

8739

శ్రీకావ్యగ్రంథమండలి ప్రబంధపరంపర

సత్యభామా సాంత్వనము.

లింగనమఱి శ్రీకామేశ్వర కవికృతము.

PUBLISHED BY
K. G. MURTHY.
FOR SRUNGARA KAVYA GRANDHA MANDALI.
1000 COPIES.

సర్వస్వామ్యమణి
మదిలీపట్టణము,
శ్రీకావ్యగ్రంథమండలివారివి.

మెంబరులనుమాత్రము రు. 12-0.
ఇతరు లెంతవెల యిచ్చినను విక్రయింపము.

శ్రీలిహర్ష ౧౯౩౭.

మూడికమ
రామాచంద్రప్రెస్,
జుదిచర్లగూడు.

తంజావూరు వీర రాఘవాతుల పాలనలో, ఆంధ్రవాణి ఏలా వింత విలాసములతో చవులూరించి, కావ్య రసీకులకు హాయి నలవరచిందో. రాధికాసాంతస్వినముతో విశదమై ఉంటుంది.

సత్యభామాసాంతస్వినము, మధురనాయకుల కీర్తిని చిరస్థాయిగా నిలిపే సప్తసంతానములలోనిది. కృతిపతి, తిరుమలనాయకుని మనుమడు అళిపురి, తిరుమలేంద్రుడు, క్షేత్రయ్యను సముఖానికి రప్పించుకొని బహు శోలము నిలుపుకొన్న సరసనాయకుడు. (కృతిపతిని మెప్పించడానికి, క్షేత్రయ్యమీది ఆదరణచేతా, శ్రీ కామేశ్వరకవి, పదభావములను అక్కడక్కడ సంతరించి వినియోగించుకున్నాడు) తాతను బోలిన మనుమడే అళిపురికూడాను, అన్నివిధములచేతా అని, శ్రీ కామేశ్వర కవి స్వప్నంగా చెపుతున్నాడుకదూ, గ్రంథారంభంలో. అళిపురి అన్న చొక్కనాథుడు కూడా శృంగార అనుభవాల విషయంలో వీరేశలికీ తీసిపోని వాడు అనిపించుకున్నాడు రాజ్యానికి వచ్చిన తరువాత. ఈతని మీద, షోకై న చాటువులు శరభోజ్ భాండారంలో ఉన్నవి.

శ్రీ కామేశ్వర కవిది విశేషించి ప్రాథమైన కవిత్వం. దానికి వన్నెగా, అచ్చ తెలుగులూ, దేశ్యలూ, సంస్కృతానికి తూకం తరిగి పోకుండా ఉండేటట్టు తలమున్నగుగా గ్రంథమంతటా విరజల్లేశాడు. అందుచేత వ్యాకృతప్రతులనిండా, విలేఖరుల దోహద సృలిత్యాలు అనేకం పాడుకు పోయినవి.

ముద్రణమునకు సాధుప్రతిని సిద్ధముచేయడానికి, పరిశోధనావసరాలలో విశేషంగా శ్రమపడవలసి వచ్చినది. తెలుగునాటకు లభ్యమౌతూన్నవానిలో, ఏప్రతిసీ చూడకుండా విడువలేదు. శ్రీ కామేశ్వర కవి ఉత్తమరచనను, సహృదయులకు, అందించ గలిగినందున, మాకృషి ఫలించినది.

వ్యవస్థాపకుడు.

భూ మి క .

దక్షిణాంధ్రవాఙ్మయమున నన్నికఁ గన్న రసవత్ప్రబంధములలో నత్యభిమానాంత్యన మొకటి. ఈ కృతి మధురాపురరాజ్యమున వెలసిన వానిలోఁ బ్రాచీనము. ప్రశస్తము. విజయనగరసామ్రాజ్యవిచ్ఛిన్నానంతరము తంజావూరు, మధుర, పుదుక్కోట, నేలము, కార్వేటినగరము మున్నగు రాజ్యములంధ్రసాహిత్యసంపద కాన్నదము లైనవి. అందు మధురను క్రీ. శ. 1670 ప్రాంతములఁ బరిపాలన మొనర్చిన ముద్దళపురి కంకితముగా నీ కృతిని రచియించినకవి.

—: లింగనమఖ శ్రీకామేశ్వరకవి :—

ఈతనిపేరు శ్రీకామేశ్వరకవి యని తెలియు చున్నను నీ వఱకు ముద్రించినవా రెల్ల రీతనిపేరు కామేశ్వరకవి యని ముద్రించినారు. కీర్తి శేషులు వీరేశలింగముపంతులవారి కవులచరిత్రము నం దేమి, ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకాగారవివరణము లం దేమి, శృంగారగ్రంథమాలాముద్రణము నం దేమి గ్రంథకర్త కామేశ్వరకవి యనియే యున్నది. ఈతఁడు తన గద్యమున ‘శ్రీకథకవిరాకరసుజనవిధేయ శ్రీకామేశ్వరనామధేయప్రణీతం బైన’ అనియే వ్రాసికొని యున్నాడు. నేను బరిశోధించి చూచిన తాళ పత్రగ్రంథముల నిట్లే యున్నది. ఇంతియకాక శ్రీకామేశ్వరకవి తన్నుఁ గూర్చి చెప్పకొనునందర్భమున.

“కం. కాకులవరె నిఁ టింటను

కాకపు లున్నాడు హంసకై వడి భువిలో

శ్రీకామ! నీకె తగురా

యేకడ నుడి పాలు నీరు * సేర్పజువంగన.”

“కం. ఏభాష నై నఁ గృతిపతి
శోభనములఁ జెందు నీదుఃసూక్తులవలనన్
నీభాగ్య ఘనదృశ్యముగా
రీభవకరుణానివేశ! • శ్రీకామేశా!”

ఇందుఁ దొలిపద్యమునఁ బ్రాసముకొఱకును రెండవపద్యమున
యతికొఱకును ‘శ్రీ’ చేర్చినాఁ జనియందు రేని యాతని యీక్రింది
పద్యమునుఁ దిలకింపుడు.

“చ. అనువుగ రుక్మిణీపరిణయంబును మున్ హవశించి యార్చు లా
ననఁ దనియించినావు మును • సప్రతిమంబుగ నవ్యకావ్యము
పున రచియించుమీ సొగసు • పోడిమి మీఱఁగ సత్యభామసాం
త్వన మనఁ గవ్వరంపుచలువన్ గలువన్ దిరుకామసత్కవి!”

ఇచట శ్రీకామేశ్వరమునకు దిరుకామ యని పాడినాఁడు. శ్రీ
శబ్దమునకు ద్రావిడమున ‘తిరు’ అనురూపము వచ్చును. తిరుమల, తిరు
వేంగడ, తిరుమంజన, తిరువలిక మొదలగుపదము లిట్టివే. వైష్ణవసంప్ర
దాయమున ‘తిరు’ శబ్ద మూడి యగుశబ్దములే మన కన్నియుఁ గానవచ్చు
చుండును. ఇంతియేగాక శ్రీకామేశ్వరకవికృతము ధేనుమహాత్మ్య మను
వచనకావ్యము తంజావూరుపుస్తకశాలలోఁ గలదు. అందుఁ గూడ.

“చ. వివిధకలాకలాపఖని • వెంగనలింగమథేంద్రునాగ న
రూచి తిరుకామ కోవిద • శిఖామణి”

అని స్పష్టముగాఁ జెప్పికొని యున్నాఁడు. కావున నీతనిపేరు
శ్రీకామేశ్వరకవి యగుట నిశ్చయము.

శ్రీకామేశ్వరకవి తొలుత శ్రీకాళహస్తినివాసుఁడై యా
మెరుక మధురార్పురమున రాజనమ్మానములఁ గాంచియచ్చటనే స్థిరపడిన
వాఁడు. గద్య యందలి ‘శ్రీకాళహస్తి శ్వరచరణారవిందమిళించాయ
మానాంతరంగ, జ్ఞానప్రసూనారలికాకృతానబంబిబ్బుభామాణపారస్వత
సుధాతరంగ’ అనుపాశ్చ్యమును ‘వక్షిణసంహసనాశ్చ్యుత తిరుమలకమా

కాంతకరుణాకటాక్షలక్ష్మీతన్వచ్ఛముక్తాగుభుచ్ఛనీతచ్ఛత్రచామరకభాచికకన
 కాందోభికాదిరాజోపచార ' అనువాక్యమును నీ విషయము తెల్లము నేయు
 చున్నది. కామాక్షమ్మ, నాగన యీతని తలిదండ్రులు. ఈతనివంశమున
 బహుమఖముల నాచరించిన లింగనమఖ ప్రసిద్ధుఁ డగుటచే నీతని యింటి
 పేరు లింగనమఖవారై నది. ఈతఁడు సంస్కృతాంధ్రములయం దనమాన
 పండితుఁ డై, సరసకవితాసంపన్నుఁ డగుటయే గాక సంగీతమునఁ బ్రసిద్ధిఁ
 జెందినవాఁడు. గద్యయందలి ' వల్లకీవాదనధురీణ ' యను విశేషణ
 మీతనివీణావాదనముఁ దెలుపు చున్నది. మఱి నీతఁడు గేయకృతులు
 పెక్కులు రచియించి నట్లు ' వర్ణగీతాదిగాంధర్వస్వరసవీణకల్పనాప్రవీణ ' యనునది
 న్నప్తవఱచు చున్నది. ఈతని ప్రబంధకృతులలో నిపుడు సత్య
 భామాసాంత్వనముఁ దక్క తక్కినవి కానవచ్చుట లేదు. ఈతఁడు
 తొలుత రుక్మిణీపరిణయము రచియించిన ట్టివఱ కుదాహరించిన పద్యము
 వలననే గాక

“తే. గీ. తనదు దక్షిణనాయకత్వమున కుచిత
 ముగను ముద్దళఘరిశౌరి , ముదముమీఱ
 నవటిరుక్మిణీపరిణయం , బండు కత్తనఁ
 దా నిపుడు సత్యభామాసాంత్వనముఁ గోరె. ”

అను పద్యమువలనఁ దెలియు చున్నది. ఇదియు ముద్దళఘరి
 కంకితముగా వెలసినది. ఈతనికృతి వేటకటి ధేనుమాహాత్య మను
 వచనకావ్యము గలదు. ఇది యముద్రితము. తంజావూరువున కాలయ
 వివరణమునఁ గల దీనివిషయముఁ గొంత తెలుపు చున్నాఁడను. ఇది
 సత్యభామాసాంత్వనకృతిపతి ముద్దళఘరి నవతియన్న యగు చొక్క
 నాథనాయనివారికిఁ గృతి.

“కా. శ్రీరామామణి వింతగా నురమునం , జెన్నొంది కొలువొండ
 తే రంగంబును కట్టుముట్టునపదా , దివ్యత్యూపాధారక్షి
 రామాధిం దగఁ గామధేనువు వలెన్ , రక్షించి లోకంబులో
 శ్రీరంగీకుఁడు చొక్కనాథ...కొదిల్ వేమక న్నోపుతన. ”

అను పద్యముతోఁ బ్రారంభింపబడి గ్రంథ మంతయు వచనకావ్యంబుగా రచియించినాఁడు. గ్రంథముకడపట—

“చ. వివిధకలాకలాపఖని • వెంగనలింగమఖండ్రునాగ న
త్కవి తిరుకామకోవిదశిఁఖామణి ధీరులు పాకవైరిలో
కవికచకల్పకస్తబకఁగంధధురంధరసూక్తియుక్తి నా
నపు నని మెచ్చనాపులమహాత్య మొనర్చెను తేటమాటలన్.
అనుపద్యము గలదు.

ఇందు తేటమాటలతో గోమాహత్యము ధర్మరాజునకు భీష్ముఁడు చెప్పట వర్ణింపఁబడినది. అశ్వాపాద్యంతవిభాగములేదు. ఇందలి వచనరచనకు నీ క్రిందిపత్తల నుదాహరించెదను.

“నత్యలోకమున నివి యజ్ఞ సంగతి నివసించు యోమమ్ముల
నెల్లను వీనిపాలచే చమురు నుపయోగించు కొమ్ములు నెమ్ములు చర్మములు
నున్ననితోఁక రోమములు పేడ పంచితమును నన్నింటికి నుపకరించు.
గాలిని, చలిని, ఎండను వీనికి బడలిక లేదు. కావున నా యా సమ
యమ్ముల తమకు నుచితమ్ములై నవేను లివి సేయు. కావున నాపును
బ్రాహ్మణుండును నేకతత్త్వ మ్మగుటం జేసి పరమపదంబు జెందు నందున
గోబ్రాహ్మణులు సమాననస్తువు లని పెద్దలు పలుకరింతురు. ఆవుపా
లమృతం బని యమతవిభుండు పలుకరించె.”

వచనరచన యధునాతనకాలమునఁ దక్క యంతకుఁ బూర్వము లేదనువా రీగ్రంథమును జూడఁ దగుదురు. ఇది ముద్రణభాగ్య మందిన యాంధ్రవచన కావ్యవికాసముఁ గూర్చి కొంత తెలిపికొన నవకాశము గల్గును. ఈ మధురాపురమున క్రీ. శ. 1720 సంవత్సరప్రాంతమున వెలసిన సముఖము వేంకటకృష్ణప్పనాయకుని వచనజై మినిభారతము దీనికిఁ దరువాతిదియే.

శ్రీకామేశ్వరకవి ముద్రణకురితార యగు తిరుమలనాయకుని కాలమున నున్నవాఁ డగుటచేతను, తిరుమలనాయకుఁడు క్రీ. శ. 1728 మొదలు

1659 వఱకు మధురను బరిపాలించిష్టవాఁ డగుటచేతను, క్రీ. శ. 1670 సంవత్సరప్రాంతమున ముద్దళేశ్వరి సత్యభామాసాంత్యనముఁ గృతి నందుటచే నీతఁడు క్రీ. శ. 1670 ప్రాంతమువఱకు జీవించె ననిచెప్ప నొప్పును. కవిని గూర్చి యింతకన్న మన కేమియుఁ తెలియ రా లేదు.

సత్యభామాసాంత్యనము నాలు గాశ్వాసముల శృంగారప్రబంధము. ఆంధ్రవాఙ్మయమున సాంత్యన మనుపేరుగల కావ్యములలో నిదియే తొలుతగాఁ గన్పట్టు చున్నది. దీనివెనుక సముఖము వేంకటకృష్ణప్ప నాయఁడు రాధికాసాంత్యనమును దాని ననుసరించి ముద్దువళిని రాధికా సాంత్యనమును వెలసినవి. ఇందు మొదటిది మధురాశ్రురాండ్రకృతి— రెండవది తంజాపురాండ్రకృతి— ఈ గ్రంథమునకు మూలము భాగవత హరివంశముల యందుఁ బ్రస్తుత మైన నరకాసురవధఘట్టము— నరకాసుర వధానంతరము సత్యభామమానము నామె శ్రీకృష్ణుఁడు సాంత్యనము సేయుట నిందు ముఖ్య మగువిషయ మగుట కవి యీ గ్రంథమునకు సత్యభామాసాంత్యన మనుపే రిడినాఁడు. శ్రీకృష్ణదేవరాయలవా రాముక్తమాల్యదయందు ‘ సత్యావధూప్రీణనము అను సంస్కృతకా వ్యము రచియించి నట్లు ’ ‘భావధ్వని వ్యంగనేపథి గాఁగఁ జెప్పితివి సత్యా వధూప్రీణనంబు’నను వద్యపాదము తెలుపు చున్నది. బహుశః సంస్కృత సత్యావధూప్రీణనము దీనికి మూలమేమో తెలియ రాదు.

ఇందుఁ దొలియాశ్వాస మంతయు నవతారిక యనియే చెప్ప నగును. శిష్టాచారప్రకార మిట్టచేవతానంతరము ముప్పదినాలుగు పుటలలో మధురనాయకుల వంశక్రమ మెంతయు విపులముగ వర్ణిత మైనది. ఇది చరిత్రకాదుల కెంతయు నుపయుక్తము. ఆ వెనుక కథాప్రారంభమున ద్వారకాపురవర్ణనమును శ్రీకృష్ణుఁడు ద్వారక నేలు ననిమాత్రమే తెలుపఁ బడినది. రెండవ యాశ్వాసమున నింద్రాగమనము నింద్రుఁడు నరకాసురుని వృత్తాంతముఁ జెప్పి శ్రీకృష్ణునిచే నరకాసురుని వధింతు నని ప్రతిజ్ఞ సేయించుటయు, వసంతోత్సవవర్ణనము, శ్రీకృష్ణసత్యభామల విహారమును, యుద్ధమాత్రకు సత్యభామ బయలుదేరెద నన శ్రీకృష్ణుఁడు

నివారించుటయు, సరకాసురపుర మగు ప్రాగ్జ్యోతిషవనివాసమున దండు విడియుటయు, ద్వారకలో సత్యభామావిరహమును జెప్పఁ బడినవి.

మూడవయాశ్వాసమున దండు విడుదల యందు శ్రీకృష్ణుని విరహావస్థయు, కలవింకుని హాస్యప్రసంగమును సత్యభామవద్ద నుండి చిలుకరాయభారమును కృష్ణుడు విరహమును సహింపఁ జాలక ప్రద్యుమ్న కుమారుని సత్యభామను దోడ్తెచ్చుటకుఁ బంపి యామెను రప్పించుటయు వర్ణితము.

నాలుగవయాశ్వాసమున సరకాసురునిబంటు పూర్వజన్మవృత్తాంతముఁ జిలుక చెప్పటయు, వానివలన సరకాసురునియుదంతము కృష్ణుఁ డెఱుంగుటయు, వర శరదృతువర్ణనములును, యుద్ధప్రారంభమును సత్యభామ యుద్ధకాశలమును, సరకాసురసంహారమును, అనితి కుండలదానంబును, భగదత్తపట్నాభిషేకమును సరకుని చెఱయం దున్న పదాఱువేల చేడియల శ్రీకృష్ణుడు పెండ్లి యాడుటయు, సత్యభామప్రణయకోపమును శ్రీకృష్ణుఁ డామెసాంత్యము నేయుటయు, ఫలశృతితో ముగింపున గలవు.

ఇందు శృంగారరసము ప్రధాన మైనను నెడ నెడ వీర, రౌద్ర, హాస్యరసములు పోషింపఁ బడినవి. శృంగారలీలాప్రపంచనాటకసూత్ర ధారి శ్రీకృష్ణుడు నాయకుఁడు. శృంగారరససీమ సత్యభామ నాయికగా నున్న యీరసవత్కృతి యందుఁ దద్రసస్థాయి యగు రతివర్ణన మత్యుత్కటముగాఁ గావింపఁ బడినది. విరహావస్థయుఁ బూరుషాయితక్రియలు సరిమాత్రముగా వర్ణితము లైనవి. వీరరౌద్రరసములును నద్భుతరసమును, సత్యభామయుద్ధవిహరఘట్టమునను, హాస్యము కలవింకుని వహో ధారణి యందునుఁ బొందుపడినవి. శ్రీకామేశ్వరకవి బహుభాసమధుఁ డగుట కావ్యము రసనివ్యంద మై, రసినజనహృదయంగమ మై యలరు నట్ల రచియించి కీర్తిగాంచినాఁడు.

ఆ యా రసవర్ణనలకు నీ క్రిందిపద్యము లుదాహృతములు. శృంగార వీరరసమునకుః—

సీ. కంకణక్రేంక్రియల్ ♦ కటుచావటంక్రియల్
 చిటునవ్వుమెఱయింపు ♦ శేవురింపు
 కలనాగ్నిరావముల్ ♦ కహకహరావముల్
 గొల్లన నగుముద్దు ♦ గొరకపద్దు
 సరససల్లాపంబు ♦ సంగ్రామకోపంబు
 వింతసాగసుభాక ♦ వెగటుకేక
 సాంపుమీఱినవైపు ♦ శుఱుచుఱు మనుచూపు
 జులుపులు తగునంగు ♦ పొగరుపొంగు

తే. గీ. సరసశృంగారవీరరసంబు లమరు
 కొమరు తగి యుండ మెయిఁ జిటుఁ చెమట నిండఁ
 బోరు గావించె రిపుసేన ♦ బో రవంగఁ
 గల్లవగగొల్లదేవేరి ♦ కడఁక మీఱి.

శాద్రశృంగారమునకు:—

సీ. సంవర్తకిలియై ♦ చంద్రికాపాళియై
 కనుగెంపు నగుపెంపు ♦ గ్రక్కటిల్లఁ
 బటుకాలదూతియై ♦ పంచాస్త్రిహేతియై
 చాపంబు రూపంబు ♦ సంఘటిల్ల
 నశనిదురరమై ♦ యతిసుధావర్షమై
 విడిపద్దు నుడిముద్దు ♦ విస్తరిల్ల
 నుల్లాసనాళియై ♦ యురుమోహశోభియై
 శరవృష్టి కచఘ్నవృష్టి ♦ పరిధవిల్ల

తే. గీ. దితిజదితిజాంతకులకు నుఁజేర్వగరాగ
 సంగతులు పొంగ వంగనాఁజవసుతల్లి
 కినిసి యని శేస ధీచమత్కృతి వినిద్ర
 శాద్రశృంగారనము లొఁరా యవంగ.

శృంగా రాద్భుతమునకు :-

సీ. వెన్నెలమూఁకయో • విడియెండకాఁకయో

యన నఱ్ఱెఱ్ఱ జంధ్రాస్యమినుకుచూపు
మరుక్తిరి లక్కయో • నెఱ్ఱోఁకచుక్కయో

యన నఱ్ఱెఱ్ఱ దెరవముఁత్యపుఁదురాయి
పూఁదేనెసోనయో • బొడిరాతివానయో

యన నఱ్ఱెఱ్ఱ మగువగాఁయకపుమాట
జంధ్రవిశేషమో • శతధారఘోషమో

యన నఱ్ఱెఱ్ఱ జెలివింటిఁగొనమునద్దు

తే. గీ. మొవయుశోరికి వైరికి • మోదభేద

ములను శృంగారరసము నఁద్రుతరనంబుఁ

దోచ నారానముల నేసి • దురముఁ జేసె

గుతుకకోపంబుల నెనంగి • కోమలాంగి.

శ్రీకామేశ్వరకవి యుభయభావల యందు వై దువ్యముగలవా
డయ్యును దన కవిత యందు జాతీయముల నుపయోగించి తెలుఁగుకవి
యనుపేరును సార్థకముఁ గావించికొనినాఁడు. కవితఁ గూర్చి

సీ. సరసత భువనంబు • చల్లనై విలసిల్ల

సారస్వతస్ఫూర్తి • సంఘటిల్ల

వనమయూరాధికవాఙ్మేళన పాసంగ

యనటద్ధారాశిశయ మెసంగఁ

బటుతరోదితకదంబంబులు ననలొత్త

వెఱుగుపడఁగనై నఁమెఱుగు హత్త

సాహృదకవిరాజసంఘంబు హరింపఁ

గూలంకహాభోగశీల మించ

తే. గీ. నమృతవర్షము గురిసిన • యట్లు ఘనత

వెలయఁ గాఁ గీర్తికండశంబులు చెలంగఁ

శ్రీరస్తు.

సత్యభామాసాంత్యనము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీమహికన్యయాత్మకర
 చిన్మయముద్రికః సూచే దేమి నా
 నీ మౌనగుబ్బ లే నలము
 నీ టిడి మానఁగలే నటంచు దా
 నామెయిఁ దెచ్చి కల్మి విన
 తాళి కొనఁగుదు నంటఁ దెల్పు శ్రీ
 రాముడు ముద్దులఘ్నరిధ
 రామమణిం గరుణించుఁగావుతన్.

మ. తనప్రాణేశ్వరునంకపీఠమున నుద్యల్లిలఁ గొల్వండి భ
 క్తనికాయమ్మున కే సుదారయశముల్ • గల్గింతు నన్నట్లు దా
 హనుమంతుఁ డయఁ గూర్చి హక్తి కమణిహారంబు పాలించు నా
 జనకహ్మపతికన్య ముద్దళఘ్నరిఁహ్మపాలునిం బోవుతన్.

- మ. ఎలమిం దాఁ జనుదోయిఁ జేరుకొనఁగా • నీషద్దళజ్ఞాటకై
వలీనిపూర మటంచు హారములఁ జోవం దోయు రుద్రాణిగు
బ్బలు కేలం గబళించి యీర్వ్య చన సంభావించి సంతృప్తఁడౌ
చలిగట్టలుఁ దొనంగు ముద్దళఘరిఁత్రాజాని కై శ్వర్యముల్.
- మ. తొగరాకందు కపోలమందు రతిఁ దోఁదోఁ జేర నీశానుగో
రు గదా యంచును దత్కపోలమున గోరు లీవదుకున్ వీడుగా
ద్విగుణం జాతమి గోరుగ ల్పాదపు కీర్తి విమించుశ్రీగారి పా
ల్కుగ ముద్దళఘరిభూపచంద్రునికి గెల్పు ల్లూర్చి మన్నించుతన్.
- చ. తనదుహిరణ్యగర్భత సదా జగతిన్ మోయుంచుకై వడిన్
దనరునువర్ణలీల వదఁచంబున డంబులు గుల్కఁ బల్కఁమం
తనమున వాణి రాణి గనుఁదక్కఁ బెనంగువిభుండు నిండుసాం
పున మన మున్మలస్థిరివిభుం గరుణించి చిరాయుషీయువుతన్.
- చ. పలుదొలుఁల్కు పాచిఁ దగుఁబంగరుమేడను నాల్గువాకిళ్లల్
నిలిపినయట్టు లుండువిభునిద్దపుమోములఁ బచ్చవిల్లు కీ
ర్తులబలె న్నాటరూపులను • శ్రీభో డయి కొల్పోవనరించువాణి ము
ద్దళఘరిశౌరి కీవుత దయన్ రసగుంభితవాగ్విజృంభణల్.
- చ. ఒనపరి మున్నగుమ్మ తొడఁనుండగఁ దత్పురుషాయితంబునన్
ముసురుకొను న్మౌలుంగుచనుఁముత్యపు సోనలమాడ్కిఁ జూడ్కి కిం
పెనఁగడియందపున్ వమఘంబుందము చల్లుచు నుల్లసిల్లుమా
నిసిమదహత్తివీరదొర • నిండుదయం గృతికర్తఁ బోవుతన్.

సీ. ముక్తలక్ష్మీకుచంబు గ్రహించురీతి నే

బాలుఁడర్కునిఁ బట్టి • పౌష్టిఁ గాంచెఁ

దన కలంఘ్యం బేది • యను భాతి నేమహా

బలశాలి పచరించి • వనధి దాఁటె

విభునివ్రతాపంబు • వెలయించుదారి నే

వీరుఁ డగ్గికి లంక • విందుఁ జేసె

'నువిదరాగము చేతి • కొనఁగినమాట్కి నే

ఘనుఁ జేలికకు మణి • కాన్కఁ చేసె

తే. గీ. నతని ధృతిమింతు మతిమింతు • సభకళాంతు

సమరదుర్దాంతవృత్తాంతు • సారశౌర్య

మంతు ముద్దర్శిక్షిమాకాంతుఁ బోవ

నెంతు నుతియింతు హనుమంతు • నెలమిఁ గాంతు.

చ. పాలుపుగఁ బుట్టితేనెలు గుఱులొక్కనుపల్కుల రామకృష్ణుల

సలిపినసత్కవి నృధురసామధుర్యంల ధర్మపుత్రుని

ర్మలచరితంబు పాణిబదఁరసితిగా నొనరించుసత్కవిం

దలఁచెద గౌరవిడియపు • తావులకిప్పులఁ బల్కు సత్కవిన్.

మ. మును గిర్వంబున నాంధ్రభారతమహాభారతాని నన్ను ల్క వ్రల

మునుఁగం దామస ముద్ధరించునగ నింపుల్ నింపునందర్భముల్

దనరంగా నొకఁడుతేవల ప్రబంధక్రేణి నిర్మించు స

న్నన నెఱ్ఱుర్యనిఁ దిక్కనాధ్వరిని హృద్యసూక్ష్మఁ గీర్తించెదన్.

శా. సంఖ్యాతీతవిధావనీరితసుధాసాధారణస్వామతా

సంఖ్యాపాదిచమత్కరియోర్మిశివచఁస్సందర్భనాష్టదిగన్

సంఖ్యావత్త్విము చెల్లుఁగాక దొర గాఁసం బియ్యం దదేదనా

సంఖ్యాపూరకు లైనవారలకుఁ దత్సామర్థ్యముల్ చెల్లునే?

చ. తెనుఁ గని సంస్కృతం బని మఁది నివివరింపక నీచవాక్యపుం

దునియల నోటికండలను • దొంతి యిడున్వగ డబ్బికబ్బముల్

పెనఁచి నరాధముల్ భ్రమయఁ బేర్కొని ముమ్మ రులైనదుమ్మపుర

ఘను లగుసత్కవీశ్వరుల • కై వడి రాజులపూజ కర్హులే?

మహాకవి

సదసచ్చజ్ఞావబోధుల్ • సరసవిరచనా • సాధుమేధాససాధుల్

విదగద్ధుర్యక్తియూధుల్ • వివిధకృతిమహా • వీధికానిర్మిగోధుల్

సదయుల్ సాధుల్ విభాధుల్ సభలను సుకవుల్ సత్కృతుల్ సేయుచో గ
త్పదవిద్యతోటికూటఁజ్ఞపుటిత కటుపద్యంబు • హృద్యంబునొనే ?

సీ. ప్రాథులతోఁ బాముఁపగిదిని పగ చాటి

తెలియకుండను తేలువలెను మీటి

వెన ముక్కుఁ దూసినఁపసరంబువలె దుగ్గి

బంతిక్రియను బెట్టెపడుచు మల్లి

కాకికై వడి నింపు • గాఁగూతలు వెట్టి

మేకవలెను గన్ను • మెక్కుఁబెట్టి

మాట దోచక కొంగఁనూడ్కి ధ్యానము చేసి

యడవిమెకముదారి • నామరాసి

తే. గీ. తికమకలు చెంది నుది వశావకలు పొంది

వికలతను మూఁగయల్లక • వెగటు గాఁగ

భాఁగలనమునఁ గడి నంచు • రాయిపించు

కుకవినుడిగుండ్లు మను గాఁత • గోటియేండ్లు.

కం. హృదయంబె పలక బలవము

చదు రగుమదియధికు నీర్ప • సామాజికుఁ జా

కొదనునెలతాల్పు నై నక్

విదితం బగు సుకవికవిత • విద్యత్సభలన్.

చ. సకలము చల్లనొ కుఱిగి • జక్కవపిట్టలు స్రుక్కుకై వడిం
గుకవు లసూయచే గుమిలి • స్ఫూర్తిలిరేసి ప్రసన్ను లాదు రా
సుకవులు మామకీనన్పుదుఁసూక్తికిఁ జెందొవవిందునింపపాం
దిక నగుపండువెన్నెలల • తేటకుఁ జొక్కు చకోరముల్పలెన్.

మ. కినియున్ వా రనుచీకటున్ విరియ వాఁగ్దేవముఖేందూదయం
బున నుప్పొంగెడినాదుచిత్తకలశాంభోరాశ్మైఁ జేదపా
లను నున్నెల్లువతేటపల్కులటు చాఁలఁబొల్పురత్నంబు లు
ర్విని శృంగారకృతుల్ మహీపతులు కూర్మిన్వానిఁ జేకోరాకో!

సీ. సరసత భువనంబు • చల్లనై విలసిల్ల
సారస్వతసూఫ్రి • సంఘటిల్ల
వనమయూరాధికవాజ్ఞేపుణి పౌనంగ
రయనటధారాతిశయ మెనంగఁ
బటుతరోదితకచంబంబులు నవలొత్త
వెఱుగువడఁగనై నఁమెఱుగు హత్త
సౌహృదకవిరాజసంఘంబు హర్షింపఁ
గూలంకషాభోగలీల మించ

షే. సీ. నన్యుతవర్షంబు గురిసినయ్యున్న ఘనత
వెలయఁగా. గీర్తికదళములు చెలంగఁ
బ్రక్వతి యంచుఁడుఁ దనియంగ • విక్వతి లేని
సుక్వతి నొనరించువాఁడార • సుక్వతి బ్రగతి.

వ. అని యిట్లు దేవతానందనంబును సుకవిజవాభినందనంబును గుకని
నిందనంబునుం గావించి యే సభంగురశృంగారరసతరంగిత వచనవచనాను
బంధం బగు నొక్కచరిత్రంబు నిర్మించ నెంచి యున్న సమయంబునః

కం. లక్షణలక్ష్మితకమలా
వీక్షణపుంబానుపుంఖవిధవోన్మేషా
నుక్షణతతివిశ్రుతి ధై
దక్షిణానుభూతపురంబు • శనరు ధరితిన్.

శా. ఆవీట నిర్భుకాంతసంతతి సముద్యమక్రమాంశరా
భావిర్భూతవిహారజాతమయకుండ్రప్రాంగణాద్యాతత
త్రౌవజ్రోపలవేదికాగ్నిరుచిమఁచ్చక్రాశ్శవేశ్మాంశురే
భావల్లద్రవిజాతరంగమఃరంగస్తుంగ సౌధంబునన్.

మ. జనులం జల్లనిచూపులం దనుపుచున్ • శంపాలతాంగుల్ నయం
బున వేవేల్ తనచెంతఁ జేరి యుడిగంబుల్ సేయ సంతంతకున్
ఘనతత్ దిక్కులరాజు లెల్లఁ బొగడం • గర్హాటరాజ్యేంద్రిరం
గనువన్నున్ వరియించె ముద్దఃఘరిఃత్రాజాని రంజిల్లుచున్.

ఉ. అంతిపురుషునం దగుసహస్రనిజాకృతిభావచిత్రలీ
లాంతరకై తవంబున మృగాక్షుల కందఱ కన్నిరూపులై
యెంతయు ముద్దులల్లరినశ్వేరుడేలుఁ బదాఱువేలనీ
మంతినుల న్నిరంతరము • మన్నన నేయు మురారికై వడిన్.

కం. ఈలీల ముద్దుగుమ్మల
నేలుచు నుడిఁ నమి చెలంగ • శృంగారాబిం
దేలుచు మహిషీజనముల
లాలింపుచు స్మరకళావిలాసము మెలయన్.

సీ. ననువుగా నొకవేళ • గనకాంగి యొక్కతై
శుభలీలఁ బదముల • నభినయింప
పనువుగా నొకవేళ • ననఁబోడి యొక్కతై
పీణానినాదంబు • వినికీసేయ
తనువుగా నొకవేళ • విరహపీణ యొక్కర్తు
పంశుచూర్ణపుపాటఁ వింత చూప
నినువుగా నొకవేళ • నీలవేళి యొక్కర్తు
హిత వై నన్యంగారకృతులు చదునఁ

తే. సీ. బనువుగా నొక్కపంకజఁ పత్రినేత్ర
మచినాశులరాయభారంపుఁ చూటలాడ
జనులు కలియుగగోపాలుఁ • ఉపగ వెలసె
నరసగుణహారి ముద్దులల్లరిమురారి.

సీ. ఏవేళ నడిగిన • హీరాశముగ నిచ్చు
నేపాటికవి పైన • నెలమి మెచ్చు
గుణ మింత గలిగిన • గణులించి జను నేలుఁ
దివ్వు లన్నియుఁ దాళి • తలఁచు మేలు
నాయంబుఁ గూర్చువో • నాయంబు పచరించు
నాశ్రీతావళిఁ జాల • నాదరించు

విరసించునట్టిభూవరు నైన ననిఁ జెందు
సాధుగోష్ఠిని ప్రాద్దుఁ జరపుచుండు

తే. గీ. నిలను గావునఁ జక్రవర్తులును రాజు
లార్దురు పదార్దురును గాని యన్యు లెనయె
యనఁగ నుగుణసమష్టిచే నతిశయిల్లు
సరససులభుండు ముద్దుల శ్లఘివిభుండు.

సీ. తనదానజలలీలఁ తటవతీతతిమహం
బుద్ధులకు నెడ లేనిపొందు గాఁగ
తనరమ్యతరయశోధవంమ యామిన్
వరునిబింబమునకుఁ మొలుగు గాఁగ
తనతేజ మిలఁ జట్టుకొనుగట్టు పెన్నెలుల
మొగ్గరింబుల విచ్చుఁమొగ్గ గాఁగ
తనప్రతిభాయాఢి వనజసంభవశేష
వాల్మీకులకు మేలుఁబంటి గాఁగ

తే. గీ. తనమనోవర్తనము నెన్నఁ ధరణికన్య
కామణీదాశరథిపాదకమలబంధ్ర
మద్రుమరలీల నలు పొందఁ మహిని వెలసె
నరిజనవిదారి ముద్దులశ్లఘిమురారి.

వ. వెండియు నఖండపాండిత్యమండితఖండపరశుకుండలకుండలి
కులాఖండలదిబ్బుండల వేదండపాండురకీటికమరవిభుశుభాపాదనప్రచండబల
సముద్దండదోర్దండ కండుకీతలాండవజయరమాకచకరండ హిండమాననవ
నవప్రవాళమణికాండసమరపరమండలాధిప తిమిరఖండనశౌండమహోచ్చండ
చండకీరణమండలుండును, పరమర్దనగతమార్దవపూదయ దుర్దమ మదకర్దమ
సమృద్ధవిస్మమరసమరహర్దవిసర్దమాన విరోధిశోధికా నిర్దళనదుర్దాంత
సార్థకవఘోషమ పరుషతరకరఘురట్టఘటన తృట్యమానధరణి చత్వర
తదాత్మవిస్మత్వర చక్రికులశక్తిఫణాకాంత నిర్వృణిమణిచూర్ణతాసవర్ణతా
లబ్ధవర్ణ సామంత మహీకాంతగళ పరిగళదనర్గళశోణితదోణికానిపానసావ

ధానసముత్తాలకగతాళ భూత¹వేతాలమండలుండును, సంవర్తసమయవ్ర²న
 ర్తమాన సర్తసపాష్కల్యపుష్కలావర్తఘర్తనిష్ఠోమానుసంధానసమింధాన
 మంధాసశిఖరి సంధితకలశసింధు బంధుగగన జంఘాలతా విశ్వంఖల తరంగ
 సంఘ సంఘటితఘమఘుమారవ గౌరవవృత్తిభైరవదుండుభి బృంశ
 కండత్రనినాద మేదురిత చక్ర³వాళాంతరాళిండును, కరాళకరతాళ ధార
 ధారాధారాళనీరపూర కోరకితయశఃకుసుమజాలకరవాలుండును, హృద్యాన
 వద్యతనగరంత కాంతశశికాంత సౌధాంతరహర్నిశ విహరమాణ విదేహ
 కన్య⁴మణినిస్తులన కనకకలశకనకకలంక కుంకుమ పంక సంకలన చంక
 ననకరాంకసూచితమకరాంకవిజయాంకనో న్నిద్రా రామభద్రపూజా
 జాయమాన విశ్వవిశ్వంభరాభరణ విశ్రుతశాశ్వతైశ్వర్యఘర్మ్యండును,
 తుంగవతీభుజంగళిఖరిపుంగవర్మగదభంగ సాంగత్యసంభావిత గాంధీర్య
 ధైర్యండును, వినిద్రతరస్రభావ ప్రభమాన ప్రయత్నపడిధిక దశమహా
 రాజ ప్రాదేశసాదేశసింధుల తుల్యపురుషాదికదై నందినమహాదాన మహిమా
 పహసితక⁵మారిగురుకల్పతరుకామగేనుకమలస్తై రిక్త కనకగిరి కలశజలసేదా
 నుండును, కరుణావిశేష పోషాపాషణ్యనిత్ర స్వత్రాత్రానిధానమహా
 స్రధానుండును, పుష్కలజయో విష్కరణ దుష్కరంత సమరముష్కర
 శురుష్కధానుష్కధనంజయ నిష్కాసనో⁶శిరీ ప్రతాపనారాయణుండును,
 ప్రతిదినకృతి భారతభాగవతిరానూయణ పారాయ ండును, అక్షిణితోరశు
 కులకోలాహల మాక్షభాషణభీషణవేష విద్యేషణమహీపకూలంకషకోపరస
 ప్రతికోటిశివో కోటిరకోటిచిరత్నరత్ననిసరనవకీనలయాస్తరణకలిత సంచ
 రణకోమలచరణుండును, పంచతిరువర్తిరాజసప్తాంగహరణుండును, ఖండిండు
 ధరా చండకరణమండల శరపాంచురకాండిజ కందర్పకాండ కలశకాండాది
 డిండిరగరుడతుండపులోమ ఖండి శుండాలశరత్కాండగౌడవదండమండల
 ప్రకాండవేడిండిరిపుండవనాఖండిస్ఫూర్తిక్రీర్తి పరికరూర్పరూరిత కనకకరం
 డాయమాన బ్రహ్మాండుండును, నారుహాన్నిబృరగండుండును, మదవద
 భుభువనజంపతీ ధృతిలుంజననంపద్యమానమానన సంపదాదంచితపంచనా
 పరీపంచిత పంచశర పంచశరీ వికర్షణ మ్మిత మకరందవర్ష బృందీనంజేహ

దోర్తర్ష వేల్లితపల్లవాధరా కలిత కనక వల్లకివాచనుండును, మావిరి
 మాణిరాయమర్కభేదనుండును, కోపప్రసాదచటులకుటిలాలోకననటిత
 కుశేశయవితానసంరంభ కుంభస్తనీమోహనకుసుమసాయ కుండును,
 కుంతూరి దుర్గనాయకుండును, తత్తాదృశ శృంగారకృత్తిచమత్కృత్తిరింగిత
 సుకనిహృదయకంజరంజనానుక్షణనీక్షిత కటాక్షుండును, దక్షిణ సింహాస
 నాశ్శయిండును, తిరుమలనృపాల కలశాంభోధి పూర్ణమాశశాంకుండును,
 ధరణీవరాహాంకుండును, కల్యాణా పరంపరోచారకుమార మున్ననీరన్తప
 కల్పతరు తపః ఫలంబును, కమనీయగుణతరంగ లింగాంబికాగర్భశక్తి
 ముక్తాఫలంబును, మోహనశరవిలాసబాలికాజనలీలాలోలుండును నగు
 ముద్రశేషురిభూపాలుండు నీరజబాంధవుండుదయింప నొక్కనాడు నిత్య
 కృత్యంబులు నిర్వర్తించి బలువగు నూనికపుం దొవులుదొడిగి చెలువు
 మీఁద గొల్పుసింగారంబు చేసికొని యలితర సాధాణగీతిం గ్రంధుకొన
 మందమందగతుల సౌధంబు డిగ్గి తనడ్కిఱం గిక్కిరిసి యిరువక్కి యలం
 డెక్కులంబిక్కటిల్లు చక్కెరవిల్చుచిక్కటాల్లవలె నెక్కువ పొగరుమేని
 తుక్కు తెక్కువ తక్కువ లేని చక్కని వయసునిక్కువగ చక్కవగుబ్బ
 లాండ్లు కర్పూరకస్తూరికా సంకుమద కుంకుమపంక కమల కర్పూరపుల్ల
 మల్లికాసముల్లసిత సౌరభంబులు గమ్మునంగ్రమ్ముకొని కనకముకురకరండ
 కళాచికా కనకాలుకా కాక్షేయకోపకోభితకరారవిందలై వెంబడింపఁ
 గొన్ని యంతస్తులు దాటి యెట చన నంగనల సందం మగుశం గనుం
 గొని తడనంతరంబునఁ జెంత జేరి కొందఱుమన్నీలు మునుమున్నుగా
 నూడిగంబులు ఘటియింప నెన లేని రాజనంబు నటింప నిగనిగ నిగుడు
 తోగరాజుగతి సొగసుడంబు లంబుజరిపు దృషదున్నేషనితంబాడంబరంబు
 విడంబింప నింపునింపుప్రాగెంపుగుంపు చెక్కడంపువగం దురంగలించు
 కట్టాణిముత్తియపుగట్టి చప్పురపు ముంగిటిరంగు లర్యమమణి పర్యంత
 గిరిదర్యంతధరానటితకునటికాపలలోత్కట శోణిమగరిమ రాణింప గరగరిక
 దొరయు కట్టుడాలు జాలుకొను నీలంపుకంబంబులం గ్రంధుకొనుచెందోవ
 జగిపొగరునిగుడఁ బగడపుబోడెల గుమింబాదుకొను నునుపుతత్తత్తదేశ

నిరూఢవిటపి విటపాశ్శాకమాన బాల వృవాళబాలలీలం దెలుప వేడుకల
 నీనుకై డూర్యంపుపాడి జిగిబెడగగు నిడుదపాడి పనినడరుకొడిగె తుదిమొద
 లుకడాని గంటలపలుకునిగుడ నికటతట మృగయాపిధానసాపధాన కిరాత
 వరాలోహకరాకృష్ట ధనుష్టంకారంబుల యలంకారంబునెరవ, నారాడ
 నెసంగు నింగిలీకపు గచ్చు హెచ్చుగోడల నీడలరంగు మీటు నేకరంగీపట్టు
 మేల్కట్టుబిగిలింత నిరంతర విహరమాడై రావణ కరవిఘాత కటకతట
 భానమాన కాసార సారన పరాగభరంబులు తిరంబు గొలుపఁ గడుపులు
 గొని యుదుటవన్నెల ముంగిటనుండు వేదండమండలంబు లున్నతశృంగ
 రంగస్త్రంగితసంచార నీరదబృందంబుల యందంబుజూప నొయ్య నొయ్యన
 మవ్వంపు లాగడంపు సారణగండ్లగొండ్లి సలుపు జానవాకీలుబొమ్మల
 యెరపు కసుమశరసాంఘరాయ సంపద్యమాన చాతుర్యధుర్యకీన్నర దంపతీ
 విలాసంబులు మొలయింప నుదయధరాధరంబు విధంబున డంబుమీటి
 మెలియు నమరావతి గతి నాకలిత సుమనస్సంతానసురభియు, రామవన
 ప్రస్థానంబుగతి చిత్రకూట స్థిత్యభిరామంబును, చంద్రమండలంబు
 బాగున సుధాధవ తంబును, రావణ పై న్యంబు వడువున నతికాయమా
 నాశ్రయంబును, సుగ్రీవ సమ్మృఖంబుడంబున నవారి సంచార మారుత
 కిశోర నీలగవాక్షకుముదాభిరామంబును, సుధర్మాస్థానంబు చందంబున
 రంభావిరాజమానంబును, శుక్రసవనంబులేవ నగురువాసనావాసితంబును,
 నగుకొలువు కూటంబున బాలసూర్యనింబలెఁ జేరి తనకు మేలు గోరు
 ధరణీసురుల మంగళాశీర్వాదంబులును, తనకుఁ బరాకుదెలిసి బరాబరి
 సేయ సంభ్రమించు కంచుకీ పూహంబుల సాహానినాదంబును, తన
 ముఖనందగ్ధనంబునకు సంపదించు సామంత ధరణీకాంతుల మిథస్సంఘృష్ట
 మణిమకట విటంక టంకారంబులును, తనగెలుపుపద్యంబు లుగ్గడించు
 వందిబృందంబుల విజయహాంకారంబులును, తన చరణారవింద వందనము
 లకు ముందుముందుగా సాగలి దండంచు ²గిరువులున్న చెండి మన్నె
 కొమాళ్ళ కలకలంబులును, తన నవ్వుపువ్వుసోనలకు మవ్వంబు నివ్వటిల్లఁ
 గొలువు మ్రొక్కులు ఘటించు వారవనితల కిలకీల యలబలంబును, తన

సమ్ముఖమ్ముః కేరః గ్రమ్ము కలభమ్ములకాంచన ఘంటికాఘణఘణమ్ము
లును, తనయెదుట వేషధారులై వచ్చు శైలూషుల వినర్థమాన మర్దల
తాళసముత్తాల ధణంధణంబులును గ్రొందుకొన నందు.

మ. హితుల్గు రాజులమాత్యు లూడిగములుం • హేజీబు లార్థ్యుల్ పురో
హితుల్గు జ్యోతిషికుల్ నటుల్ భటులు సాహిత్యప్రవీణుల్ కవుల్
మతిమంతుల్ జయకాళ్లు పాఠకజనుల్ • మాష్ట్రీలు ఐశ్రీలు నూ
ర్జితభక్తిం గొలువన్ మహావిభవముల్ • చెల్వొంద నందంబుగాన్.

సీ. నునునరిగెనకస్తీపని సూరెపుటపు మి

న్నులు గ్రమ్మునమ్మాగలను జమ్మి

చే నున్ననున్నని • చికిల్పైడి మొలాను

చికటారి నుడిగమ్ము • చేతి కొనఁగి

మోలఁ జిత్తరుపటంబునఁ బొల్పు శ్రీరాము

చరణాబ్జములకు నంజలి ఘటించి

బాలీసుబటువులు • పక్కదిగును మేలు

కట్టుపూజల్లులఁ • గలయఁ జూచి

తే. గీ. స్తోమముగ పైడిపావడల్ • చామరమ్ము

లాడ జగినింపు రతనంపు • టరిదికట్టు

గద్దెపై నంత ముద్దులఁగిరి విభుండు

నిండుకొలువుండఁ గన్నులఁపండు వమర.

శా. ఆరీతిఁ సభ ముద్దులభరిధరాధ్యక్షుండు కొల్వొండి తా
హేరాళంబుగ నయ్యెడన్ నమచు సాహిత్యప్రసంగంబు గం
భీరప్రాధిమ మించ నన్ బిలిచి నొమ్మిం బల్కె వీణాకన
క్లారీపాణి సువర్ణ కంకణఝణితాకరానుబంధోస్తులన్.

చ. అనువుగ రుక్మిణీసరిణాయంబును మున్ హవనించెయార్య లా
ననఁ దనియించినావు మము • నప్రతిమంబుగ నవ్యకావ్యమిం
పున రచియించుమీ సొగసు • పోడిమి మీఱఁగ సత్యభామసాం
త్వన మనఁ గప్పరంపుచలువన్ గెలువన్ దిరుకామసత్కవీ.

కం. కాకులవలె నింటింటను

కాకపు లున్నారు హంసకై వడి భువిలో

శ్రీకామ నీకె తగురా !

యేకడ నుడి పాలు నీరు ♦ నేర్పఱుపంగన్.

కం. ఏభాష నై నఁ గృతిపతి

శోభనములఁ జెందు నీదుఃసూక్తులవలనన్

నీభాగ్య మనదృశము గౌ

రీభవకరుణానివేశ ♦ శ్రీకామేశా.

వ. అనిన విని తదాజ్ఞానుమతి నే నంగీకరించిన నతండు సబహు
మానంబుగాఁ గర్పూరతాంబూల కనక చేల కమనీయ రత్నాభరణస్తోమ
గ్రామప్రదానంబుల నానందంబు డెందంబునఁ గ్రందుకొన నొనరించినః

తే. గీ. తనదు దక్షిణ నాయకఃత్వమున కుచిత

ముగను ముద్దళఘరిశౌరి ♦ ముదము మీఱ

నాటి రుక్మిణీపరిణయం ♦ బందుకతనఁ

దా నిపుడు సత్యభామాసాంత్వనముఁ గోరె.

కం. అదితీబలె శ్రుతిభాషణ

మొదవెంటు బుధాభి కనుచు ♦ నొగి శ్రీపతి నె

మ్మది ముద్దళఘరి యనఁ దగి

సదయత మఱి సత్యభామాసాంత్వన మెంచన్.

వ. అనుచు ననుచువేమక నతని యింగితం బెఱింగి సంగరాంగణా
భంగుర నిజ విజయరమా సౌమాంగల్యసంధాయకు, నపారకృపారస
పోషిత కవిగాయకు, నాశ్రిత జనాభిమతార్థదాయకు, ముగ్ధవధూకుసుమ
సాయకు, ముద్దళఘరిభూనాయకుఁ, గృతినాయకుం జేసి నే నేర్చినవగ వడి
దీర్చి తేర్చినవన్నీటిసాటి తేటమాటలుచేర్చి కుపితనాయికా సాంత్వన పర
గోపాలకానల్పకల్పమంజరీసంజరీజ్వంభమాణసౌరభమ్మువిధమ్మున దినవిగమ
నమయ '...నిన²...వీషణలపటలలోలుత³...ద్విధ్వంకుర పరిగళదమృత

బిందుబృందంబునందంబునఁ గంజభవహృదయ రంజన పురుషాయిత పరవశ
సరస్వతీ కుచహస్త విస్మస్త నిస్తుల జాతిసుమరీతి శృంగారరసతరంగితాంతరంగ
కనదనంగ కర్ణరసాయన రతికృత రతికూజితంబు నోజ నే రచియించు నత్య
భామాసాంత్యసం బనుక్మతి నతి చమత్కృతిం బెరయ సరసవచో మాల్యంబు
సాఫల్యంబు నందఁ జిందు మకరందపూరం బగుతదీయ వంశావతారం
బభివర్ణించెద.

సీ. వనజసంభవమఘఃపద్మవామరకోటి
కోటిరమణులతోఁ బోటి మీటి
జహ్నుకన్యామణీ సలిలనిర్ఘరజాత
జాతరూపాంభోజ సమితిఁగేరి
నీలాభిధానవ ద్బాలామణీహారి
హరిద్రవరదీప్తి యనఁగఁ జీటి
బ్రహ్మర్షిపూజన పరిమళపారమ్య
రమ్యసాగంధిక ప్రభలఁ జేరి

తే. గీ. రహిఁ జెలఁగుసారదుచి పూరఁరత్నహార
సహితవక్షోజ కాశ్యపసహనగణ్య
నవనవారుణ్యనటి తాభిఁనందనార
సారసంబు ముకుందాంఘ్రి సారసంబు.

తే. గీ. దాస నొకజాతి జనియించి తనర నాత్మ
నాననలు ఘమ్ముమన శుద్ధభావ మమర
నందుఁ దాఁ జెంది యుదయంబు నందె జగతి
ధీప్రభాగప్రభుండు నాంగ ప్రభుండు.

కం. అనాగవిభుఁడు గంగా
స్నానము గావించి విశ్వనాథునికృప యెం
తేని తగ విశ్వనాథ
హృదనాథుని గాంచె వేడుకలు నలు వొందన్.

వేగ వియత్తలం బదరి • విచ్చు నటన్న జగత్త్రియంబునన్
• నాగయవిశ్వనాథ నరనాథుని శౌర్య మవార్య మెన్నగన్.

ఉ. "జెబ్బదిరెండురాజులఁ గఁగిందిత్తనంబునఁ గొట్టి పోరిల్
జెబ్బదిరెండుగెల్పులు వడిం గయి కొంచు సమగ్రశీర్తి చే
నుబ్బుచు విశ్వనాథవసుఁ ధోత్పలబౌంధవుఁ డొప్పు నారుహ
న్నిబ్బరగండఁ డంచుఁ దను • నిధర నందఱు • సన్నుతింపఁగన్.

శా. విద్యారణ్య తపోవిపాకవిభవాఽవిహృత సింహాసన
ప్రోద్ధ్యద్ధున్ భార్గవిన్ విజయ లీలోన్నిధి భద్రాచల
హృద్వ్యపక్రియ నింటఁ జేర్చుకరణిన్ • శ్రీవిశ్వనాథుండు చం
చద్యోగంబునఁ జెందెఁ దత్కరుణ హేఁచ్చన్ శాశ్వతశ్వమున్.

కం. ఆవిశ్వనాథస్థపతికి
శ్రీవీరాజమకుఁ బెంకృష్ణస్థపాలుం
డావిర్భవించెఁ ద్రిభువన
కోవిద సంప్రాయమాన • గుణమశిఖినియై.

మ. జగతిన్ నాగయ విశ్వనాథుడెన కృష్ణకోటి పాలాసిప
న్నగదప్టాహిత దుష్టమోఘ లమృతాంధఃపక్రియన్ మించి వా
సిగ నన్వన్నతఁ గాంచి యంత విగతః క్షేపితచేకాత్ములై
ఖగవాహపత్రిచూను లైరి యిల స్వగ్గంబందుఁ జిత్రింబుగన్.

నీ. ధర భోజజాతోర్జిత కళాశీతి వహించి
లలిత సత్యాలాపకలన గాంచి
ఋక్షభవోన్మేష • ఋజుకీర్తిఁ జెలు వొంది
భద్రాతిశయ లీలఁ • శ్రాఫిఁ జెంది
యలరుసుడంతాలయ వసతి రాణించి
సూర్యాత్మభూమోదఃచర్య నింది
మిత్రవిందాధిక • మృదు భావమునఁ బొంగి
లక్షణోదార లీలలఁజెలంగి

తే. గీ. యరుదుమీఱఁగ నరిదియై ♦ యగదుఁ డగుచు
మఱియు నబలానురంజనమహిమఁ జెంది
యెంతయుఁ జెలంగె నభివవఁకృష్ణుఁ డనఁగ
విశ్వనాథేందుఁ పెదకృష్ణ ♦ విభవరుండు.

ఉ. అపెదకృష్ణ భూవర కులగ్రాణికిఁ జనియించె సంతత
ప్రాంతికిఁ హరి సుకృతానుగతైక సతీవిహారి త
న్భూపవతంసముక్తి పరిపాషణతోపితశేషభోగి వా
ణిపతి పెద్ద వీరధరఁణిపతి కోవతిరస్కృతారియై.

సీ. అహవధర శయం ♦ జలిరాద్రీగతి మించి
వరదారీష్టినిర్వృణన జేసి
వితతిజడిమఁ దాల్చు విద్యేషు రాజమం
డలము పదాఘ్నిస్థులఁ జదిపి
పటుసుఁహృదంతాను ♦ బంధులు వీడంగ
నసు హృదినాననాహతి యెనర్చి
చిత్రంబుగను వినాసిక గూఢాభిము దోష
విమతవివాణిని ♦ విస్తరించి

తే. గీ. వితతివిశిష్ట కాలికావలసనంబు
బహుకరావాప్తి యనఁ జాలఁ ♦ బరిఘిల్లు
గీర్తి చేకొనె నెన్నఁడఁ మూర్తి కృష్ణ
విభునిసరుండు రెండవ ♦ వీరుఁ డనఁగ.

మ. అదనన్ శ్రీపెనవీరశౌరియరియాహా కారలోనుండ నిం
డుదయ నోహపురాణి తా సవతి బోటుల్ చూడ నీకొంకు లా
పెదవీరనియించు వా రని రతాస్త్రి దృష్టి చేకూర్చె నా
నదరెన్ గుండియ వాని కవిభుని పేరై యానుడే తోచెనో?

కం. ఆవీరవిభుఁడు తిరుమల

దేవీరమణీయలీలఁ ♦ దేలుచు విశోష

రీవిభుఁ గుమార కృష్ణ

త్మౌవరుఁ గస్తూరిరంగ • జనపతిఁ గాంచెన్.

ఉ. విస్ఫధరావరుండు పెదవీరన్యపాలతమాభవుండు తే
జస్సమదత్వరాతిశయశాంత పయోజభవాండ మండలాం
తస్సుదృడాంధకారత గళనంబడ వేదపుగట్టి వెన్నుపై
నుస్సు రటంచు వైరిన్పు • లుండక మ్రొక్కిరి లుప్తగర్వ లై.

శా. ఆవిస్సక్తి పాలవంశమణిబాహుల్యకౌశ్లేయకా
గ్రావిరృష్ట సమగ్రీకంపమున నాహవే డిడాలుండ యె
తేవేగంబున జంచలించె మఱిదానిన్ సర్వగీర్వాణ శాం
తావక్షోరుహహరముల్ కడుఁ దనంతన్ గంప మందెన్ రహిన్.

ఉ. ఆనరనాథులమ్ముఁడు రణాంగణతుంగతురంగ ధాటికా
నూనఘరానవద్యనళనోద్యదతిద్యుపరాగ యోగన
వోన్యనిబిడై కకర్దమ మహోదధి యల్లకుమారకృష్ణభూ
జాని చెలంగె నొ నిజభుజానిభృతప్రబలవ్రతావుండ.

మ. సమరప్రాంగణసీమ వీరవిభుకృష్ణత్మౌపబాహుగ్రదు
ర్దమకౌశ్లేయక విక్షతారి నృప వత్సస్సారరక్తావి
క్తమహీకర్దమయుక్తి భిన్నకరిముక్తారేఖకల్ కీర్తిన
స్యము దోచన్ పెదఁజెట్టు కైవడిని • నిచ్చల్పొల్చె శుభ్రాకృతిన్.

సీ. దురుసుమన్నుల కీర్తనల పేరిటివెడంద

గట్టుమీగడచట్లు • గొట్టికొట్టి

పెరరాచపూప గుఱ్ఱైతలపేరింటిప్రో

యాండ్రమానము కొల్ల • లాడియాడి

పరమహీపతి జయేందిర చంటి పేరింటి

ధరణీధరము కేలఁ • దాల్చి తాల్చి

దూబరిపెనుదాయనై బు పేరిటిగట్టు

చిల్వమో నదుముక • చీల్చిచీల్చి

తే. గీ. పంపులకు రానిదొర ప్రతాపంపుకెంపు
మెఱుగు పేరిట కార్చిచ్చు • మింగిమింగి
వెలసె నీరీతిఁ గృష్ణలీలఁ జెలంగి
యిద్దజయహారి వీరయఃకష్టశౌరి.

చ. అలరుకుమారకృష్ణ మహిపానుజుఁ డాహవసవ్యసాచి య
త్యలఘు యశోవిశోభి హరిఁదంతరసంశమసాచిమర్ద లి
ర్దశనఘన ప్రతాపుఁడు వఃదాన్యకులాగ్రాణి సజ్జనావనా
కలితగుణాలవాలుఁ డగు • కస్తురి రంగవృషాలుఁ డిమ్మహిన్.

కం. అవిన్న భూపతివలన

నావిర్భావంబుఁ జెంది • యఖిలప్రభునం
భావిత నిజవిజయ ప్ర
స్తావుఁడు శ్రీ ముద్దుకృష్ణ • జనపతి వెలసెన్.

సీ. జన్మోర్వి విమలకుంజరతాదన మొనర్చి
యనమాన బలసహాయతఁ దనర్చి
రిపువత్సకంతనిఁజ్ఞేదం బమగ గిట్టి
పరభోగిశీర్షముల్ • పగుల మెట్టి
యహితోగ్రాసే నోడ్పువాగుఁగ్గిఁ గుదియించి
స్ఫుటయశోదానంద • ఘటన గాంచి
తనర మందారాహృతిని చాలనుస్వంగి
ప్రబల సత్యాలాపరస 'మెఱింగి

తే. గీ. చక్కధర శృంగవద్మాతృశయము మీఱ
శిష్టజనరక్షణము దుష్టశిక్షణంబు
నతిశయిల నవ్యగోపాలుఁ • డనఁగ వెలసె
విస్సవిభు ముద్దుకృష్ణ భూవిభువరుఁడు.

చ. నలువుగ ముద్దుకృష్ణ నరనాథశిఖామణి గాంచె వేడ్కతో
నిలవయి చంద్రసూర్యు లుడఁయించిరోకో యని లోకు లెన్ను ని

శ్చలగతి ముద్దువీరస్యపంచదుగ్ని శాశ్వతక్షేపిసాంద్రుగ్ని
ర్మలతరధీరతావిజితమందరు నిర్మలభూపురందరుః.

కం. ఆముద్దువీరనరపతి

భూమండల మేతః గమత్ భుజగవిభు కిరి

గ్రామణ్యస్థదిశాకరి

సామాజిక సార్వభౌమ సారోన్నతుః.

సీ. జాతిమాలిన యవ్యసంతుండు వివరింప

సాటియే సౌందర్యసామునను

రీతిమాలిన యల్లజాతరూపనగంబు

సాటియే యనుపమశ్చైర్యమునను

నడకమాలిన యల్లనందన వనశాఖ

సాటియే నిర్దిష్టచారురీతి

దెలివిమాలినయట్టి శిశిలుకరి క్రొమ్మిగుల్

సాటియే సతతివిశ్రాంతమునను

శే. సీ. ననుచు విను జను లందఱు నభినుతింపఁ

దనరే దుర్జాత సామంతధరశికాంత

సంతమనశాంతి పటుధామ చండధామ

విదితజయహారి శ్రీ ముద్గువీరశౌరి.

చ. అనికయి వచ్చి కోధరస మానినడాలున నేలుశాత్రవా

ననములు పద్మమూల్ దనరు నవ్యకీరీటమణుల్ పరాగముల్

గొనబుగ వెల్పడం దనదు కోటిమరందరసంబు ముద్దుకృ

ష్టనృపతిముద్దువీరనరనాథుని ఖడ్గమిళింద రేఖకున్.

చ. అలనరనాథులమ్ము డళిలారిభయంకరచారుమూర్తి య

త్యలఘుశుభానువర్తి ధవళాంబుజ కార్తికచంద్రచంద్రికా

విలసనభవ్యకీర్తి గుణవిశ్రుతి నేడవచక్రవర్తి ప

ర్తిలె నిల నిర్మలప్రభువరేణ్యుడు సత్కవిలోకగణ్యుఁడై.

సీ. పాణుచోఁ గంపలు * పట్టి బెజ్జము లైన
 చెవులఁ బూమొగ్గ లొంట్లవగ మెలఁగ
 నెదుట మోటులు దాఁకి * నుదుటఁ గ్రమ్మిననెత్తి
 జగి కుంకుమంపుబొట్లుగను నెగడఁ
 దలపాగ వో బోడితలల వంటినపావ
 కుబుసాల్ రుమాలచెంగులుగ మెఱయ
 నొనరఁ గాల్గను జుట్టుకొనినతేఁగలగుంపు
 కొమ రొందుబిరుదుపెండెముగ నమరఁ

తే. గీ. జెట్టులను కోటరములందుఁ * బుట్టులందుఁ
 గుంజపుంజమ్ములను డాఁగి * గంజిదిండి
 లండివగచెండి వజ్జీలు * పెండుపడిరి
 వసుధఁ దిరుమల విభుదాడివలన నోడి.

డి. పంపులచేత కెల్వఁ జలఁపట్టను కూటపుమూక గాటపు
 గుంపులచేత బెట్టు గడిఁకొటలు ల్గులుప్ప మంపుల
 మంపులచేత గోమలులమానము కొల్లులుప్పఁ బ్రిమో
 యింపులచేత మాతిరుమఁ లేందుని కెవ్వరు నాటి యిమ్మహి.

సీ. పెలుచఁ దోమనిపళ్ళెములు చేర్చుటలు మాని
 యిలఁ జైఁడివచ్చెంబు * లియ్య నేర్చె
 పలుమాఱు వడ్డికాసులు కూర్చుటలు మాని
 యెలమిలోన వరాల * నియ్యనేర్చె
 గోరుబేరుకుకూటికొరిక మాని హఁ
 యిగనురాజాన్నంబు * లిడఁగ నేర్చె
 నిల మోచి తనకుఁ దెచ్చిమ్మనుటలు మాని
 పలుమఱు నల్లభు * నిలుపనేర్చె

తే. గీ. గట్టుపైఁ గాఁపురం బున్నగొట్టు మాని
 యొనర మధురాపురమునందు * నుండ నేర్చె

ప్రబలుసుఖముల వేంకటాభర్త నిండు
వేడ్కలు చెలంగఁ దిరుమలవిభుఁ డనంగ.

సీ. ఆర్యానుమోదనఃప్రౌఢరీతి వహించి
యమరుసంపద హెచ్చుకొమరుఁ బూని
పరమహీభృద్భేదపటుశక్తి భరియించి
ప్రథితసుబ్రహ్మణ్యభావ మంది
తతమహాసేనాభిధానసంగతిఁ గాంచి
బహుళాత్మజస్ఫూర్తిఁ బరిభవల్లి
తారకజయలీల భారణి వెలయించి
శూరపద్మనియతి సూరలాడి

తే. గీ. వాసవాపత్య వరణీయభాసురాంగ
పటిమవల్లీలనవ్వృత్తిఁ బ్రబలుకతనఁ
దిరుమలేందుర్నిండు కొమరునితీరుఁ డెంచి
పరమహీనమూర్తి కరుణచేఁ బడసె గీర్తి.

సీ. హరిశ్చంద్రులను గూడ బలమనలీలల మించె
క్షీతి వనఁతోత్సవం బతిశయిల్ల
సరిభేదనస్ఫూర్తి సురభుం డన రహించె
విజయదుర్గార్చనావిభవ మెసఁగ
నుడిరాజనారాయణుం డనుపేరు వహించె
లక్ష్మీవిలాసలీలలు చెలంగ
శరభాతిశయరీతిఁ జాలఁ గీర్తి వహించె
వితతసింహాసనస్థితి పొసంగ

తే. గీ. ననుచు జను లెల్ల బొగడఁ దా బతిశయిల్లె
బారుతర నిత్యశోభనసమయమిళిత
కవి బుధవతంస వైదిక గాయకోక్తి
తతనిజాస్థాని తిరుమలవిభుఁడని.

సీ. పడియపట్ల నడంగుపగరాకుమారులఁ
 జెలఁగి కొమ్మునఁ జేల్చి * చిమ్ము ఘోషి
 పనులఁ గ్రమ్మరుగొంటుపగకందుమన్నీలఁ
 దఱిమి వెన్నాడు వేదండనమితి
 బిలమధ్యమున దాగుపెరవజీరుల గిట్టి
 కమలించు నిట్టూర్పుకాఁకఁ జల్వ
 కెలనఁ జరించుమొక్కలిగడిరాజులఁ
 జెఱ నుంచు గుహలలో * శిఖరికూతము
 తే. గీ. 'తెలుచు వెలుపడఁ గమలంబు * నెలవు సాచ్చి
 వారి వెడలింపఁ బో నంత * వెనుధఁ దాల్చి
 తమశృమము దీర్చుతిరుమలధరఃసినాథ
 మణికిఁ బ్రత్యుపకృతి నేయ * మనసుఁ బాని.

కం. అలశ్రీ తిరుమలనాథుం
 డలమేలమయందొ గాంచె * నానఘపిత్రో
 జ్ఞులవిభవసాంద్ర కీర్తలు
 వెలయంగఁ గుమారమున్నువీరిననేద్రున్.

చ. భువిఁ జనమునువీరనృపపుంపుపాణిక్మపాణభిన్నశౌ
 త్రవనృపదేహశోణితపరంపర యింపులు గుల్కె నూత్నవీ
 రవరణవేళ నెంతయు సురప్రమదాతతి యామలంపును
 తనవము ఘట్టిలఁ బెల్లుగను * చల్లిన చెంద్రపుజల్లువై వడిక.

సీ. ¹వలిగట్టు వెలిపెట్టు * కళలుట్టు నెలగుట్టు
²వేగంటిదొరచెట్టు * వెండిగట్టు
 వినుసూలునినురాలునును ³చాలుగనుమేలు
 నలువబొబాలు త్రొన్ననలచాలు

పా. 1. తొలుదొలుతి దంధకముంబు * నెలవు సాచ్చి. పా. 2. వలిమెట్టు
 తెలిపెట్టు. (పా. 3. మలిమెట్టువెలిపెట్టు). పా. 3. వెలగట్టిదొరచెట్టు.
 పా. 4. బాణుగల.

జగిమీఱు తొగసారుఁ మగరారుటపుపేరు
 తమకుముఁజేపుఁజేరు * తమ్మిపేరు
 విలసిల్లుననరెల్లు * తెలివల్లుకొనుజల్లు
 లరదిగంబురజల్లు * నురుగువిల్లు

తే. గీ. నెల్లపుడు నుల్లమునఁ జాలఁ * దల్లడిల్ల
 నల్లనల్లన మల్లాడి * యుల్లసిల్లు
 తిరుమల²ధరేందు¹వీరధా³త్రివచంద్ర
 కీర్తి జగతిని ననుపమ⁴స్ఫూర్తి మెలయ.

కం. త్తమ వీరేందు¹ఁడు మీనా
 త్తమ నలలింగాంబ నాజ²మాంభోజాతా
 క్షీ మఱియును మధురనాయిక
 నమలమతిం బెండ్లియాడె * ననుపమలీలక.

తే. గీ. లట్లు మీనాత్తమ యయారె * యాస లెంచి
 స్వామితో విగ్రహముఁ జేయఁ * జనక కఠిన
 చాపలత డించి యశ్రాంత¹సమరసత్వ
 పటిమ మధురాపురిని నీర²పహ్ని యయ్యె.

సీ. క్షీతి యవిరలరజ¹స్కలఁ గాంచి కోరనా
 భర్త నెంతయుఁ గ్రిందు²పడఁగఁజేసె
 లచ్చి యం చనఁ జంచలయె ఘనత నెనంగు
 నేలినవానిఱా * మృక్కి నిలిచె
 నతియె తాఁ బార్వతి * శంకరుం డగువాని
 నాత్మేతుఁ గడిసి మా³తాడఁదొడఁగె
 పతిదేవతయె తాను * బాష దా తగువాని
 ప్రిణానాయకుని నో * రదుముకొనియె

తే. గీ. నని కువృత్తియును భృగుక¹లనయుఁ జండి
 తయును వ్యాహారరీతిఁ జెందకయె వసుమ

తియు జగన్మాత గారి వాఙ్మేలి యనఁగ
రంగలరె పద్మకాలంబు * లింగమాంబ.

చ. నిరుపమభర్తృభక్తి ధరఁగిం బొగ డొందెడునాజమాంబకుఁ
సరి యనవచ్చు నెంతయును * జాహ్నువి వెల్వెలఁబాట కోవధీ
వరకలనాంతజాడ్యవిషవర్తను భర్తను ధూర్తమాళి యం
చరయుచు సారకుఁ మొరసి * యౌదలమెట్టక యున్న నెన్నఁగఁ.

కం. లలితహరిభాషణ కుతూ

హులిజయశస్సమంచితాత్మయునై తా
గలితసుభద్రాభిధయై

యలరాకుఁ మధురనాయికాంబ గణింపఁ.

సీ. తిరుమలమేదిసీవరుముద్దవీరధ

రాధినాథుండు మీనాక్షమాంబ

యం దలచొక్కనాథావసీపాలు లిం

గాంబికయందు ముద్దళఘరీందు

నాజమాంబికయందు * నచ్యుతేందుని చిన్న

యచ్యుతు మధురనాయకమయందు

నారసింహాక్షమానాథశిఖామణి

నన లేనివేడుకల్ * హెచ్చిలంగఁ

తే. గీ. గాంచె నెంతయుఁ గల్పద్రుంపంచకంబుఁ

బాలమున్నీటిచందానఁ * బ్రీతిదాన

వర్తనంబును కీర్తివిఘ్నసూర్తి మెఱయ

నరససుమనోమనోహలానంబు మెఱయ.

మ. వెలయుఁ వారల కగ్రీణంబు సుకృతావిర్భూతబోధంబు ని
ర్దలితానేకవిరోధియూఁగుఁ డహివార్యస్తుత్యమేధంబు నం
జ్వలితాబింధనగంధవాహనఖదివ్యదృవ్యతేజోవితా
నలనద్గంధంబు చొక్కనాథధరణీనాథుండు భాగ్యోన్నతిఁ.

పా. 1. యుల్లక. పా. 2. కనకస్ప.

పా. 3. వర్తనము విరతవిఘ్నసూర్తి మెఱయ.

సీ. అలవనీవకు లెల్ల • నవనీవకుల యైరి
 యెవ్వని పటువియాదృష్టివలన
 వెన సుధాశులుసైత • మసుధాశులే యైరి
 యెవ్వని ద్విజకోటియిచ్చనలన
 క్షితిని తిలసమాను • లతిలసమానులై
 రెవ్వని తోడవులఁగివలన
 నౌకార చలనీరు • లచలనీరులు నయి

రెవ్వని పదవందనేచ్చనలన
 తే. గీ. రాజమాతృంజె యతఁడు దుఃస్వారచారి
 వైరినానీరభటవారఁఘోరనీర
 వారినారాచచాపవిఃస్ఫూరపూర
 సాధుజయహారి శ్రీ చొక్కనాథశౌరి.

ఉ. చందనచంద్రకేతకులు • సారెకుఁ బోనున కై యెదిర్చి నె
 న్నం దగుచొక్కనాథనరఁనాథునిక్కి యహీనలెఁ రహిణ
 జందనవాటిఁ జుట్టకొనఁ • జందురునిం గబభింపఁ గేతకీ
 బృందము మెట్టఁగా లెలవుఁపెట్టును కొండలు చిల్వశోదులఁ.

సీ. చోళంబు పగల నాభీలకరామర్ష
 గాఢాగ్నిశిఖరీతి • యాశ్విమృచి
 మత్స్యంబు సుడినక • మందునేనవిపూట
 గాటంపుపేరెండకడఁక నెరవి
 సింధువు శోషింప • సీమారవస్థోర
 బాడబజ్వలదర్చి • పటిమఁ జేర్చి
 పంగంబు పైపైఁ గళరంగ బంధరగంధ
 వాహబాంధవకీలవైపు చూపి

తే. గీ. పంపులకు రాక దొరలు గళర్వింపఁ గినుక
 వివిధదేశంబులను దండు • విడియునపుడు
 తనరువీయరచొక్కనాథక్షిప్తందు
 చంద్రహాసనటద్దామఁచండిమంబు.

మ. నల నానాటఁ గృశించు హెచ్చి ఘనుఁ డెంతే విచ్చు ఘోషించి య
 వ్వలఁ దేలుఁ జలరాశి పూరి గ్రసెయింపు నేట్లుటా వెమ్మెతోఁ
 బలుచఁ లోఁగె దగ్గచి తూఁగె శిబి యుద్ధి స్వేగె హేమాద్రియుఁ
 నలు పొందఁ రహిఁ జొక్కనాథవిభుదాఁనఘ్నాత్తి వర్తింపఁగఁ.

సీ. తభికుఁగొమ్మొలుగులు • తలచూపె నని చిల్వ
 దొర శంభుచరణంబు • శరణ మంద
 బంభాం దంభోలి • సంధించె నని గిరుల్
 మున్నీటిఁటిలో • మునిఁగి యుండ
 వసంభ గనిపించె • నని వచ్చి గోరులు
 హరిదీశపురసీమ • లాశ్రయింప
 బలువేడి యిడె వచ్చె • బై నంచుఁ బ్రాబుంది
 యాడవితుంకిమఁబుంగు • నడి వసంపఁ

తే. గీ. గనఁబడు నిజప్రతాపంబుఁకితనకొంటు
 డంభకముంబు మోవఁ గింపంగ బహుళ
 ఖండి మగుధానిఁ దాల్చె సంభండశీల
 నవ్యగుణహరి శ్రీచొక్కనాథశౌరి.

శా. ఆధారమనానుజం డలనిద్యాకాంతుఁ మవ్యస్మహఁ
 మేధావంతుఁ డహోర్వధైర్య డతిగంఁ ధరస్వభావుండు ది
 గ్విధనఁ తచారుఁగ్రి యతులొగ్గినుండులాఖండులాం
 భోధిక్షోభణరామచంద్రుఁడు తగుఁ • ముద్దగ్గీరీమృం డిలఁ.

సీ. ఇనకాంతమయము లయ్యె విరోధిదుర్గంబు
 లేమహాన్నతమహాఁ హల్ల మెయ
 మను లయ్యెఁ బరవీరమహిళాశీనీక
 లేనయ్యాత్మిలుకీర్తిగాన మెసఁగ
 సూర్యురాలయ్యె • సూరారిమకుటంబు
 లేమహాపతిలోహఁ హేతియెదురఁ

గరక లయ్యె నరాతిఁకరికుంభరత్నంబు
లేనశేష్యుఁడ పంపవాస గురియ

తే. గీ. ఘనఁ డింతం డని మొనసినకాందిరీక
పారశీక శకాంగ బర్హర కళింగ
వంగ బంగాళ చోళ నేపాళభయద
ఘనవిజయధాటి ముద్దులఁగ్గ రికిరీటి.

సీ. ఏమక్కిపదిచేటిఁమొకఁఁగిచిల్వకు
బడనిక లగిరీరఁనననత్పణము
లేనుంధరుబలాంభోధికఁడెలియలి
కట్ట నాయలు మెట్టుఁపుట్టమెట్ట
యేధన్యుకోఁకఁగిహికిని తాపస్తంభ
మున్న నైరులకేలుమోక్షునరవి
యేరాజుపాయఁగూఁగిసిరిదాళికఁడోలు
గాలి ధావదరాతిపాలియూర్పు

తే. గీ. జగతిఁ దగు నాతఁ డురురణాంఁచఁబట్టవ్రే
పంచనమధికవంశనోదంచితాత్మ
పంచనరువడిరాజనఁపాంగహరణ
కడనపరిపాటి ముద్దులఁగ్గ రికిరీటి.

సీ. నలుఁడు సారతరసాంధర్యనిభ్రామమున
ననలుఁడు తేజోమహాస్త్వమునను
భవుఁడు నితాంతసంస్తవరీయకీర్తిని
నభవుఁడు దీప్తాయురతిశయమున
నిలుఁడు నిరుపమాననీభరణంబున
ననిలుఁడు పటుబలప్రాధిలీల
గడుఁడు బంధురతరఁగాంధర్వకళయందు
నగడుఁడు దుదారభోగాస్థివలన

తే. గీ. నౌర ఘనుఁ డనఁ దగు జపాఁటిరశాటి
కాతలనటత్కరటిలోక • కర్ణయుగళ
దళనపటుతర ధణధణంధణనినాద
కటుపటహకోటి ముద్దులఘ్నరికిరీటి.

శా. స్ఫారప్రాధనముద్దులఘ్నరినృప • ప్రాశస్సురద్వాహుగం
భీరాసిత్తవై రివీరు లవనిఁ • భీతిం గరివ్రాతశుం
దారేఖం దగఁ దూటి పచ్చికలలై • టం బాటి రాజూతురౌఁ
దూఱుం దుండముపాఱుపచ్చి కనితోఁడ్డోనవ్వ భిల్లాంగనల్.

సీ. వేఱుచేసి యెసంగు • విబుధోపవనశాఖ
తనవేలఁ గాచి • వనధి యెసంగుఁ
గాను గైకొని యిచ్చు • గమలిసేవతిపట్టి
మేఘ ముద్దోషించి • మెఱసి యెఱుంగు
దరిఁ బాలు పొమ్మని • సురసురభి యెసంగు
మాపు రే పని యిచ్చు • మరునిమామ
యెమ్మి మీఱ నొసంగు • నెంతయును దగ్గిచి
తులఁ దూచి యల శిబిండుగ్గిం దొసంగు.

తే. గీ. ననుచుఁ దొలుతటిచాతల • నవహసించి
నిత్యవిశ్రాంతనస్ఫూర్తి • నెగడ మిగుల
జగతిఁ దగుశాత్రవదురాపఁచావరోప
కలితజయహారి ముద్దులఘ్నరిమురారి.

ఉ. శ్రీపతి యల్లముద్దళఘ్నరిప్రాభుఁ డయ్యె మహాన్నతుల్ దగ్గఁ
భూపతి యాట యంత రహి • బొల్పు ఓమన్ భుజసీమఁ దాల్చుగా
నాపగ నంతకన్నఁ బాడఁవై లగునట్టి తదక్షికోణముఁ
ప్రాపుగ నంది నిల్చె వనఁరాశిరనూజ యహంకీయాన్నతిఁ.

మ. జలవంశంబునఁ బుట్టి రట్టు నతిచాంచల్యాయశంబు ననఁ
మెలఁగం గోరి విశుద్ధవంశమున లక్ష్మీదేవి లక్ష్మీనతి

తిలకంబై జనియించి సుస్థిరగుణాభిక్యంబుఁ జెందం దదా
కలనఁ ముద్దళఁ ఘేందుఁ డర్మిలిఁ గనుఁ • గార్హస్థ్యధర్మశ్శతుల్.

మ. సరసీజాక్షుఁడు చక్రధారి యయి నిఁచ్చల్ హెచ్చు శ్రీముద్దుల
భరిశౌరి న్మఱపించు నాత్మజనిలీలఁ శ్రీ యనం బొల్పు బం
గరుసామ్యే యది రుక్మిణీత్వము తగంఁగా ధారుణిఁ రుక్మిణీ
హరిణీలోచన వన్నఁ గాంచెను సముద్యన్లోకముఖ్యసిద్ధిఁ.

మ. అనఘుం డైనకుమారుఁ గాంచి శుభవిద్యామూర్తి యా నన్నకీ
ర్తిని నవ్వాంది రమావిలాస మచురుఁగీర్తి విజృంభించి చ
ల్లనిలేఁజూపుల నందఱ న్మనుచులీలం బొల్పు నాఢ్యత్వ మా
నస ముద్దఘ్నిరాజమాభిసతి మీఁనాక్ష్యంబ భాగ్యోన్నతిఁ.

ఉ. ఆనృపచంద్రులమ్ముఁ డనిఁశార్చితసిలగభండు సర్వవి
ద్యానిపుఁగుండు ధన్యుఁడు వందాన్యశిఖామఃః దిన్యకీర్తి కాం
తానవమన్మథుండు కవిఁతాచతురుండు చెలంగు జన్యసీ
మానటితోరుశౌర్యభిని • యచ్యుతిశౌరి యశోవిహరియై.

సీ. ఉగ్గుఁ బెట్టకమున్న • యుదయించె నాశ్రిత
జనులపై నాశక్తి • శంభుభక్తి
మాట నేరకమున్న • నీటందె సత్యంబు
గురు వైనధర్మానుకూలబుద్ధి
'మృదు వెఱుంగకమున్న • పొడవెను సాహిత్య
ఫేలనంబు కవీంద్రీలాలనంబు
పాదు కదుమురీతి • పనుడకయమున్న
వర్ణాశ్రమప్రేమ • వాసిఁ గనియె

తే. గీ. సంతయును వింత యని ధరాఁకాంతుసమితి
సంతతము సంతసమ్మున • సన్నతింప
వెలయు నిలలోన నసమానవిభవ మమర
శుభగుణాస్థాని యచ్యుతఃక్రీడిజాని.

కం. ఒకనాఁడు నాశిత్రులపై
వెకటింపఁడు భాత్రుభక్తి • వెలయుచు ఘనుం
డకలువహృదయుఁడు సదయుఁడు
సకలజ్ఞుం డచ్యుతుండు • జగతిఁ బలంపన్.

కం. తనరు నలయచ్యుతేందుగన
కనుజుఁడు కపిచనజా • హర్షుండు దా
ద్యవజనఃకళుఁడు జనరం
జనమదనుఁడు నారసింహ • జనపతి జగత్తీన్.

ఉ. సారసవీతరంగరుచిఁ సంఘముల నిర్మించి మారుతా
హారకులేంద్రసాంద్రకరుఁ శాశివయంబు హరించి నిజాఁగా
క్షీరపయోనిధిఁ భరుచు • నే గుచు నెంతి నుఁ దేజస్వై కా
సీరయనారసింహవిభుఁ విశ్రుక్తగులు ముచ్చగించునన్.

కం. అనుజన్ముఁ డచ్యుతున కిల
ఘనుఁ డగుమునచ్యుతమహి • కాంతుఁడు వెలయు
దినకరి రజనీకాకాం
తినీకరసమభూనుక్తి • తేజోనిధిఁ.

ఉ. బుద్ధులతాపు, మేలములఁబోవు, గొనమ్మలకేపు, బోంట్లకు
ముద్దులకాపు, చండినారి • మూ కలకీ • బలుగాపు, నర్కతా
పెల్లవేల్పుకాపు, చినవీరనృపాలురింబులాపు, నా
ముద్దులయచ్యుతాధిపుఁడు • మోహనాలీలఁ బలంగు నిమ్మహి.

ఉ. అన్నలుఁ దమ్ము లీకరణి • నందెలు నొప్పికయై యశోరమక
జెన్నునహించి రామున్మన • చే నుపచేళి నరాజ్యసంపద
భ్యున్నతభాగభాగ్యుఁ డయి • యుర్దసిని సర్వనృపాలకోటి
నన్నిక కక్కె ముద్దళిఘు • కిందు • దివ్యమహామహాన్నతి.

సీ. ప్రతిమహారాజహార్యుతిజేంద్రుఁ డలకు
నవారహంబు తృణగ్రహంబు గలిగె

శత్రుపార్థివశేహః చిత్రితః ఘటకు
 వల్మీకగర్భభూః వసతి పానః గ
 రిపుమహీమిహికాంశుః గృహచకోరికల కం
 గారసప్రింబు లః వాప్యో యయ్యోః
 బరిపంథిమనుజేంద్రభ వనకేకినులకు
 ఘోరకాంతారిసంఘార మొదలె

తే. గీ. విదిత తిరుమలన్మవనీరః విభుకుమార
 వీరముద్గర్భ రిప్రభుః విజయధాటి
 కానిరాఘాటచతురంగః ఘనచమూస
 మూహ మోహ దిశల్ చుట్టుః ముట్టినపుడు.

సీ. చెంగల్వరాయఁడు • చేరుచుక్క నొసంగ
 వలిగట్టు నజ్జిమేళిల ఘటింపఁ
 గుండలిగ్రామణి • కుబుసంబు నొసగూర్పఁ
 గైలాసగిరి నూపః కటక మిడి గ
 గాంగపూరము హంసః కములఁ జేర్చగఁ బాల
 మన్నీరు ముత్యపుఁ మరువుఁ జూప
 నంబరచరశృంగ • యలరుదండలఁ బూన్పు
 వంకః హవః నెలఁవంక యునువ

తే. గీ. నందఁకు నన్నిహపులై • యస్థదిగ్వి
 జృంభితానేకలీలయై • చెలఁగి జగతి
 నెంతయు నటించె ముస్తభః కీంద్రచక్ర
 వత్తమూర్ధస్యమంజులః కీర్తికన్య.

సీ. కడగట్టువెన్ను చీకటిఁ గొట్టుఁ గాని శ
 త్కృహాంధకాశముల్ • దునుమలేదు
 కడలి శోషింపఁ జొప్పడుఁ గాని పగరాచ
 చెలులకన్నీ రాకఁ • జేయనేర

దనలత్రయోన్మేష • మణఁచుఁ గాని విరోధి
 పురు లేర్చుశిఖఁ గొంచెఁ పఱచలేదు
 రోదసి మెఱయింపురుచి నింపుఁ గాని భీ
 తవిరోధిదిగ్రాంతి • తరపఁజనదు
 తే. గీ. బభిరె యిది వింత యనఁ దగుఁ బలసమిధ
 ఘనసమరబద్ధ వీరకంఠకణసమగ్ర
 శీరమున్దళ రిక్షమాధిప కరాగ్ర
 మండలాగ్రప్రతాపార్క • మండలంబు.

కా. జానై యింపుగఁ బల్కుకుల్కునునుపుల్ • జగ్గుల్ తగ న్నిత్యక
 ల్యాణస్ఫూర్తి ననంగఁగా జతులు చాఁలా మించి రాణించఁగా
 నేగాక్షితతి మున్దలఘ్నరిధరిఁప్రీకుండు లాలించి తా
 వీణావాద్యమునేర్చు మీటువగ నౌ • వింతం దనంత రహిం.

సీ. చల్లనిమల్లెపూఁజల్లు లెత్తినభాతి
 ననఁజేనననలు • నునుచునీతిఁ
 గమ్మకప్రపుడుమాఁగమ్ములచందాల
 వింతకస్తురీవీణ • విప్సలీల
 సంపఁగిపుప్పొడిఁగుంపు గుప్పినబాలిఁ
 బునుఁగుతాలనీచి • పెనఁగుహళిఁ
 బన్నీటి చిట్టూట • పరిభవిల్లినజాతిఁ
 బల్కునెచ్చెలివీణ • పల్కురీతిఁ

తే. గీ. జల్లఁదన ముల్లసిల్లంగ • నెల్లవారు
 నార నేబాసు మేలు మఁజ్ఞురె యనంగఁ
 బ్రాధి మెఱయంగ సాహిత్యఁగచన నేయు
 నపును మున్దళఘ్రికౌరి • రిపువిదారి.

సీ. తిరముగా నలపార్వతీలోచనము పర్య
 రాజమాదామణిఁప్రాధి యెనంగ

సకలవిద్యాప్రాప్తి • సర్వజ్ఞః డితః జాట
 ననిమిదికలుముల • కేమి హెచ్చు
 తే. గీ. బభిరే మజ్జురే యని జనుల్ • ప్రస్తుతింప
 ధనకనకధాన్యవస్తువాహనసమృద్ధి
 వెలయు నానందముగ ధాత్రి • వీరస్వపతి
 కరటిశరభండు ముద్దులఘ్నరివిభుండు.

షష్ఠ్యంతములు.

కం. ఏవంవిధ సద్గుణముని
 కావలయుంచదరావఃరాంగీహీర
 గ్రైవేయకాభిశోభి య
 శోవిలసితధవళిఘ్ననికి • కూరాగ్నిణికి.

కం. సంతాభృగునంజనున క
 బింధనగంధవహబంధుహితతేజోని
 ర్ణంధిగంధాంధరిపు
 సృంధావారాంబునిధికి • గవిసేవధికి.

కం. నాభాగసమున కంబుజ
 నాభాగినాభోధిఘ్నయ్యనకును హరిన్నా
 నాభాగినటిరక్తేఘ్న
 నాభాగరిమాతిశయన • కధికజయనకు.

కం. ఆంధ్రవచోనాగునకుఁ బు
 రంధ్రీపాంచాలునకుఁ గంఠధృతాసిలగ
 త్కంద్రీపరిపంథిపార్థివ
 రంధ్రీతదినమునికి మతిఘ్నరంధర ఫణికి.

కం. ఘోరమహాదారమహా
 దారమహాన్నతతరాబ్ధిహతచణునకు మం

పా. 1. కరటిశరభండు. పా. 2. కావలయుంచదరావఃరాంగీహీర.
 పా. 3. శోవిహసితధవళిఘ్ననికి • కూరాగ్నిణికి.

దారవనీగౌరవనీ

హారసనితవంచి కీర్తిహారిగుణనకుఁ .

కం. దీపితతేజఃసిరికిన్

బ్రాహ్మిణిజయేందిరానియతికిం గరుణా

శ్రీపతికి ముస్తవీర

త్యాపతిముస్తభ రిక్షమాతలపతికిన్ .

వ. అభ్యుదయపరంవరాభివృద్ధిగా నాయొనర్పంబూనిన సత్యభామా
సాంత్యసం బనుమహాప్రబంధమునకుఁ గథాకృమంబెట్టి దనిన.

శా. శ్రీశుం డానరకాసురుఁ గెలిచి రాచెల్వ ల్పదార్థేలు సె
రాశం గూడఁగ నల్లునత్య నెటు లూరాశ్చేలె నాసత్కర్త
ధీశక్తిన్ జనమేజయుం డడుగఁ దా నెక్కొన్న మోహిబుఁ
వైశంపాయనుఁ డిట్లనెన్ మధుసుధావాదప్రసీదోల్పెన్ .

కం. శ్రీపురహరరక్షరమణీ

సూపురమ్మ కల్కిపడతి • నుడికొన్నులకుఁ

కాపురమై నాబగుల నల

కాపుర మని యనఁగ ద్వారకాపుర మలరూఁ .

ఉ. ఆపురమందుఁ గెంపుజగియందపుకోట పయోధికస్యకుం
బ్రాహ్మగుత్పిప్రోలికను • భాసితఁ గొమ్ములు రేకులట్లు చా
లా సరఁగున్ దదంతరగళన్నవమాకి కలీల నబ్ధిపీ
చీవృద్ధశీకరమ్ము లెనఁసెన్ హరిసేసలు చ్ఛుకై వడిన్ .

మ. పురసౌధాగ్రిములందు రాసుతులతోఁ • బూబోండ్లు కందర్పసం
గరముల్ నల్ప సేనసంగులేసకినకూ • కల్ వై జయంతంబునఁ
దిరుగుంగూకికవల్ రహి నివసుచు వానిన్ నేర్చి వాక్రుచ్చుఁ బ
ల్కలు సేబా సని వేల్పుతేఁడు నగి చాలా నచ్చురల్ మెచ్చుంగఁ .

పా. 1. కాపుర మై తనదు ద్వారకాపురమలరున్. పా. 2. సేనంగ వేసరికూకల్.

ఉ. అందలిమూలరాపనుల యందపుఁజిత్తరు లొప్పుసెజ్జలఁ
కెందలిరాకుఁబోండ్లు మరుఁకేళి యొనర్పఁగ నేదదేర్పుఁ బో
కందలితోత్పలొద్వితఁగౌరవకై రవసారవాహినీ
కందలితారవిందమధుఁగంధధురంధరగంధవాహముల్.

సీ. మాటికి నింపుతఁమృరసంపుజగి పెంపు
తహతహఁ జరియింపుఁదాసిగుంపు
నిలమిఁద నొత్తునంఁఘులలత్తుకలజొత్తు
సురతంపుముద్దత్తుఁసుఘవుఁటెత్తు
లోగి డీలుపడి గాటఁముగ రాలుముడిపూలు
పరవంజికొనుమేలుఁపావురాలు
ననయంబుఁ జెదరి ఘ యృనుదంబుకలపంబు
నిఁరంబు లై నవఁన్నీటిచెంబు

తే. గీ. లమర నిశ్శంకమీనాంకఁసమరనమయ
యువతికోలాహలమ్ములఁ దవిత్రవీలి
మీఱ నింటింట విటులు మఁన్న్యారె యనఁగ
వెలయు రహిఁ జాటి యన్వీటివేశవాటి.

చ. పలువగమొగ్గలుం జిగురుఁపాఞ్చలు దండలు బంతు లంబుజ
మ్ములు నెనయం 'బెనంగువలఁపుల్ తగఁబూచినపూవుఁదేనె జొ
బ్బిలఁ గొన వచ్చినావొ కొనిఁపించెదవో యని జట్టికాండ్రీకుఁ
విలుతురు పుష్పలావికలు యీట విరుల్ సరు లేర్పరింపఁగఁ.

ఉ. పైటలు జాఱఁ గుండనపుఁబారి ఘలీ లన మన్తు మీటి శృం
గాటకనుందు మందగతిఁ గామునిపట్టపుదంతులో యనం
బోటికి నారెకట్టికలఁ బొంకముగా విటు లావరించి రా
మాటికిఁ గొల్వుబోగములఁమానవతుల్ చరియింతు రప్పరిఁ.

కం. కంటె నతోదరి సాగసులు

వింటె నయమ్ముగను విటులవిధము లటం చా

కం తెనయక నం తెనయక

కుంటెనకత్తియలగుంపు • గుమ్మరు వీట.

సీ. నెలరేకఁ గొనుసంజునిగ్గు నా నాభినా

మమునఁ జెంద్రపురేక • కొమరుమీఱఁ

జలుకనొక్కిన బింబఁగల మనఁ గసికాటు

మోవిని గుల్కుచెంగుగావి మెఱయ

వలఁ జిక్కెగయుజుక్కువ లన జాతిన్దప్పట

నెనసి బల్గుబ్బపాల్గిండ్ల నిక్క

కరటికుంభము లంటి • మొరయుతుండములీలఁ

పిఱుదుల మడిచేలు • పొరలి యాడ

తే. గీ. మాపు తనియించుజండెపు • మోపునీటు

కాండ్పు నగరను రాకపోకల నగిందఁ

బాపపాఠ్యంపు బోపనభోన. శై

తెలమి దిరుగుదు తెచ్చుట • గెలసి వీట.

ఉ. అత్యకలంకవృత్తి వెల్లఁచుండుచు బామును హృద్యవాద్యవై

యాత్య మనంగ నంగజవిహారమహారసికావతంసులై

నిత్యము కీర్తిడ నల్పుదురు • నీటులు మీఱఁగ వేశవాటుల

సాత్యకించద్రీధానుశివసాంబజయాది కుమారవర్గముల్.

మ. కమలాకాంతపరూపభక్త సుమనఃకస్తూరికాయుక్త లై

తమి నించుందెరరేకులుం జెవులక్రిందన్ వ్రాలునుగ్గొప్ప లం

వము మీఱం దగుబోనకత్తియలచెంతం జేరి యల్లుండ్రపై

కము హాళి రమియించు నాత్మగృహిణి • కాలుష్యసంధాయయై.

సీ. మనలుచోఁ జీరపైఁ • బసిడితల్కులు గుల్కఁ

బసుపునున్దొడనిగ్గు • బయలుదేలి

నందంద హాపసి • సరయుసాంపునను మో
 మలఁచఁ గమ్మలజోడు • తథకుమీఱఁ
 గుడిరీరుచెం బంటి • జడుదాని ముందుగాఁ
 గసరుచూపు జగంబు • గాఁడి పాఱ
 సరితికాఁ జదుట వాఁతెర నొక్కఁ గొంజెక్కు
 చెనుటఁ జెంద్రేపుబొట్టు • చెమ్మదేజు

శే. గీ. వలుదలిగిపాలగుబ్బలఁనంక బ్రతుకు
 సాగ సనుచు మాటిమాటికిఁ • జూచుకొనుచు
 వీధి నొగిఁ గొంటబాపలు • వెంట నంటఁ
 గులుకుఁ దొలిజాతిచనుబాలఁకొమిరెచాలు.

ఉ. కాంతలు వన్వర్ణించి తొడ • కాను కవుంగిటఁ గూర్చి పొక్కిటఁ
 వింతగ మోము లుంచుకొని • వే మఁజితమ్మల నుగ్గడించు చొ
 క్కింత నయం బొకింత ఘనఁమింపు ఘటింపఁగ నిద్రమబ్బుతోఁ
 బంతము మీఱఁగా సరళిఁబాదుడు రచ్చటిబొంట్లు వేకువఁ.

చ. నిలుకడలేకపైకొనడి • నేర్పులు దెల్పఁగ నవ్వమోముతోఁ
 జెలిమిని దెల్పఁగాఁ దిరుపుఁచేయువగల్ భ్రమణంబు దెల్పుకీ
 వులఁ దగ నాట్యశాలనడుంపు ల్లానఁ బోదురు నాగవాసపు
 లలనలు పేటఁ దాళిరిఁలాగున నెయ్యరు వెంట నంటఁగఁ.

నీ. తతవేశవాటికాఁకృతకాదుగ్రిలను గూడి
 నవఘర్మవారిఁ దాఁనమ్ము లాడి
 పసపువాటించుకఁపపుబూది మై నించి
 లలనోపభుక్తి శాఁటులు ధరించి
 నననేకునును సెజ్జ • యనుబృన్ధిసలిఁ చేరి
 కొమ్మలకాఁగిటిఁగుహలఁ జేరి
 మానినీహఁరాక్షఁమాలిక్ ల రాఁదీసి
 స్మరమంత్రగాయత్రి • జపముఁ జేసి

తే. గీ. యెడనెడను నావులింతలఁ • బొడిముతప్ప
దీర మన్నభ మకరాంక • మార మదన
మనసిజ మరుద్రభ రమాకుమార యనుచు
వెలయు విటతాపనులసేన • వీటిలోన.

ఉ. వేకటిచింత యంత మదిఁవింతగ నెమ్మెయిఁ గప్పగప్పతో
నాకటి కానవా ల్పలములన్నము చేటిక లాని రాఁగ ను
గూఁకటిఁ గల్పపూ ల్లరిమి • గుబ్బలఁ గస్తురిఁ బూసి జారులం
జీకటినేస్తపుంజెలులు • చేరుదు రప్పరి దాదియింద్లలో.

మ. ననుపుఁబావులు చూడ నై దువలు శ్రీనాథాజ్ఞ నంతే నెదు
ర్కొన బంగారపుపావలఁ దిగి, నునుగుబ్బల్ బయ్యేరఁగా
ల్వసుసారింపుచుఁ దాళిగట్టు జనుచేలా కౌసునీటాని కొ
లువనకుఁ వత్తురు రాయబారపుఁజెలుల్ • కోటానఁగోల్ పురిఁ.

సీ. పాకారిణిమకృత • పాకారములమీఁద
రారాలబనుననిబారు చెలఁగ
గోపురాంతస్సేమ • నూపురావంబు
లవర బోగముకన్నెఁగము లెసంగ
గోపవామాదస్తి • సూపవాసనలచే
దమ్మిపూమేల్కల్లు • ఘమ్మనంగ
భద్రానువాదకరుద్రానువాకమిల్
పరియించుపారులఁప్పొక్కి వెలయ

తే. గీ. నందుఁ జెలు పొందు నందిహస్తారవింద
వేల్చిపెత్రిస్తగీర్వాణవితతి యగుచు
తైలరాజన్యకన్యకాశంకరులకుఁ
దావళం బైనయొక పైఁడిఁదేవళంబు.

శా. ఉల్లాసం బావగూడ జగ్గునడతో • నాయ్యారపుంజూపు లు
ద్యల్లీలం దగఁ తేతు రెత్తి బసపుందగ్గొత్తు పాలింద్లతో

మల్లాడం దగునిండుపైడికడవల్ • మాభిస్థలిం బూనుచుక
చ్చల్లో చల్లని చల్ల యమ్ముదురు నిచ్చల్ గొల్లచాన ల్పరిన్.

ఉ. ఆపుర మేలు యానవికులాగ్రిని దిగ్రినితోగ్రిభూరిభే
రీపటలామరారినగఃరీయుగరీణశరీరవీరని
ర్వాపణగిర్వనిర్వహణఃరంగదభంగరథాంగవిక్రిమో
ద్దీపనభూష్టః డాహవవఃధిష్టఃకు కృష్ణఃకుసరవృజిష్టఃడై.

ళా. ఆకంసాసురవైరి యప్తమహిషీవ్యాపారజాపారలీ
లా'కూపారనిమగ్నమాససముద్యతామవిద్యాపరీ
పాకంబు లైజయంగ రం గయినమేల్బంగారపునజ్జలో
లోకాతీతవిహారుడై మదవతుల్బొల్వంగఁ గొల్వండఁగన్.

వ. తననంతర కథావిధానం బెట్టెదనిన.

మ. సరసా సంగరసంగరస్ఫుటచుహా • సంధాన సంధానతా
దిగమాభూషిత భూషితస్తుతిగతాః ప్రక్కర్ణ దృక్కర్ణకుం
జరవాగానన గాననవ్యసుయశఃసామ్రాజ్య సామ్రాజ్యసి
న్సాస్యంగన స్యందనధరిపుభాఃకాంతారకాంతారసా.

కం. హాకూలాపవిచక్షణ

నుశ్చింధరఖలవిచక్షికుంజరసమ్రా

ద్వక్షిశ్చీర్ణ శ్లేషణ

గీతాహర్యక్ష పాండ్యదేశాధ్యక్షా !

కం. అద్వైతమతాధారా

మృద్వంగీనుతివిహారి • మేదురసారా

సద్విజయకీర్తిధారా

విద్వన్మందార ముద్దువీరకుమారా !

మాలిని. ప్రభవనవకిరీటీ • పాలిలిప్రాజ్ఞకోటీ
 ప్రభవవిజయధాటీ • పాప్రసాజన్యపేటీ
 రథగజభటఘోటీ • రాజనానీరవాటీ
 పృథుబలపరిపాటీ • భిన్నదుష్ప్రత్యురోటీ.

గద్యము.

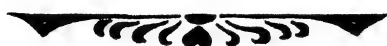
ఇది శ్రీకాళహస్తీశ్వరచరణారవిందమిళిందాయ మానాంతరంగ జ్ఞానప్రసూ
 నాంబికా కృపావలంబవిజృంభమాణసారసారస్వతసుధాతరంగ వెంగనా
 మాత్యవంశపావన విరచితవిద్యాధిదేవతాసంభావన దక్షిణసింహాసనాధ్యక్ష
 తిరుమలక్షమాకాంతకరుణాకటాక్షలక్ష్మీతన్వచ్ఛముక్తాగుణుచ్ఛళిత
 చ్ఛత్ర చామరకళాచికాకనకాందోభికాదిరాజోపచార హృద
 యరంజకవ దోవిహారవల్లకీవాదనధురీణవర్ణగీతాదిగాం
 ధర్వస్వరకల్పనాప్రసీద కామాక్ష్యంబికానాగనకవి
 రాజనందన కలితసకలబంధవహృదయరంజన
 శ్రీకర కవితాకర సుజయధేయ శ్రీ కామే
 శ్వరనానుభవేయప్రణీతం బైనసత్యభామా
 సాంత్వేసం బనుమహాప్రబంధంబు
 సందుః ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

సత్య భామా సాంత్వనము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ పరిపూర్ణ కలాపా
కోపవతీకుసుమచాప • కుటిలతతిమర
శ్చాపలదీప్తివిమల
వ్యాపారదురాప ముద్దులశ్శరిభూపా !

తే. గీ. అవధరింపుము జలమేజయక్షితిశ్చ
రునకు నలవ్యాసమునిశిష్యుఁ • డనియె నిట్లు
సజ్జఁ గొలు ప్రన్నపసిగాపుసామిసరస
తామరసప్రసేత్ర లంఘదలు వినంగ.

కం. వినవచ్చె వాద్యరవ మొక
టనితరసాధారణముగ • నాకసమున నా
నినదంబువెంబడిన క్రొ
న్ననతావులు గుబులుకొనియె • నానాదిశలక.

ఉ. తావులవెంబడిం దగిలితాకొనఁ దేలులు శేటితక్కలం
బోవక నాటఁ బుప్పొడియుఁ • బుప్పొడితోఁ దనఁ బూవుపోన యా
పూవులసోనతో మిగులఁబాలెను కల్పతరువ్రసూనమా
ధ్వీవిసరంబు నావెనుకఁపించెను కమ్మనిచల్లఁడెమ్మెరల్.

ఉ. తెమ్మెర వీవఁగానె కడు తెల్లని సీవిరిగుంపు లంతటన్
గ్రమ్మెను పండువెన్నెలలు • గాసినక్త వడి వాడిజాళువా
కమ్మపసిండికాఁడలు చొకాటముగాఁ దమహస్తపంకజా
తమ్మలఁ బూనునచ్చరలఁతండము నిండె నఖండసంపదన్.

ఉ. నిండినయాసుపర్వతరుఁగీతలికంకణకింకిణీభవా
ఖండరవంబు కిన్నరులఁగానము దై వతలోకవంది వా
కృండితసిద్ధసాధ్యపతఁగప్రభురత్నకీరీటకోటికా
హిండితవేత్రివేత్తములు • నెంతయుఁ దోచె మహద్భుతంబుగన్.

కం. అవి యటులఁ దోచ నిక్కిన
చెవితేజయుఁ డలఁపుటావు • చెంగల వలఁగన్
చవుదంఱి వెండిమలసాం
పు వహంపుచు మంగళమలఁ • బొల్పుగ రాగన్.

సీ. తొడినుండి సమి యుబ్బ • దురుసుగా నునుగుబ్బ
పాలిండ్లపొలోమి • ప్రక్కఁ గుమ్మ
గుమ్మలు వేవేలు • కులుకుచు నొమ్మేలు
కన రెత్తువగ నూడిగములు పూనఁ
బూన రాచవజీరుఁబోడిమి గడిదేలు
తవరునెమ్మెలు చక్కఁదనము మించ
మించలవడిమేని • మంచిసాములమేను
బెళుకిన నొకవితఁసాలపుఁ జెందఁ

తే. గీ. జెందడరువన్నెకడవన్నెచేల వల్లె
వాటు లిరుగడ నొకనీటు • చాట మణివి

మానమున శౌరిఁ గనఁ గోరి ♦ మస్తుమీఱి
సరగునను వచ్చె నటు చేరి ♦ జంభవైరి.

ఉ. వచ్చి విమానమున్ డిగి తిఁవాసులు దిండ్లు పరంగివీటలున్
నిచ్చలు ముందుగా నడువ ♦ సీలపురావరజల్ పాసంగఁ గ్రొం
బచ్చలచిల్కఁకంపురవఁసావలు మెట్టి పులోమకన్య చె
య్యిచ్చిన నాని యాబుధకుఁలేంద్రుఁడు రాఁ గని విస్మితాత్ముఁడై.

సీ. చేరి రుక్మిణియిచ్చు ♦ చేలాగు రహిఁ బూని
సత్యమూ పాకయింత ♦ సందిటాని
మఱి బాంబవతియిచ్చు ♦ మడుపు వాతెర నంది
పొంత రవిజగుబ్బు ♦ పోటుఁ జెంది
భస్మిగోఁ జాలోమిఁబా గాగడము చేసి
యోరట్టి సుందరిఁ ♦ తేరఁ దీసి
విరులచే నిలమిత్రఁవింపవేనలి రువ్వి
సరిగ లక్షణసీవి ♦ సడల నవ్వి

తే. గి. యుదిరినీడము వెడజూల ♦ సహాయలు మీఱ
సిగను పింఛంబు నటియించ ♦ సొగసు మించ
సహసు లొనగూడ హారంబు ♦ లల్లలాడ
లేచె బలు కేవ నాసవ్యసాచిబావ.

కం. పడఁచి రెంక తే కుచభరమున
జడియుచు మ్మ వంచి పట్టి ♦ సమ్మాళిగల్గ
దొడుగిం బడములఁ గొని యె
క్కు దురాజన మొప్పు నెదురుకొనె నయ్యింద్రుఁ.

ఉ. అత్తఱి నజ్జక్రింద నసుఁరాంతకుకట్టివారు జాభువా
తెత్తము లొని యంతటనుఁజెల్ల బరాబరి సేయ జెట్టుపె
హత్తినరాజులోక నుమఁరావళియున్ మకుటంబు లూడఁగాఁ
దత్తర మంది వీగ వనిత ల్బలవైరియుఁ దక్క దవ్వలగా.

మ. పురుషానీకము లట్లు పోవ వికచాంభోజేక్షణం ప్రేమతో
నిరువంకం గొలువగ బలానుజుడు నమ్యుండ్రుండు సంధించి యి
ద్వరకే లేలను గీలుకొల్పి తమపువ్వుంబోడు లాలింగన
స్ఫురణ సేమము దెల్పఁగా నెనరుసాంపుల్ చూచి సోత్సాహుడై.

తే. గీ. నరగ నటు వచ్చి మేరుమండరములట్లు
భోజకన్యాశచీముఖాం భోజముఖాల
తోడ నిరుగడ దిండ్లు వెన్నాడఁ జేరి
యొలుపుమీఁగ సరిగడ నుండుటయును.

సీ. శశిశేఖ మునుమున్ను చలువలు సవరించె
తేరువ హరిణి కస్తూరి నించె
జెల్పుగా సలతార చేరుచుక్కను దెచ్చె
సేమ కాంచనసుమంజాన మిచ్చె
శ్రీతే భాకవన్నెనీర లియ్యుంగుడంగె
రంభ సిరముకవ్వరం బొసంగ
మంజుగోష కడిదిమణులపెంజముఁ జేర్చె
గొమ రొందు మిగుణ హారముల దార్చె

తే. గీ. ప్రాశ్నితో దక్కుకొమ్మలు పారిజాత
కుసుమఫలజాల మొసంగితి గోవబాలు
రందుకొన నాదరము మీఱి యన్నగారి
సన్న సేయంగ గోవిందుసముఖమందు.

ఉ. కానుక లట్లు వ్రజి సురకాంతలచే హవశింప నింపుగా
మానసమందుఁ గ్రందుకొనుమక్కువ పిక్క టిలంగఁ గల్పవ
ల్లినవమంజరీమధుర్గురీలహరీతతిరి దాచ నొ
దానన మించె శ్రీపతి యుదారముదారచితోక్తవై ఖరి.

ఉ. నీ కెన యెవ్వ రయ్య ధరణీధరశాసన నీదువాసన
లోకము లెల్ల ధన్యము లులాలత మించినసీవ్రభావ మ

ప్రాకృత మాను నిన్నుఁ గనఁగఁరాదు ముసీంద్రులకై న నట్టిచోఁ
బ్రాకృతు లైనగోపకులఁపై దయ నేయుట వింత లయ్యెడిఁ.

సీ. భోగమా సుతనూఁపయోగ మారసి చూడ

భాగ్యమా యజరోపఁభోగ్య మెన్న

ధామమా త్రిభువనఁభీమ మారసి చూడ

శాంతమా కరుణానిఁశాంత మెన్న

సుకృతమా యనుదినఁప్రకృత మారసి చూడ

ధైర్యమా యరిజయాఁవార్య మెన్న

శీలమా గుణగణాఁవాల మారసి చూడ

సారమా పటుజయోదార మెన్న

తే. గీ. నన్న నోయన్న పొగడ నన్నన్నయన్న

లువ కయిన శక్యమే నీదుఁహవఁబ లహహ

లలనతో నీవు వచ్చుటఁవలన నింద్ర

తనరికెలు నిండె నేఁ జేయుఁతపము పండె.

మ. అన నాపల్కుల కుబ్బి చాల మదిలోఁహర్పించి హర్పించి మై
ననువొందుంబదినూఁకన్నలు ప్రపుఁల్లంభోఽరేఖాక్రమం
బున రాణించఁగఁ బాకశాసనుఁడు సొంపు ల్నింపఁ జాలోమి తా
నును కంసాంతకుతోడ నిట్లనియె నెంతో యోర్పు నేర్పుం దగ్గఁ.

కం. గోపకులమీఁదిదయచేఁ

బ్రాపించితి నంటి వీవు • బలి యిది 'వింతా

గోపకుండ నేను గానా

గోపాధిప నిన్నుఁ జేరఁగోరఁగఁ దగదే.

ఉ. వర్షము నించి గోపపశుఁవత్సకులంబుల నిన్ను మున్ను దు
ర్రథ ధ్వజ భయంబునం గలఁచఁ • దత్సమయంబున లోకరక్షణో
త్కర్షణము చాల వ్రేల గిరిఁదాలించి తప్ప నహించి నక కృపా
వర్షము నించి పంచుటలు • వారిజలోచన యే నెఱుంగనే.

కం. 'వత్సవశు గోపతతి నాక

వత్సర మొందెందు దాచి ♦ వంచితుండై నీ

వాత్సల్య మందె విధి శ్రీ

వత్సా నే సంతదొడ్డ ♦ వాడను చెపుమా.

మ. దివికిం బట్టపురాజుఁ జేసితివి యీ ♦ దిక్పాలక శ్రేణిగో

నెవరిం బోలుదు నీకటాక్షవిభవం ♦ బెం తంచు వర్ణింతుఁ గో

రి నరం బి మృన నిత్తు వాశ్రీతులకున్ ♦ సృష్టిస్థితిధ్వంసక
'ర్రపు సర్వజ్ఞుడ వైనఁ దెల్పెనను నాఁరాకల్ దయాంభోనిధి.

నీ. చనవరు లై నట్టి ♦ సనకసనందనా

దులవెంటఁ దిరుగాడి ♦ యలయలేక

ప్రియముఁ నెప్పిన నుబ్బు ♦ జయవిజయులదండ

గోలల కగపడి ♦ క్రుంగలేక

గిర్వించుసముఖపు ♦ ఖరసానిద్రాపరి

తోడిగలిండ్లకుఁ ♦ బోవలేక

చూచిచూడనియట్లు ♦ చొలయువిష్యక్తేను

నొన దీనలఁ గాచి ♦ యుండి లేక

తే. గీ. జడిసి యేప్రొదు మముఁ బ్రోచు ♦ కడఁక మఱచి

యంబుపురి లచ్చిక్కొగిట ♦ నాని చొక్కు

నల్లనై కుంఠపతిఁ జేర ♦ నలికె కృష్ణ

చేరితిని నిన్ను శ్రీమంతుఁ ♦ జేయునన్ను.

కం. అంబురుహాక్షా ణొలి కన

కాంబరుడవె నీవు జగతి ♦ నది యెఱుంగనో

యంబరచరచంద్రునకును

బింబితచంద్రునకుఁ దెలియ ♦ భేదము గలదే.

తే. గీ. భక్తసులభుండవై నీవు ♦ బాలురైనఁ

త్రౌఢు లైనను గరుణింతు ♦ వనుదినంబు

సచటికొల్వున రాజన ♦ మధికమచటఁ
జేరుదళవాయి మముబోంట్లఁ ♦ జేరనీఁడు.

1. పెక్కులు గావు నాదయిన ♦ పెద్దతనంబున కేమి మాటికిఁ
ది క్కని నిన్నె నమ్మితిని ♦ దీనులఁ బ్రోచుట నీదుసామ్ము నే
దక్కితి నీకు దేవరపు ♦ తండ్రివి రుక్మిణి కన్నతల్లి యీ
తక్కిన కోమలుల్ సవతి ♦ తల్లులు నిక్కము దానవాంతకా.
౧. శ్రీమంతుల డయి కానివానివలెనే ♦ చిత్రంబుగా దానన
స్తోమోద్యన్నర కాసురాహవభవద్దుసాధ్యభాధావృత
స్థేమంబై యమరావతీనగర మాఁర్చిం జెండఁ నేజూచుటల్
సామీ యే మని విన్నవించు మదిలోఁ ♦ జాలా భయం బయ్యెడిక

నీ. పురవీధి వచ్చునఁచ్చరలపాలిండ్లపై
సొక్కి గోరులు నాట ♦ నొక్కి నొక్కి
యొక్కడొక్కడఁ గన్నఁజక్కులప్రోయొండ్ర
చిగురువాతెరగంటు ♦ చేసిచేసి
కడతొలంగినఁ బోక ♦ గంధర్వకాంతల
నామున కాఁగిట ♦ శానియాని
విడిమేనులుగ నిల్చి ♦ వినువాఁక నీరాడు
పన్నగాంగనలను ♦ బట్టిపట్టి

తే. గీ. కనినకడ డాఁగుకిన్నరఁకమలముఖులఁ
జెనకి యలయించి వెతఁ జేసిఁచేసి యభుకు
దీతి గడిదేతి నరకఁదై తేయరాజ
నేన పగఁ జాటి నావీటఁ ♦ జేసె లూట్టి

నీ. పోతరమ్ముల దేవపూజాగృహమ్ముల
బెట్టుగాఁ దేజలఁ ♦ గట్టువారు
నడువీధిఁ దమకు సంఁదడి యయ్యె నని ముడి
జడదార్ల ముచ్చెల ♦ నడుచువారు

నలుగడ బ్రహ్మచారులఁ ద్రోసి పొదిండి
తొత్తులఁ గలయించి ధూతువారు
చలమున బ్రహ్మనిష్ఠులఁ బట్టుకొని యాగ
డించి బరువులు మోయించువారు

తే. గీ. నగుచు నందనవనిచెట్టులఁ గలమెట్టి
సురవరుల నెల్లఁ గట్టి యత్తులను గొట్టి
మాలికలు వీడఁ దట్టి సంభ్రమము దొట్టి
తిరుగుఁ బురిలోన నెల్లడై తేయనేన.

సీ. అల తిలోత్తమ చాల ధగులగులై మిట్టై
బ్రహ్మోచికిని నీటుఁ బవిళి వృట్టై
గడు ఘృతాచికి వీలునడుము చక్కఁగరాదు
మేనక కింక నయో ధ మేను గాదు
చిక్కెమహారంగ ధ ప్రక్కగోరులలావు
తారకు దగ మించి ధ తీరెదావు
ద్రుతమంజరికి నంత ధ దొడుగుదీయక పొచ్చె
బెనుగంటిచే హేమపెదవి విచ్చె

తే. గీ. నెందు నిటువంటిలంజెర్క ధ మెవరుఁ జూడ
మందు రవ్వీటి కేరిలో ధ నసురభటులు
సుదతులను బట్టి కులుకు దీర్చుకొని విడుచు
నపుడు తల్లడమున నలయమరు లెల్ల.

చ. ఇటువలెఁ జారులుం బురము ధ నేను భయంబున నెన్నియేడు లు
త్కటరిపుబాధలం బడి వకావక లొదుము భాతవెట్టిము
చ్చట నెఱ వేఱు టాయెఁగద ధ సామి పరా కొనరించ నాయమా ?
కటకట యింకనైన దయఁ ధ గావఁగదే జగదేకనాయకా.

తే. గీ. మొదలిరాకాసినేతలు ధ గదిసినపుడు
పిదప పొదిండిజగజెల్లు ధ పెరిగినపుడు

నత్తి పోయినయట్టి మాఱియిల్లు నిలిపి
తీశ యిప్పటి నరకున ♦ కెంతచింత.

కం. అన విని యతనిమహత్త్వము
వినయోక్తుల దీనదశయు ♦ వివరించి సదా
ఘనముగ నమ్మినవాడని
మనమున హరి యెంచి నిండుమక్కువఁ బలికెన్.

ఉ. ఇంతవిచార మేల విబుధేశ్వర యీపని యెంత ముజ్జగం
బంతయు నీదుకోపమునఁ కాఁగునె తమ్మునిమీఁది కూర్మిచే
నింతయుఁ బల్కి తీ వసుర ♦ యెచ్చటి కేఁగిన నెందు డాఁగినన్
దుంతవయాళిరౌతుపురి ♦ ద్రోచెదఁ గాచెద లోక మంతయున్.

కం. నవముగ నమరాలంకృతి
హవణించుటకంటెఁ బ్రకృత ♦ మైనవసంతో
త్సవము నెఱవేర్చి మఱి దా
నవుపై దండెత్త వలయు ♦ నముచివిరోధి.

కం. ఈయత్సవమున నచ్యుత
సాయకునకు శైలసుతకు ♦ సంతోష మగున్
శ్రేయంబు గలుగు మనల క
జేయతయుం గలుగు రిపులఁ ♦ జెనకెడివేశన్.

తే. గీ. ఇంద్ర ! యింద్రాణియును నీవు ♦ నీజయంతుఁ
డచ్చరలతోడ నీడకు ♦ వచ్చినపుడె
తరుణచంద్రావతంసుజాతర ఘటిల్లె
నస్మదీయమనోభీష్ట ♦ మలిశయిల్లె.

వ. అనిన వినీతియు వేడుకయుం గ్రందుకొన నమ్మహేంద్రుం
డుపేంద్రుని కిట్లనియె.

మ. కరినంరక్షక వై రిశిక్షక హరీ ♦ కంసారి యారాజశే
ఖరుఁడివే నినుఁ జూచినప్పుడె కదా ♦ కల్యాణముల్లలై నేఁ

బురికిం బోవలెఁ బోకయున్న దితిభూఁపుంఘానుపుంఘాతిదు
ర్భరనారాచములఁ కపాఠ మయి స్వాఁరాజ్యంబు భోజ్యం బగున్.

కం. అనిచిన జయంతు నచ్చర
ననఁబోఁడుల నచట నిలిపి ♦ సగరికి హరిచం
దన సంతానసుమాదిక
ఘనసురభిద్రవ్య మంపఁగల నీ కెపుడున్.

ఉ. నావుడు సంతసించి యదుఁనాఘఁడు కస్తురి కుంకుమంబు క్రొం
బూవులు బోంట్లు దేహాఙ్కిఁబూసి యెనంగ నతండు నట్లు సం
భావన సేయ నియ్యకొని ♦ మక్కువతో సరిగంచు మంచిచెం
గావుల నిచ్చి లేచి దయఁ ♦ గౌఁగిటఁ జేర్చుచు నంపె వాసవున్.

కం. అనిచిన జయంతు నచ్చర
వనితల నట నిల్పి కదలె ♦ వాసవుఁ డంతన్
వనజదళాక్షునిసనం
బునకంచుకీ యిట్లు లనియె ♦ మోదము మీఱున్.

ఉ. శ్రీరమణా యుమాపతికిఁ ♦ జేయుమహోత్సవ మెల్లఁ గన్గొనన్
మేరు వనేకరూపముల ♦ మేలిమితో నట నిల్చెనో యనన్
దేరి నభంబు శృంగముల ♦ డీటుచుఁ బైఁడివనంత మాడుచున్
తేరులు తేజరిల్లెఁ బురిఁదేవత లందఱు నుల్లసిల్లఁగన్.

నీ. కలఁధౌతదశసాధఁములయూఢములె యెందుఁ
గుంకుమకొలఁకు లేఁవంకలందు
ఘనసారహిమపూరఁఘనకటాహము లెందు
విరితేనదోను లేఁసరఁబలందు
మగరాలనిగరాలఁచులఁచుమార్గము లెందు
విధుశిలావేదు లేఁవీధులందుఁ
గలువరాచలువరాఁచలువ లేకడలందుఁ
బూవుచందువలె యేఁత్రోవలందు

తే. గీ. నిచ్చలును మెచ్చ నగుగచ్చు ♦ హెచ్చువీలు
రవలపచ్చతోరణము లేరచ్చలందుఁ
గ్రందుకొన నిందిరాదేవి ♦ చిందు లెనసె
ననఁ దగుపురంబుశృంగార ♦ 'మద్భుతంబు.

వ. మఱియు నవ్వలివ్వల నివ్వటిల్లుపువ్వు పందిళ్ల నీడలఁ బరిమళ
మంజిమను గంజిల్లుకుమంజిమను పన్నీరు చీకిలించుజాడల నెడతెగక యడరు
నడపావడలును, పావడలమీఁదఁ గ్రమ్ముమొలకతెమ్మెరలకపురంపుదుమ్ము
గ్రమ్మరింప ఘమ్మను తావిముమ్మరంబునకుఁ దానె తలయూఁచువగ
మెదలిమెదలి నటించు నేడాకులయనఁకికంబంబుల నెడనెడం గూడిన రస
దాడిచెఱకుదడులును, చెఱకుదడికురుంజులఁ జులుకగానంటు నంటిమేరువు
లును నంటిమేరువులముంగిలిముగింళ్ల రంగుమీఱు బంగారురేకు చెక్కడపు
చిక్కుపనినిక్కు తడికచిక్కిమ్మ లావరించు పువ్వుటోవరిబవరిగొన్న సన్న
జాజిజల్లుల నుల్లసిల్లునల్లకులువచప్పరంబులును చప్పరంబులయెదుట నిద్దంపు
సుద్దదిద్ద జానొందునొదుఖానా నిండి దండిగ నంబరంబున కుప్పించు కొప్ప
లిండు గొప్పధారలుగల జలయంత్రంబులును, జలయంత్రధారాధోరణి
కృతావలంబ జంబీరనారంగనాగపున్నగమాతులుంగలవంగపచేళిమ భిదేళి
మదాళిమ ఫలకేళి మనోహరకీరవీరవారమ్ములును, నచట నడ్డగించిన
కెందమ్మికప్పడగొప్పకప్పరపు పూ.తసెజ్జలును నాపట్టునఁ గనుపట్టుకెంబట్టు
పజ్జలును, వాటినికటంబున డంబుచూపు సపురుచిపురు జంబుఖానాల
యంచినమంచియావజమ్ములు, నావజమ్ములనరససీటుచాటిమీఱు సురధా
యలు మెఱుంగుచెందోవరేకుసింగులు కుసుమశరశ్రేణులు కుంకుమవంకి
పలు రాణించుమనంబున జంకులు దొలంక చేకానుకలానుక ధీమంతు
గగు మంతు లంతంత సందడింప నల్లకుమారలోకంబు నల్లుండ్రపైకంబు
సమతమహాజారంబులనమీపప్రదేశమ్ముల సకలవస్త్రావహారమ్ములు హవ
శించుకొని నిలువఁ గలువకంటు లారతివల్లెరంబులు చేబూనుకొని యున్న
వారు కన్నవారందఱు వెఱంగెంద నయ్యవసరంబున.

చ. గొడుగులు నాలవట్టములు • కుంకుమకస్తరినీటితిత్తులు
సిడములు జాభువాపికిలిచెండులు నీలైలు పైఁడియందె తె
క్కుడువగ వేత్రముల్ మొరటఁకొమ్ములు చిమ్మనఁగ్రోవు లాని ని
ల్కడసాగ సూని బోగమువెలందులు వేపురు వెంట నంటఁగఁ.

సీ. కంకణమఃశిఫణాంకణమణిగణధగ

ధగలు కుంకుమవసంతములు చల్ల
గళసీమగళదనఁగళసీలధళధళల్
దనరుకస్తరివసంతములు చల్ల
నెలరాలజగి గ్రమ్మునెమ్మేని నిగనిగల్
తావిగందపువసంతములు చల్ల
రాణించుబంగారు • వీణెల మినమినల్
తభుకువసపువసంతములు చల్ల

తే. గీ. గం డెనయఁ బొల్చి జాభువాఁయండి దాల్చి
హవణికలు మీఱి పైఁడిమేరువులదారి
పర్వతకుమారితోఁ గూడి • బయలుదేరి
చెలు వమరియుండెఁ దరుణేందుఁ శేఖరుండు.

తే. గీ. అనిన విని యంతిపురిఁ జేరి • యనువుమీఱి
చెలులు గై చేసికొని చెంత • నిలిచినంతఁ
గొలుపుసింగారములఁ జెందుఁకొంద టిందు
ముఖు లెదుటఁ జేర మదిని సమ్ముదము మీఱి.

సీ. అరజాఱుసిగమీఁద • విరిమొగ్గసరి చుట్టి
జాభువాజంటరుమాళ గట్టి
సాగసుకస్తరిపట్టెసోగనామము దీర్చి
మెసలెడుకుంకుమఁ మెఱుఁ గొనర్చి
డంబుముత్యపుచేసఁరం బాకచే నాని
చీనాగొలును లొక్కచేతఁ బూని

పాలకాయెంట్లును ♦ బావిలీ ధరియించి
ప్రోదిగాఁ జెవుల జఁవ్వాది నించి

తే. గీ. తళుకుజిగిమించు సరిగంచు తమ్మిపూల
వ్రాతపనిదుప్పటిని వల్లెవాటు వైచి
కడఁక తగ నెంచి కొల్వసింగార మిటులు
చేసికొనె శౌరి యెన లేనిచెలుపుమోటి.

తే. గీ. వెనుక నెదుటను నిలిచిన వెలఁదు లెల్లఁ
దనమొగముఁ జూడ సామియందంబుఁ జూచి
కొమలజడవ్రేటులును పచ్చిగోళ్లసోఁకు
లెన్ని చూచిన ననఁ డేమి ♦ వెన్నుఁ డపుడు.

వ. తదనంతరంబ నితంబినీనిశంబ విలంబమానమణిమేఖలాకలకల
మ్ములును, కంజాననాచరణకంజసింజానమంజుమంజీరఝళంఝళంబులును,
పంకజముఖ పాణిపంకరుహచంకనత్కనక కంకణ ఝణ ఝణత్కారంబు
లును, విభుముఖీదన కబరీ నిబిరీ సమరువక కురువక పుల్లమల్లికాగంధాను
బంధగంధోదయ పుష్పంధయస్తనంధయ ఝంకారంబులును, విచిత్రతర
వేత్రిణీలోకవిజ్ఞాపిత విజయఘాంకారంబులును, వివిధహృద్యవాద్యసన్నాహ
సమయచిరత్నావిరళనాదంబులును, గ్రమ్ముకొన నమ్మానవతులును కమ్మ
విలుకానిఁ గన్నసామియును ముందుముందుగా నానందంబు డెందంబునఁ
గ్రందుకొనఁ జెందిరపున న్నెగందపుప్పొళ్ల చెందమ్మిరేకులచల్లు లాడం దగి
నగరెల్ల ఘూరిలై నంత.

ఉ. పాజులు రాజులు నగరిఁబైల రయమ్ముగ నేగఁ దత్పురాం
భోజదళాక్షులు చిటుతఁబోడికలు న్నికటోర్వి రాగ నా
నాజనులుం దొలంగురవణంబున కట్టికవారు గొల్లలు
రాజపథంబునం గడుబఁరాబరి సేయ మహాద్భుతంబుగఁ.

సీ. బలుగొల్పు లెనయించి ♦ బండ్లపై నుంచి కుం
కుమ నించుబంగారుకొప్పెరలును

కాపుగు బైతగుంపుఁ మూపులపై నుంపు
గందంపురతనాల ఁ బిందియలును
చిటుతనీమందంపు ఁ చేఁ బూనుపవడంపు
గొనబుకస్తరిగాజుఁ కుండకవలు
జతగూడి వెలిబొక్కఁ సమువారిచేచక్కి
హవనించువన్నెగంఁ దవడితట్ట

తే. గీ. లావెనుక సూడిగమ్ములఁ హస్తములను
గచ్చుతట్టలరానించు ఁ కలువపుల
చెండ్లు పలువన్నెపన్నీటిఁ గిండ్లు తావి
విరులు నేతేర నెనలేని వేడ్క మీఱు.

తే. గీ. తనియఁ గన్నాఁగి వెన వసంఁతమునఁ దోఁగి
సారిదిగా జొత్తుపావలఁ సాబగు హస్త
వింతదగువీధి నిరుగడ ఁ వెడలె నంత
సాగసు వెలయింపుహరికొల్వ ఁ సూళెగుంపు.

ఉ. మన్ననయమ్మగారు లొగిఁ మానికపుంజిగిపేరు లాని ము
న్మున్నగఁ బోవ నావెనుక ఁ మూవరసాసులు సందడించఁగాఁ
గన్నెలు వేనవే ల్మరుని కై దువహో కడవన్నెబామ్మలొ
వెన్నెలసోగలో యనఁగ ఁ వెంబడిగా నడలేర నిచ్చులున్.

సీ. భృంగఝంకారంబుఁ రీతి నుపాంగంబు
ఘు మ్మన ఛక్క థింఁథి మ్మనంగ
నిల్చి నాదించుతంఁ త్రీవాద్యములసుతి
ఘు మ్మనఁ జెంగుతంఁ జ్ఞ మ్మనంగఁ
జటుతమద్దెలతోడి ఁ చిటువీరణపుసద్దు
ధిమ్మన దిమ్మెధింఁధి మ్మనంగ
జలుగై నవరలహెఁ చ్చిలు శేషనాదమ్ము
ఝ మ్మన నిల్వితోంఁఘో మ్మనంగఁ

తే. గీ. జంధ్రవలయమ్ము సారంగ ధ జవలిబాజ
మురళి ముఖవీణె తిపిరి కిన్నెర కమాచి
తాళమును వేటుగజ్జెలు ధ దవలి రక్తి
గుల్మె గంధర్వమేళంపుఁ ధ జెలులగుంపు.

తే. గీ. సరససాంబ్రాణిధూపముల్ ధ చౌకభింప
గెలుపువద్యంబులను వందిఁనులు నుతింపఁ
గెలన నుడిగంపుజవరాంధ్రు ధ కెలసి చూడఁ
బసిఁడిపావడ లాడ రాఙ్గజనముతోడ.

మ. ప్రపదం బానుక కుచ్చెలల్ మెఱయఁగాఁ ధ బాలిండ్లపైపై నొయా
రవుపైఁట ల్వెడజాఱ లేనగవు మీఱ న్వచ్చి దేవేర్లు నె
య్యపుమాటల్ పలుకంగ రాధ యడపంబానంగ మ్రోలన్ బరా
కు పరా కంచును వేత్రిణుల్ పలుక వ్యాకోచస్మితాబ్జాన్యుడై .

సీ. మెఱపులఁ దళుకొత్తి ధ నెఱతనంబున హత్తి
వలగొన్న యల నీలఙ్గలధరంబొ
సాలపులసాంపెక్కి ధ పలుచుక్కగమి నిక్కి
సరస దోయనుండు ధ చందురుండొ
మిసమిసల్వెలయింపు ధ పసిఁడితీవియగుంపు
పొడలియుండెను కల్పఙ్గభూరుహంబొ
మణిశలాకలు నిండ ధ మలసి బెక్కుచునుండ
నలువొందు నల రోహఙ్గాచలంబొ

తే. గీ. యనఁగ శృంగారసర్వస్వ ధ మవని ముంచి
మించి కంటికి సాక్షాత్కరించి నటులు
పొగరుచిగురాకుబోండ్లతో ధ నగరు వెడలె
మండరధరుండు మన్మథమన్మథుండు.
మధురగతిరగడ.

అప్పుడు శ్రీవతి ధ నాత్మల మెచ్చుచుఁ
గప్పురగంధులు ధ కడఁకల మెచ్చుచు

మునుకలు గను జనుముగుదలఁ గనుఁగొని
 వెనుకొని యరసెడువెలఁదులఁ గనికని
 చెలిమియు బలిమియుఁ ♦ జెలఁగఁగ మఱిమఱి
 యెలమిని నొండురు ♦ లిట్లని పలికిరి
 పైఁబడ నేటికె ♦ పంకరుహేక్షణ
 ప్రాఁబడె నీ కీపదటము లక్షణ
 చెనకుచు హరి ద్రోచిన నే ద్రోచితి
 ననవచ్చెదు నీ ♦ వదె సాత్రాజితి
 చిత్రముగా హరి ♦ చెనకిన నేటికి
 విత్రవింద నీమెరమెర లేటికి
 నాడెను రుక్మిణి ♦ హరితో ముచ్చట
 యేడ దమ్మ మన ♦ కీలవ మిచ్చట
 కందువతోఁ బతి ♦ గనె నంతంతకుఁ
 జిందురవారము ♦ చేరె సుదంతకు
 కొతుకునడలు పెక్కులు జాంబవతికి
 హితవులు గలయది ♦ హృదయమునఁ బతికి
 నొర చూపు మొగ ♦ నురసెను భద్రకు
 నేర మయ్యెఁగదె ♦ నిన్నటినిద్రకు
 చుట్టుక హరితో ♦ సూరకుమారిక
 గుట్టుబయలుగా ♦ గొణిగెను శారిక
 యీయెడ రాధిక ♦ యెంతటిచిన్నది
 మాయురె హరిమెడ ♦ మలయుచునున్నది
 తోమలవల్లికిఁ ♦ గొనరుచుఁ జేరెను
 సోమునిబావకు ♦ జమజమ మీతెను
 కలహించుట నీఘనతకు మేలా
 కలభాషిణి నీగాయక మేలా
 మందరధరుపై ♦ మమలలు ద్రోయకు
 చందనరేఖక ♦ చనె నాచాయకు

సదమదముగ నిదె ♦ సందడిఁ గూడెను
 కొదవే దానికిఁ ♦ గుబుసము వీడెను
 పనుపడ హరిచేఁ బంతులరువ్వులు
 మొనసెను దానికి ♦ ముసిముసినవ్వులు
 నలఁతకు నూరక ♦ నీవిక జాతెను
 పాలుపుగ హరితలఁపులు చేకూరెను
 పడఁతికి గుబ్బులఁపైఁట తొలంగెను
 కడుతమి హరి కఁగ్గలమై పొంగెను
 మున్నుగ నది విరిఁమొగ్గలఁ జల్లెను
 వెన్నునిమదిలో ♦ వేడుక చెల్లెను
 నావుడుఁ దమి మున్ననయుం గాటము
 గా వెలయఁగ హరి ♦ గనె సయ్యాటము.

తే. గీ. అటుల సయ్యాటములఁ దేలి ♦ యదుకులాభి
 పూర్ణ చంద్రుడు శృంగారఁపూర్ణుఁ డగుచు
 నగరు వెలువడి నెఱిసీటుఁనడలతోడఁ
 జెలులతోఁ గూడఁ బురవైరిఁచెంతఁ జేరి.

ఉ. నారులపాట యచ్చరలఁనాట్యము చంద్రవతంసుచందముఁ
 దేరులయందముం బురముఁతీరును వీధులసారు నెంచి లో
 సారెకు మెచ్చి విస్మయము ♦ సమ్మదముం బూదలంగఁ దాను శృం
 గారవతీజనంబులు జఁగద్విదితప్రతిభానుభావులై .

తే. గీ. శివునకును మ్రొక్కి యనుపమఁశ్రీలఁ జొక్కి
 యిందుధరుసమ్ముఖమున నొక్కెడను నిల్చి
 యాదిని జయంతఁ బ్రద్యుమ్న ♦ నర్జునాది
 నృపతులను బిల్చి కుంకుమఁనీటఁ దేల్చి.

కం. అవెనుకఁ గవివర్యుల

నావెనుకఁ బుధులు గాయఁకావళిఁ గరుణా

భావనచందనజలధా

రావితతిఁ ముంచి పనిచె ♦ రాజన మొప్పఁ.

ఉ. ముందుగఁ బోవఁ బంచె నల ♦ ముగ్ధశౌంకకళావతంసు నా
సందడిఁ బోయె నచ్చరలఁసంఘము బోగపుటింతిగుంపు తా
మందగతుల్ శగ న్వెనుకఁమానవతు ల్లోలువఁ బ్రతోల్కికా
ళిందమునం జెలంగి మరుఁలీల వసంతము లాడి వేడుకఁ.

కం. వీడక శౌరి వసంతము

లాడఁ కుంకుమరసంబు ♦ లపుడు రహించెఁ

జూడంజాలక సవతుల

సూడున మహి క్రోధరసము ♦ చూపెడు మాడ్కిఁ.

తే. గీ. ఉదయభాస్కరు మొరయించి ♦ యువిద యొకతె

శౌరిపైఁ గల్వపూబంతి ♦ సరగ వైచె

నెలఁతపై నొక్కతన్వి పఁగ్గీరు నించె

నేనె గల్లరిగొల్ల నాఁయిక్కు వెఱిగి.

తే. గీ. తీరుచిగురాకులందె పఁగ్గీరు నించి

యచ్యుతుఁడు నొక్కకొమ్మతా ♦ మృవ్వళించి

యింతి మర్మంబు విడు మని ♦ హెచ్చరించె

నిలుకుచనుదోయినడుదక్కి ♦ చఱచినట్లు.

ఉ. తమ్మిలకోరిఁ దాల్చుదొరఁతండ్రికి పై నెరయాలి జాభువా
చిమ్మనఁగ్రోవి నొక్కచెలి ♦ చేతులకొద్దిని చిమ్మఁ జిమ్ముతోఁ
గ్రమ్మి యురమ్మునం దొరగుఁకప్పరపుండెలిసిరు వొల్చెఁ జి
త్తమ్మున నున్నచంద్రునిసుఁధారసముల్ వెలిఁ దేరుకై వడిఁ.

తే. గీ. మదనజనకునిపై నహుఁమఱులు చూడ

నెదుటఁ గస్తూరి నీ రొక్కఁయింతి చల్లె

గంసశాసనుఁ డప్ప డాఁకందు వెఱిగి

గ్రక్కున మరల్చెను కళిందఁకన్యమింద.

పా. 1. కప్పరపుండెలిసిరు.

నీ. బాహుమూలశ్రీలఃపసపువసంతంబు
 దొభుక లేఁగాను దోడ్తోన యభుక
 కడకంటిచూపులఃకలువనసంతంబు
 చిందఁ దొడవునవ్వు • చికిలి చెందఁ
 బలుచనిచెక్కిళ్ల • పైఁడివసంతంబు
 నెఱయఁ జిగురుకేలు • నిగ్గు దొరయ
 రహి నమగుల లక్కఃరసపువసంతంబు
 చిమ్మఁ గాంచీనినాదమ్ము గ్రమ్మ
 తే. గీ. సమ్మదమ్మున నదరంటఁ • జంటఁ గ్రుమ్మి
 గుమ్మివిరిదమ్మిచిమ్మనఁ • గ్రోవితేనెఁ
 జిమ్మె హరిపైని మగుడించి • చెల్వుఁ బూని
 రాజవదనాతిమూర్ధన్య • భోజకన్య.

ఉ. జగ్గు మనంగ జాంబవతి • సత్యయుఁ జిమ్మనఁగ్రోవు లానఁగాఁ
 దగ్గకసోగఁ బారుహిమఃధారలు ప్రక్కల సోక నుల్కుచుఁ
 కగ్గక వెన్నుఁ డత్తలిరుఁగై దువదేవరసత్యజాతరల్
 పగ్గము లాడుకై వడిని • భాసిత ప్రేతలు మేలు మే లనఁ.

తే. గీ. గండవడి భద్రనెమ్మొమునందుఁ జల్లి
 వెన్నుఁ డేతేరఁ జన్నులు • వెన్నునాని
 యణఁచెను సుదంత మరునిగాఁయమ్ము లార
 హత్తి గజనిమ్మపండ్లచే • నొత్తుకరణి.

ఉ. హరిగ వెన్నునుండి యొకఁయంగన సన్న యెనర్చి నవ్వ గో
 పాలుఁడు మిత్రవిందచనుబంతుల కుంకుమనీల నేత్రముల్
 వేళమె చిమ్మఁజిమ్మ నది • వీవనకెంజిగిజాలు వెల్లయుం
 దేలెను మొల్లనైబుదొర • తేజము తెక్కెము నిక్కుకై వడిఁ.

కం. పక్షింద్రతురంగునిపై
 వీక్షణరుచి కలువదోనివిధమున నిగుడఁ

లక్షణ చల్లై వసంతము

నాక్షణమే కుచఘటంబు ♦ లతఁ డదుమంగళా.

సీ. ఒకసారి దనుజారి ♦ యుదుటుగుబ్బలపైఁట

హస్తకస్తూరిక ♦ నవనయింప

మఱియొక్కవరి హరి ♦ మాధవుశపుచీర

కుచ్చెలచేతికుంఁకుమము పూయ

వేఱొక్కసారి కంఠసారిచేనంటునై

గోవజవాద్ది చెఁక్కులను జెమర

మఱుసారి యలశౌరి ♦ కరముగండవడిపో

నదరంటఁ బిఱుందుల ♦ నప్పంప

తే. గీ. జెలులనే సోకులను గ్రమ్ముచికిలివీన

ములఁ బనపుపావడను వెన్ను ♦ డలమి చిమ్ము

జాయయునుబోలెఁ దిరిగినఁచాయఁ దిరిగి

రహి నతఁడు పంట మడు పాన ♦ రాధ వెంట.

సీ. పావడకట్టుతో ♦ భ్రమసి తొల్లడివారు

నొగి నీవి జాఱఁ గూర్చుండువారు

రవికవీడినఁ బైఁట ♦ రహిగఁ జెక్కెడువారు

నది వోఁ గుచము కేల ♦ నదుమువారు

తడికోకతొడవిగ్గు ♦ లడర వ్రాలెడువారు

నవోచ్చె దళి క్కన ♦ నణఁగువారు

కుచ్చెలనెఱిక వోఁ ♦ గొలి కొదిగెడువారు

నాభిపైఁటైన వెన్నలయువారు

తే. గీ. నగుచు సగినగి వగవగ ♦ నిగుడుపాగరు

మిగుల సాగసుగ మగువలఁ జగురువెల్లు

మాయలను జొక్కజేసినఁమరునిఁ గన్న

సామి తమిఁ జెందుఁ జెందునాఁసమయమందు.

సీ. రసదాడివిలుఁ బూని ♦ బిసరుహోక్షులపైని
 కుసుమాస్త్రముల నేయుఁ ♦ గొంతసేపు
 కొలఁకుల జతగూడి ♦ కుంకుమనీ రాడి
 కొమల నుడ్డాడించుఁ ♦ గొంతసేపు
 బోంట్ల నేఁచఁగఁజాలు ♦ భూపతిమలచాలు
 వింత గల్గొని నవ్వుఁ ♦ గొంతసేపు
 చెలులకు నందిళ్ల ♦ ఫలవరంపర లెల్లఁ
 గొల్లగా నిప్పించుఁ ♦ గొంతసేపు

తే. గీ. ప్రొద్దు గడపుచు మకరాంకుశవద్ద చెల్ల
 నగు వసంతోత్సవం బటు ♦ లలితయిల్ల
 నెఱసి తా నెల్లపల్లవాధరుల కెల్లఁ
 దనివి సంధిల్ల నామాయదారిగొల్ల.

వ. మఱియు నయ్యింతిరాజుని రమ్యవస్త్రూపహారములవలనను
 విచిత్రతరసీహారములవలనను విధుముఖకారవిందనిష్ఠిస్త కుసుమకందుక
 ప్రహారములవలనను హృదయమ్మున విస్మయవిహారములు రాజించఁ
 జంచలనయనారుణారణ పటాంచలప్రపంచితపంచశరప్రతాపావలేపసూచన
 విశంకట సకుంకుమపంక సంకలనచంకనదకలంకనిజశరీరకేరణజాలమ్ములును,
 తరుణతరణికోటిధాశధశ్యంబును గ్రమ్మించుక్రొమ్మించు దుప్పటిచెఱుగులు
 జాఱఁ గొమరుమీఱులావణ్యసారంబును లలితాకారంబును మందహాసం
 బును మహనీయవిలాసంబును మానసోల్లాసంబును మన్మథనికాసంబును
 గ్రందుకొన నరవిందముఖభృందంబునుందాను నమందానందంబున మంద
 మందగతులఁ జెంతలిరుపందిళ్లఁ దోఁప నించునించు చారువులును మేరువులును
 గొజ్జంగిసీటికొలంకులును గుఱ్ఱమామిళ్ల వలంకులును కృతిమకేళిగృహవాటం
 బులును కృతకాచలకూటంబులును జూచి శిర మూచి యవ్వలవ్వలదాఁటి
 యలరులనెలజాతరలఁ జాటి నగరప్రదక్షిణంబుగావించి నగరాజకుమారికా
 శంకరుల మగుడ సేవించి వారల నిజనివాసంబుల కనిచె సంత సాయంతన
 శంభ్యారాగమ్ము వెన్నునియంగరాగమ్ములాగునజగమ్ముననిండఁ జండకిర

ఋషుఁడు కుంకుమభరణికరణిఁ జరమగిరికడనుండె నంభోరుహంబులు వాడె
వియోగిజనధైర్యంబులు వీడె నిందీవరంబులు విరిసె నిందిందిరంబులు
మొరసెఁ గందర్పవీరాట్టహాసంబులు వెలసెఁ గటికిచీకటి హరిదంతంబులఁ
గలసెఁ దారలు మెఱసె ధవళిమ తూర్పుదెస నెఱసె జక్కవకవలు తల్ల
డించె జాబిల్లి యుదయించె నంతకుమున్న వెన్నెలలనిగనిగలు హత్తువగలు
వత్తు లిరుగడల నడవ ముందుగాఁ గొండఱిందుముఖులు కరదీపికాదశసహ
స్రంబుల నాని పొలిచి సముఖంబున నిలిచి దిశల జాభువామొలమాలు
నివ్వటిల్ల దివ్యటీసల్లాములు చేసిడాసి మారువారువమ్ములలీలల విలసిల్లు
నిరుపగల్గ బారుదేరి గ్రమ్మన నమ్మదనగోపాలుండును కలితకర్ణికార కలి
కానుషంగ జంగమగాంగేయశైలంబు డంబున దంతపురేకుసంతనవంతవనిక
డానిగచ్చు పచ్చలపల్లకినెక్కి యిరుపక్కియలఁ గ్రిక్కిఱిసి దచ్చిదేరులు
తచ్చనలాడ నటనాటకశాలకేలికతోడ నాపురపీఠినుండి హజారంబుఁ బ్రవే
శించి యంతస్తుల మించి యపరంజియిటి కెలాగడపువటికెప్పుఁగంబంబుగుంపు
నెఱకెంపుజగతి నిగనిగదగు మగరాలకుమడికాసురేకుజోకయీడపు సీలపు
గోడనడలఁ దురంగలించు చెంగటిముంగిటికిరీటిపచ్చ హెచ్చుననరుజిగి విచ్చ
లవిడి పుటంబెగయువగఁజెలంగుబంగాళిపచ్చతానకపుటింగిలీకపు వ్రాతతా
మెరపొందుఁ జెందుముత్యపుచందువాలఁ గనుపట్టి తెరమానికపురాకట్టు
తొట్టకట్టినశిబికావరోహణంబు చేసి శచీవిలాసిని యనుపఁ గొండఱచ్చర
లచ్చటికివచ్చి పారిజాతకుసుమబృందాది దివ్యచందనమ్ములు దెచ్చియిచ్చిన
సంతసిల్లి యచ్చెలువ లేమరక నరకదైతేయబాధలవలన దాడి తడవు
చెల్లె నని విన్నవించిన నాలకించి నగి జయంతు రావించి కటాక్షించి యంత
నయ్యచ్చరలఁ దొలుతటియచ్చరల నగారి నివాసము న కనిచిన వేడ్క
నప్పుడు సత్యభామ సరసత నవరస యని హెచ్చరించినలీలఁ జేలాగియ్య
నడిచి కనకకన్యాంతరంబులు గడచి దైతేయమీఁద దాడిచననలయు నని
యందఱు వినునట్లుగా మందలించి కందలించినపొగరు నిగుడఁ బ్రద్యుమ్న
భీమవిజయసైనేయులం గాంచి వీట జయయాత్ర చాటించ విజయభేరి
వేయించ నియోగించి భోజితనయాముఖినిఖల లలనాజనంబుల నంతిపురం
బున కనిచి తోరంబగు సాత్రాజితిమాణిక్యగారంబు చేర నరిగి యందు.

ఉ. సారసనేత్ర లారతు లొసంగ వసంతముచెల్పు కొల్వుసిం
గారముల న్నడల్చి యట ధ్రువకునఁ దా జలకంబు లాడి క
న్తోరులరావిరేకపనిగోఁగము గట్టుచుఁ జల్వఁ దాల్చి యం
భోరుహనేత్రుఁ డందముగఁమోమునఁ గప్రపుబొట్టుఁ బెట్టుచున్.

కం. లోలాక్షియుఁ దోడనె హా
జీతై రా నారగించి ధ్రువే దోలఁచి రుమాల్
పూలును కలపము తగ బా
గాలాకుమ్మడపు లొనఁగఁ ధ్రువే కొని యంతన్.

ఇ. శృంగారిండుక శౌరి చంద్రముఖమైఁసింగారముం జూచి యు
ష్పాంగుఁడెందముతోడఁ జూపులు నయఁబుల్ చాలఁజేకూర సా
రంగాక్షుల్ తనసైగ దెల్చి వెలిదేరన్ వేడ్క నాయంగనా
నంగాయోధనసాధనప్రమదధన్యస్నేహసన్నాహుడై.

సీ. పటికపుకీల్పొమ్మఁచిటికయొద్దికఁ జిల్క
గుటికలపల్లకీ ధ్రువే గొనుచు నినుచు
సురటిరెక్కలగాలిఁసోఁకులనేమొన
గొడిగెడు సకినలఁగుంపు నింపు
'సద్దసద్దన నారఁజంపు మంపులనింపు
జగజంపుజంత్రంపుఁజతలకూకి
కవలకుత్తుకహత్తుకవకవకివకివ
రవలతో మరుచివ్వుఁబవిరి దీర్చు

తే. గీ. నవులపుంజెందుచందువాఁతొవలపొంగు
తుమ్మెదయెలుంగుశ్రుతి గ్రమ్ముకమ్మపైఁడి
ధక్కఁఘమకారములమేలిఁగ్రుక్క లీను
హరువు మురువై నశయ్యాగృహమ్ములోన.

కం. విరికుచ్చు హెచ్చుగచ్చుల
తటిమెనవగడాలకోళ్ల దంతపువనిచ
పురమంచంబున ఘమ్మని
పరఁగెడునేవంతిరేకుఁపానువుమీఁదన్.

చ. చికిలిమెఱుంగుకెంపురవ * చెక్కడపుణ్ణిగిడంబకంబు మో
రకొణిగె నంటఁ గట్టినజిఁరాపనిమేలరవివ్వదీర్చుకో
రకములనింపు సంవఁగికఁరాళము నోరతురాయిసోఁకని
య్యోక వసియించుహారలతఁలాడఁ దలాడను చేయి యూఁదుచున్.

కం. వసియించ శౌరిసరన్
మినమినమనుగబ్బిగుబ్బు మెఱుంగుపయఁటలో
మసలఁగ నెఱమోహపురా
జనపుం దరితీపుతోడ * సత్య వసింఁచెన్.

తే. గీ. కాంత యటువలె వసియించి * కొంతనేపు
మంతనముతో వసంతపుమాట లాడఁ
బ్రాద్దు గడపుచు నున్న దీఁపూవుఁబోఁడి
యని యుతాఁచి యెనలేనిఁహాసు మించి.

కం. పనిలేనిమాట లాడుచుఁ
దనమెచే మేని సోఁకఁ * దప్ప బెణఁకుచున్
వనజదళాక్షుండు మాటలఁ
దనియక మదిఁ బొంచియుండెఁ * దహతహ మీఱున్.

కం. రమణుండు పొంచుట తనది
తములో నెఱుంగ కట మాటఁదారిగ నగుతా
గమకించి కురుజులెలనా
కుమడపు మొనపంటఁ గఱచి * కొమ్మని యెనఁగెన్.

చ. ఒనఁగినయంత వింతగను * హుమ్మని కమ్మనిమోవి నోరఁగా
దుసికిలనీక యమ్మడుపుతోడఁజుఱుక్కున నొక్కిశౌరి నఁ

తనమును సిగ్గు నెగ్గుమెయి తగ్గును సీత్యైతిజగ్గు మొగ్గురా
జనమున్లు మీఱ బోటిమెయి సంఘటిలం గటిలగ్ను పాణియై.

కం. పెదవిచుఱుకంట సతి పతి

కెదురెక్కుచు గోర నదిమి యెదను చనుమొనల్
గదియించి కాటు సోకినఁ
గదియంబడి నిల్చె వెల్చెకై పక్షి నంతఁ.

చ. ఉరమున గుబ్బు లాని హరియల్కుచు మాటలఁ దేర్చి పల్కుచుఁ
తరుణిని నిండుకొఁగిటను దార్చి నయంబు లొనర్చి హామికల్
బెరయ బిరాలునఁ బాటనఁవ్రేలునఁ గుచ్చెల్ రెమ్మి నీవి వోఁ
బారలి చివుక్కునం గదిసె యిట్టియుఁ దా నెదురెత్తు లియ్యఁగఁ.

కం. అటువలెను శౌరి కదియుచుఁ

గుటిలాలక జొక్కమలుకుఁ గ్రుక్కులు రహిఁ బి
క్కటిల్క ఘమకారము సం
ఘటిల్క బకదారివలు యలిబిలి సేయఁ.

కం. కుతికంటుమెదలఁ గదురఁగ

గతిపెక్కుల నిలిచి నిలచి యెమ్మలు గదలం
జతగొని ముంగర పాదలఁ
కొతకక మణితంబు సలిపెఁ గోమలి యంతఁ.

సీ. అధికహస్తగ్రాహశిథిలకుంతలవాల

మాతత్రశమకణోద్యత్కపోల
మామృష్టఘృణాదివ్యచ్చిత్రనికటాల
మన్యోన్యరచితాట్రహసలీల
మధిగతసుఖ మనంగామీలితనిపాల
మాప్రయోగక్షతోష్ఠప్రవాళ
మలఘవక్షోజకట్యామర్దనస్ఫాల
మాకీర్ణకుసుమశయ్యానిచోళ

తే. గీ. మవిరళావ్యక్తవాఙ్మాలః • మతికరాళ
మాతృపులకాంకురనిరాళ • మమితఫేల
మగుచు మరుఁ డిచ్చుఁ గొలుపుండి • నగుచు మెచ్చ
నమరి నిరతంబు మెఱసెఁ దల్లనమరతంబు.

కం. చిటుమూల్గు లూరడింపులు
గరిసింపులు గాయకములు • కసరులు కొసరుల్
మురి పెంబులు సరసంబులు
మెఱయఁగఁ దరుణియును హరియు • మెలఁగుచునుండన్.

ఉ. చొక్కక చొక్కినట్లు మఱిచొక్కియుఁ జొక్కనియట్లు చొక్కి పైఁ
జొక్కినయట్లు మేలువగఁజూపుచు వాతెఱకాఁబు మేపుచున్
మ్రొక్కుచుఁ దక్కుచు న్నోయలఁమువ్వులఁ బెట్టుచుఁ జెక్కుగొట్టుచున్
చక్కెరబొమ్మ యొరటిలఁ • జక్రధరుం డతివిస్మితాత్ముండన్.

కం. బొడుగఁబడి చనుపొత్తుల
జోడరనేతుల నడంచి • సొగసి దురుసుగా
వీడక విడుచుచు మఱిమఱి
కూడక కూడుచుఁ గరంచెఁ • గోమలి నంతన్.

కం. ఇందుచుఁసమరతం బొ
చందంబున వెలయ విభునిఁచరణంబులపై
సందుకొని లాగి కుచని
ష్పందనను రమాంగి వీఁగి • పైకొనువేడ్కన్.

కం. పయికొనియును కంసాంతకు
పయి బరు వానకయ పొదలి • భామామణి త
త్త్రియలీల కలరి మఱిమఱి
నయముగఁ గొలిపించె శౌరి • నానాగతులన్.

సీ. వీఁగి సన్నం బైనఁలేగొను వణఁకంగ
నుదుటుగుబ్బలు మాటి • కుబికి పొంగ

మొగిలిరేకులనూనెఁముడిచిందు లెనయంగఁ
 డభుకుఁజెక్కిళ్ల కఁమ్మలు చెలంగ
 మెఱపుహొంబొఁభొపునర మల్లలాడంగ
 మెఱపులవలెఁ దొడఁమిం చెనంగ
 నిలువక రవలయంఁదియలు ఘల్లు మనంగఁ
 గవగూడి విడిగాజుఁగవ చెలంగ

తే. గీ. నంగన చెలంగె నపుడు రఁథాంగపాణి
 యంతరంగంబునకుఁ జాల ఁ వింత గొలిపి
 జంతవగ చూపుపంతుమైనరులకోపు
 మీసరం బైనమరుసాముపై నరంబు.

కం. ప్రియుఁ డునికి మోవి యొరయం
 బయివయి మో విచ్చి యిచ్చి ఁ పడఁతుక జడియన్
 నయముగను చెమటఁ దడియన్
 మయిసుడియ న్నెఱసెఁ గాంతఁమగసాగ సంతన్.

మ. కొఱవల్కుల్ రవగుల్కుచిన్నెలును, టెఁకుల్ నిక్కుమేలన్నలున్,
 తరమావాతెరతేనెజున్నలును, నిఁద్దామేనిడాల్ హొన్నలున్,
 చిఱుగోరింపులనింపుచన్నలు, హొయల్ చేకొన్నవల్లన్నలున్,
 హరి కెంతేఁ దమి రేచె బోటి మగనఁయ్యాటంబు వాటింపఁగన్.

సీ. చిఱుదొండపంకిఁ ఁ జిలుక చేరినలీల
 వరునివాతెర నొక్క ఁ వ్రాలివ్రాలి
 కరికొమ్మ గుద్దినకరణి గుబ్బల బమ్మి
 యెమ్మెకానియరమ్మ ఁ గుమ్మి కుమ్మి
 వెడవిల్తుచేఢక్కఁనుడికారములపోల్కి
 బకదారివగరవల్ ఁ పల్కిపల్కి
 పలుమాఱు పొదలుచుఁ ఁ బై పాటుదురుసాఁగి
 లకుముకివలె బయ ఁ లాఁగియాఁగి

తే. గీ. పులకమొలకలు నెలకొన ♦ లలితసఖర
కలితకటిగళసుఖజలఃస్థలననమయ
విరళవిరళోక్తి మై లోగి ♦ వీగి తనిసి
మగనిఁ దనియించె నొయ్యారి ♦ మమత మీఱి.

తే. గీ. అటులు విహరించి దంపతు ♦ లచటినుండి
బయలుదేరి వసించి చల్పిలు ధరించి
మగుడఁ బొన్నునఁ బవళించి ♦ మమత మీంచి
యంచితోల్లాసముగ నిదురించి రంత.

చ. తిమిర మడంగెఁ గ్రుంగె నలుఁదిక్కులు జారకులంబు సాంధ్యనా
సమితి చెలంగెఁ బొంగె మదిఁజక్కువకుం గుతుకంబు పక్షి నా
దములు గడంగె నింగెనసెఁ ♦ దామరపుష్పాడిగుంపు సూర్యబిం
బ మట వెలింగెఁ జెంగె నతిఁమంజులగౌరవక్త రవద్యుతుల్.

వ. అప్పు డప్పద్మలోచనుండు కప్పరగంధియుం దానునుమేలుకాంచి
కాల్యకృత్యంబులు నిర్వర్తించి పౌలోమీప్రహిత పారిజాతకుసుమజాత
కుంకుమపంకసంకుమదవ్యగమద జాంబూనదాంబర చంకనదలంకారండ్లై
పువ్వుఁబోడితోడ బువ్వంబు నారగించి తదీయముఖతామరసదత్తకర్పూర
వీటికాతిసురభిళవదనార విందుండై వేదంక్షగామినీకుచమండలోపధానంబు
నం జేరి వింతహాయలు మీఱియుండె నయ్యెడఁ బ్రమ్యున్నుండు సద్యస్తన
విజయయాత్రాముహూర్తంబు సమీపంబయ్యె నని యేకాంతంబుగా విన్న
వించిన నన్నుతోదరి యంతకుమున్ను వెన్నునిపయనంబు తనకు మన్నన
క్రొన్ననఁజూడులవలన విని నిశ్చేతప్రయాణయు విభుప్రస్థానవార్తాజాయ
మానవిరహాతరభీకృతప్రయాణయునగుచుఁ గలితమధుక్త టభనిరాస కంస
శాసనా నీవు నరకాసురవిజయంబు నేయుట యీదేవీసమాజంబునకు నేఁ
డెలుపఁదగినది గావున భూమివారు చూడ స్వామివారితోడనే నన్నుం
దోడుకొని విజయంబునేయవలయు నని యెచ్చరించిన మచ్చెకంటినిం
జూచి మదనజనకుం డిట్లనియె :—

చ. వెఱవక పోరు చూచుటలు ♦ వెన్నెలకుప్పలొ కాక గవ్వలొ
గురుగులొ బొమ్మరిండ్లొ మఱి ♦ గుజ్జనగూడులొ పెండ్లివీడులొ
పొరిఁబారి నిచ్చలున్ విసరుపువ్వులరువ్వులొ తేటనవ్వులొ
యరయరు కార్యముల్ మృగము ♦ లట్ల వెలందులఁ దెల్ప శక్యమే?

సీ. పాటలాధరయాటఁపాటలా యింక ని
శృంకశాత్రవపీఠఁహఁంకృతములు
బోటు లాడెడిపూలఁయేటులా రిపుకోటి
నాటితకరవాలఁపాటనములు
తేటలాగునఁ జిల్కఁమాటలా యక్షత
ప్రతిపక్షభటరూక్షఁభాషణములు
నీటు లానెను వీణెఁమీటులా హఁంకార
చంకనదరిచాపఁటంకృతములు

తే. గీ. బోటు లాసించుముత్యాలఁ నేటులా ర
ణాంతదుర్గాంతకుంతప్రహారధార
లువిద యిది చండితన మని ♦ యుండియుండి
యకట యీవేళ సంగ్రామయాత్ర యేల.

చ. ఉవిదలతోడ మర్త్యుడు రణోర్వికిఁ బోవుట యెట్లు పోయెనా
బవరము చేయుదానవులఁపైఁ బడి చూపుట యెట్లు చూపెనా
యవిరళబాణజాతముల ♦ సంగనఁ గాచుట యెట్లు కాక నీ
సవతులు విన్న నెట్లు మఱి ♦ 'శారదపూర్ణసుధాకరాననా.

కం. మానవసమరమువలెనా

మానవతీమణి యివేటిఁమాటలు బభిరే

దానవరణభీషణదళఁ

దా నవలా చూతు ననుట ♦ తగునే యెందున్.

కం. అన విని మితూరి వగజిగి

కొనగుబ్బల నతనివెన్ను • గోరాడుచు మూ

పునఁ దనమో మిడి కులుకుచు

వనితామణి యిట్టు లనియె • నల్ల భుతోడన్.

చ. వలవనిచింత యేల యదుఃపల్లభ కల్లభయంబు ప్రోదియుం
బాలుచుట స్వామివల్లఁ గద • పుట్టు జగంబుల కెల్ల జెల్ల! నే
దెలియ నటంచుఁ బల్కితివిఁబీరుగ నేణకులంబు గబ్బిబె
బ్బులిఁ గనుకై వడి న్నడి రిఁపుల్ నినుఁ గన్గొని నిల్వనేర్తురే.

కం. సాధారణనరునికి నా

యోధనముల్ రిపులు ననెఁజుఁయోజన తగుఁగా

కీ ధాత్రి నీమహత్త్వ మ

సాధారణ మగుట నిట్టిశంకలు గలవే.

కం. ఆటది రారా దనునీ

మాటవలన నేమి త్రిపురఃపర్దనుఁ డని మున్

బోటుల సిక నొకప్రక్కన్

గాటపుతమి నాని గెలుపుఁ • గై కొనలేడే.

చ. అవునవు నెన్నిమాయలు సుఁరాసురకోటిఁ దృణీకరించునీ
కవుఁగిటిగూఁటిలోఁ జిలుక • కై వడి నిచ్చ వసించుబోటికిన్
బవరము చూడరాదొ పెరఁబారులు ను గ్గొనరించరాదొ దా
నపు లన నెంత రాక్షసజఞంబులు దైత్యులు నెంత శ్రీవతీ.

చ. నవతులు విన్న నెట్లనుచు • సంతస మొప్పుఁగఁ బల్కి తీవు మా
నవతులవల్ల నొవెఱపు • సామికి నేడు నవంబె యైన యా
దవకులచంద్ర నన్ను దయఁదప్పక దోకొనిపోవఁగావలెన్
బవరము చూడ నానతుల • పాదము లాన మరల్పరాకుమీ.

కం. తనిన నగి మగుడఁ దనచె

క్కు నొక్కి ముద్దిడుచు వేడుకొనఁగా నెనగా

నని మురిపెపుమాటల నం

గన గట్టిగ మనవి దెల్పు ♦ గమకించంగఁ.

మ. సకి యొక్కర్తు పరా కనఁ విజయుఁడు ♦ సై వేయమాద్రేయభా
జకుమారాదులు భీముఁడు న్వడిగ రాఁసదృశ్యభాసాదనో
క్తికమాహూర్తి కలోక జీవ జయ వాఁగ్రితిఁ ముహూర్తంబు చే
రిక యాటఁ హరి లేచె లేచినయొయూర్తిఁ మక్కువం జూచుచుఁ.

ఉ. చూచినకాంతునిం గనలిఁచూచుచు నే మనలేక నవ్వుచుఁ
దాచతురాలు గావునఁ దఱదాత్యసమాగతభాంధవాల్పి
మోచినగుట్టుతోఁ దలుపుఁమూలకు నేఁగుచు మ్రొక్కి సామికిఁ
ధీచతురఁ వయస్యఁ గొని ♦ దీవనవీడ మొసంగె సాంపుగఁ.

వ. ఇవిధంబునఁ దన్వంగి దీవనవీడ మొసంగ నంగీకరించి హృసు
మించి యంతకుమున్న దొరఁకొన్నవిజయభేరినినాదంబు విని యచ్చటికి
వచ్చినవై దర్శిముఖనిఖలవిధుముఖజనంబుల నెల్ల సాదరవిలాసనమందహాస
వీక్షాలీలాసవిశేషపోషణములతమకమ్ము కెరలించి తన్నివాసములకు
మరలించి కరారవిందకలిత విజయకరావలంబం బంది విలంబమానజాంబూన
దాంబరవిభాకదంబంబు ప్రతాపంబువిధంబున భుజంబునఁదొంగలింప దిగం
గనాతరంగితాశీర్వచనరచనానుభావభూదేవ బలదేవ వసుదేవ నందాది గురు
బృందానుమతిఁ గైకొని నగరు వెలువడంగ హెచ్చరించిన నగుచుఁ జంచల
హృదయకంచుకవ్యాహరసాహానినాదంబు సంధిల్ల రాజీవాక్షుండు లేజీ
నెక్కి యిరువక్కియల బవిరిగాఁ గ్రిక్కిరిసి హజీలై లేజీల నెక్కి కుమార
లోకమ్ము నల్లుండ్రు కమ్ముకొనిరాఁగ నమందమందగతుల ముందువెనుకఁ
గొందఁజెన్నఁదగుచున్నెవార లేనుండుల నెక్కి రాఁగ సంవర్త నమయవర్తి
తావర్తనఘూర్ణమానాన్తోరాశి జంఘాలతరంగసంఘాతసంఘర్షణ జనిత
నిర్ఘోషణపోషణనిపుణదుంధుభిబృందకందళితనినాదమ్ముల నమదహృదయ
పుటభేదనమ్ములు చాటి యాపుటభేదనమ్ము దాటి తమకంబుబైట
గమకంబుగా హవణించినకలువకలువడంపుచలువనెత్తావి ఘమ్మన గొప్ప
కురువేరుచప్పరంబునడాసి తురంగావరోహణంబు చేసి యచట వగుశుభ

నిమిత్తంబులకు సంతసిల్లి మనంబున భవానీశంకరులకుఁ బ్రణమిల్లి చతురంగ
బలంబును వెన్నాడి వచ్చి గుమిగూడి యుండుటం జూచి యేచి కరువలి
దిండిచండి దొరతండంబుగండ్డనంజుడు సంజుసంజకెంజాయకఱకుఁపెఱకలు
గలుగుపులుగుమన్నీనిఁదనయెప్పటివటానిందలంచె తలంచిన నతండు వెండి
బిరడజిగిమెంచుకొన వేటొక్కనడ బ్రహ్మాండమధ్యంబునంబాలించినవగ వచ్చి
నిలిచినం జూచి కటాక్షించి సకలబలసహితుండై తదీయస్కంధారోహ
ణంబుఁ జేసి యతివేగంబున సాగరాంతరాకాశపథంబునం జనియున్నద్రశర
భసైరిభశాస్త్రాలంబు నుదగ్రహరిణగజగవయకులంబు నురుతరసాలతమాల
మాలతీహింతాల తక్కిలంబును జృంభమాణనిర్వృణీశతనమ్మలకల్లో
లంబును మణిమయగుహావిహారిదానవదంపతీ విలసనోద్వేలంబు నున్నీలిత
కుముదకమలసముదయసముదంచిత కాసారతీరోపవనవర్షానుపర్వామితసర్వ
ర్తుకుసుమ మకరందతుందిలాలవాల మృగు కనకమహాకుత్మీలమ్ముఁజేరి
యగ్గిరియందు నిచ్చలపువచ్చికబయల్ల గరుడుని డిగ్గి యందు నివ్యందమాన
సలిలబిందుపిండికృతయజ్ఞ భుజ్జలదకుంతలాదృగ్జలరుహ ప్రాజ్ఞోతిషపురకలిత
విహృతిసరకదానవశుద్ధాంతకాంతాకుచకుంభగుంభితమన్మణజరీజృంభమాణ
పరిమళఝరీసందానితమందపవనకందశమ్ముల సేదదేరి పరిజనమ్ముల నెల్ల
నియోగించి పాణింబు విడియించె నంత.

తే. గీ. చిగురుఁబోడి ముకుందునిఁనగర నుండి

తలఁపు వెనుకొనఁ గనకసౌధమ్ము నెక్కి

కొమలతో మంచిశుభశకుఁనములు గాంచి

సామినెమ్మొము మఱుగైన * సంచలించి.

కం. రతనంపుగవాక్షులలోఁ

బలిఁ గనుఁగొనునంచు వదనఁపద్మ మొదిగియున్

సతి యెఱుంగక మై మఱచిన

గతి నుండఁగ నిలిపి చెలిమిఁకత్తియ లంతన్.

కం. ఇదిగో ముకుందుఁ డనినన్

మదిరేక్షణ తిరిగి చిత్రమధ్యతలమునన్

సత్యభామాసాంత్వనము.

సదయునిఁ గనుఁగొని యావిభు
పదములపై వ్రాలి సోలి * భగ్నశయయై.

తే. గీ. మదిని నెలకొన్నరుక్కణిఁమాయఁ దగిలి
కలనఁ గై వచ్చుజయలక్ష్మిఁవలనఁ జిక్కి
మతియు వేవేలుచెలువలఁమరులఁ గెరలి
సన్ను రానిత్తువా నీవు * నలిననాథ.

కం. కాంతల నందఱ మును శు

ద్ధాంతమునకు ననిచి నాగృహమునకు నీ వే
కాంతమున వచ్చి కలియుట

యెంతయు బలవంత మనుచు * నెఱుఁగఁగనైతి.

1. అని ప్రాణేశ్వరునేర మెంచ నవలాఁలాడఁ జెలుల్ భోజనం
దన నీక్షింపుము ముంగట న్నుగుచుఁ గాంత ల్లోల్వఁగా నున్న దం
చును చే జూపినఁజూచి నవ్వి సఖి యంఁచుం జేయి చేయూతగాఁ
జనుచుఁ బంగరుమెట్లవెంబడిని రంజనంజమంజీరయై.

సీ. చెలువునిపై బాళి * సెలవుముట్టినజాలి
మొలక తెత్తువిరాళి * మోహరించ
వెడనడలఘాతంగు * విడికమ్మలమెఱంగు
గ్రమ్ముగుబ్బలపొంగు * ముమ్మరించ
కలకఁబాటినయేపు * తొలఁకఁబాటినవైపు
తలిరువిట్టునితూపు * తారసించ
చిగురువాతెర ఒక్కు * చికిలిచూపులనొక్కు
చిఱున వొలయుచెక్కు * జేవురించ

తే. గీ. చెలులు మునుమున్నగా నేఁగి * కలువరేకు
సెజ్జ హవనించ మెల్లనఁ * జేరి శిశిర
మారుతోదారతుహినకాసారతీర
చంచదుద్యానసీమ నాసత్యభామ.

వ. తదనంతర కథావృత్తాంతం బెట్టిదనిన.

మ. మహిసంక్రందన, 'క్రందనందనసుమ
 స్మందార, మందార దు
 స్పహసంస్పర్శన, స్పర్శనాతిగదయా
 సద్భావ, సద్భావన
 స్మహిళాభావిత, భావితార్కభుజసీ
 మాధామ, మాధామవి
 ప్రహితాలోకన, లోకనవ్యసయనా
 భాచంద్రభూచంద్రమా.

కం. కరుణావరుణాలయ నత
 భరణా శరణాగతార్థిపార్థివ సుగుణా
 భరణా వరణాంచితపుర
 తరుణా యరుణాబ్జసద్రుతాయతభరణా.

కం. ద్రాక్షాశిక్షానుక్షణ
 రక్షోక్తికృతవినోదఃరక్షితపక్షా
 లక్షణలక్షితవీక్షా
 దక్షిణసింహాసనోద్ర • దయితకపీంద్రా.

మత్తకోకిల.

ప్రాక్కుటివిజటిససాదర
 పద్మభూభుజగాదరా
 ధిక్ష్మాతార్యమహాభరాధర
 తీక్ష్ణఖడ్గరణోదరా
 న్యక్ష్మాతారిధరావరా దర
 హానగమ్యసరాదరా
 చొక్కనాథస్థపాలసోదర
 స్ఫూర్తితామరసోదరా.

గద్యము.

ఇది శ్రీకాళహస్తీశ్వరచరణారవిందమిళిందాయ మానాంతరంగ జ్ఞానప్రసూ
 నాంబికా కృపావలంబవిజృంభమాణసారసారస్వతసుధాతరంగ వెంగనా
 మాత్యలింగనమఘవంశపావన విరచితవిద్యాధిదేవతాసంభావన దక్షిణసింహా
 సనాధ్యక్షతిరుమలక్షమాకాంతకరుణాకటాక్షలక్ష్మీతస్వచ్ఛముక్తాగుళుచ్ఛ
 సితచ్ఛత్ర చామరకళాచికాకనకాందోళికాదిరాజోపచార ధీరజనహృద
 యరంజకవచోవిహారవల్లకీవాదనధురీణవర్ణగీతాదిగాం
 ధర్వస్వరకల్పనాప్రవీణ కామాత్యుంబికానాగనకవి
 రాజనందన కలితనకలబంధనహృదయానందన
 శ్రీకర కవితాకర సుకవిజనవిధేయ శ్రీ కామే
 శ్వరనామధేయప్రణీతం బై ననత్యభామా
 సాంత్వనం బనుమహాప్రబంధంబు
 నందుఁ ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

స త్య భా మా సా ం త్వ న ము .

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ

శృతకరుణాశృంగా

రాశ్రాంతసమగ్రగుణగః శాలంకారా

విశ్రుతకీర్తి విహారా

యాశ్రితమందార ముద్దులభరిధీరా.

తే. గీ. అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ్వ
రునకు నావ్యాసమునిశిష్యుఁ ♦ డనియె నిట్లు
పాళె మటువలె విడియించి ♦ ప్రౌఢి మించి
పరిజనముతోడఁ బసిగాపుపాదుశాహు.

సీ. జాతిపచ్చలజోతి ♦ లాతిగాఁ జూచుమ
జ్ఞాతిపనరువన్నెఁగీరి సరిగె
కుట్టునాతిపతిమె ♦ గుజురాలివిభాతి
సకలాతిబిల్లపాండికసరాతి
యేకరంగిహారంగు ♦ టింగిలీకపురంగు
లెనయువగ్గపునిగ్గు ♦ లొనర లగ్గు

నుగడితపునిల్వఁ మగ్గపురుతకల్ప

పరఁగెడిపట్టుచాఁపలను బెట్టు

తే. గీ. చుట్టుఁ గనుపట్టు రతనాలఁకుట్టువనుల

తేకుకంబాలు పగడంపుఁమేకు లుదిరి

కలశములపక్కిదొరడాలు • కలికితావి

మీఱి సూమ్రొన కుతిసిగుఁడారులోన.

చ. మొదటిసరాతి దాఁటి యట • ముంగలిగద్దియఁ గొంతసేపు స
మ్మదమునఁ గొల్వఁ జేసి మఱి • మంత్రుల రాజులఁ బంచి యూడిగాల్
యదుకులసార్వభౌమ జతఁనయ్య యనన్ వడి లేచి యావలన్
గదియఁగ దూపిఁ బమ్మిన నఁకాసిగుఁడారునఁ జేరి యచ్చటన్.

చ. పరిపరిచాయలన్ సుఖపుఁపట్టుతలాడయుఁ బక్కడిండ్లుఁ జే
బెరయులివాసులున్ బటుపుఁబిళ్లలు సూరెపుటంపుపానుపున్
నెరజిగుండనంబుహవఁజింపులయింపుల నింపుకెంపురా
తరిమెనకోళ్ల నుల్లసిలుఁదంతపుమంచముమీఁద వింతగన్.

మ. హవ నొందం బవళించి యాయుధచయంఁబాచుట్టునన్ బోడిగల్
సవరించన్ గనుగీటి క్రొఁజిలిగా • జాబాకుదా రొక్కవ
క్క వడిం బానుపుక్రింద నుంచి రహి నిఁక్కం జెంగటన్ నేస్తకాం
ద్రు వసింపం బెదయూడిగా లెదుటఁ జాట్టుం గొల్పి నున్నముఁడై

చ. పకపకనవ్వి సారె కొకఁపాటిగ మీసము దువ్వి యున్నురం
చొకపరి యూర్చి పక్కనగుఁనొంటిగఁ జెక్కిటఁ జెయ్యి చేర్చి యూ
రక వెఱఁగింది చిత్తమున • రాఁజినపూవులుకానిబాణపున్
సెకలకుఁ గుంది సత్యవయఁ • జెందినమోహము మోహరింపఁగన్.

కం. జిలజిల మనమున నొనరం

జిలచిలకన్నీరు దొరఁగ • సెక చిత్తములో

నిలువోపక వల పాఁపక

తలపోసన్ సత్యరూపు • తహతహ మీఱన్.

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వివృచ్చుబావ జవ్వనియావు తలపోసి తలపోసి
వాసి దొరంగి కరంగినమనసున నెవ్వగ నివ్వటిల్ల నివ్వెఱుగు సంధిల్ల నవ్వ
లివ్వలం బొజలుచు నాఁపరానితాపరాశిం దెరలుచు నల్లనల్లన మెల్లమెల్లన
నుల్లంబునఁ బల్లవించుతల్లడంబున నెల్లదేనలు నిరులుకొన మరులు కొనసాగ
నీశ్వరా సాగరావారితంబగు 'నీశిఖరిశిఖరభాగం బెక్కడ నాద్వారకాపురం
బెక్కడ నే నెక్కడ నింతి యెక్కడ నీ శైలంబునకుఁ బొలోమిమగని
జాలంబున నేల వచ్చె నీవలపుదండు నేలీల నెమ్మది నుండు నెపుడు నాతప
ములు పండు నేవేళ లీలావతి నాప్రక్కలో మక్కువఁబండు నిండుపొగున
నున్నయన్ననఁబోడికి నెవ్వరు నాబన్నంబులు విన్నవించువారు వియోగం
బేలాగునంగడతేరు నని తనుఁ దానె పలికిపలికి యులికియులికి తిగిచి కన్నుల
మొగిచి యన్నువకలికిపై నెలకొన్న తనభావంబునకుఁ దైవంబునకు వగచి
వగచి యుడుగని నగచిడిముడిగెడసి యెడనెడ యని నడగనియగు చిలుక
నెడఁ గని పై నడరి పడంతిమగతుడుమువిడుములం బడ గడగడవడంకి వెడ
వెడపడవందొడరుదు రుసుతోగకిరుసుదొరయరిమురిగరగరింగరువమున మురు
నమరఁ బరిపరివిరిగొరక మరిమరి బరపి చిరచిర నెరపి దిరదిరం దిరుగ
సరగున డిందినడెందంబునఁ గ్రందుకొనువెత చిందులసందులజబ్బువారమై
యుబ్బుదీర వెఱచి మైమఱచి తోన ²తెలిసి సాలసిసాలసి యలసియలసి
మిసమిసనొసయ నొసవరి పసరుచెంగావిరంగున కుదురుకొన కట్టువన్నె
జంటకట్టునుదురుతెరపి రుమాలతోడ జాటుసిగ వీడ బావిలీముత్తయం
బించుకించుక తొలఁగియాడ మెఱుంగుబంగారుదుప్పటిజాఱ మే నెల్లఁ
జెమట లూర సంగంగములబలిమిమెడల ముంగామురము చేసరము పడల
నురమునందుఁ దగుహురుమంజముత్యాలతావళంబులు కగ్గ నుల్లాసంబు తగ్గ
నుల్లంబునఁ దలంపులు నెగ్గ డగ్గటి తివాసుల నున్నమన్ననచెలికాండ్రతో
మందలించిన నంద టేమందురో యనుచింత నోహటిల్లి కొంతయూరడిల్లి
యాత్మగతంబున.

మ. మెలతల్ నాజయయాత్రలోఁ దనుకుఁ దామే యాడుకోఁ జూడఁగాఁ
దెలి సాలోననె చిన్నవోయి తమి చింతి ల్లింత సంతంతఁ దాఁ

బలుకన్వచ్చి భయంబు సిగ్గు జమిలింపఁ తొప్ప లల్లార్చి చూపులపై దేర్చినముద్దరాలితరితీపు లైల్ప శక్యంబులే.

చ. కులుకుమెఱుంగుగల్పివలిగుబ్బు లురంబున నాని కిన్నచేఁ బలుకుట మాని పాదములపైఁ బడి దిగ్గన లేచి బాష్పముల్ దొలఁకఁగ వెంట జంట ననుఁ దోఁకొనిపోయినఁ గాని తాళ నం చెలమిని విన్నవించుచెలిఁనేటికి నాఁటికి గ్రమ్మఱించితిఁ.

చ. ప్రమదలు లేనిచో మనసుఁరాయి గదా మగవాని కంచు నే రములు దలంచ కంచు ననుఁ గ్రక్కున నక్కునఁ జేర్చుచుఁ గ్రమ క్రమమున వత్తు నన్నగమఁకంబును లోఁ దమకంబు హెచ్చఁగాఁ గుములుచునున్నయాకొమెరఁకొంకు దలంకును నెన్న శక్యమే.

ఉ. నైరుల గెల్చి నే మరలివత్తు ననఁ బొటవ్రేల నేలపై గీఱుచుఁ దారుచుం దలుపుఁక్రేవల నావల నిల్చి పొమ్మనఁ నో రొకయింత రాక దయఁనూల్కొని దీవెనపేడ మిచ్చి క న్నూఱులుగొన్నయామాగుదఁసోయగ మేయుగమందుఁ గందునో.

సీ. గజకేతువాతసంగతిని సేనలదుమ్ము

లెరలంగ నెపుడు నేఁ దిరిగిచూతు

వెన్నానికొనివచ్చుమన్నీ ల్పరా కనఁ

దిరుగుచో నెపుడు నేఁ దిరిగిచూతు

మావంతు వెడలించుపూవుతోరణముల

సరణి నే నెప్పుడుఁ దిరిగిచూతు

గవను లడ్డముదేరి యవలఁ బో బయ లాని

తేకువ నెపుడు నేఁ దిరిగిచూతుఁ

తే. గీ. బయనమై తేజి నెక్కి నేఁ బయలుదేఱి

కనకసౌధాగ్రములకూకికవలగూళ్ల

యిండ్లకడ నెక్కి సోరనగండ్లచక్కి

శకునములఁ గోరుదయచూపుఁ నకియచూపు.

కం. చూచెద నన్ను మనసునఁ

జూచుటయే కాక పోయి ♦ చూచుట యెప్పుడో

యాచంపకాంగికై పులు

నాచూపుమెఱుంగుకోపు ♦ లానగువై పుల్.

ఉ. దానిహారంగు దానిజిగి♦దార్కొనుచెక్కులరంగు దానినె

మృనినలుంగు దానితోడ♦మించుబెడంగును దానినవ్వుపు

వ్వానమెఱుంగు దానిబిగి♦వట్టువగుబృలపొంగు నెంచినన్

మానస మయ్యయో మరుని♦మాయలఁ బొక్కెడి నేమి నేయుదున్.

సీ. పక్కవాటుగఁ గొంత ♦ పడ కిచ్చి తమి నెచ్చి

కసివోక తె మ్మని ♦ కొనరునేర్పు

ఉబికి పెందొడ తెక్కి- ♦ యుదుటు గన్నడ నిక్కి

యొడికట్టు గదియించు♦నుబ్బరంబు

ముద్దిచ్చి లాలించి ♦ మొనగుబ్బ లానించి

¹బిఱబిఱ గమకించు♦నెఱతనంబు

పొగ రాని తెగఁబూసి ♦ పొగడపూవిలుకాని

²జోడన ల్గొనియెడి♦కోడిగంబు

తే. సీ. కిరఁగి కరఁగించి రతులయ♦క్కఱలఁ గెరలి

తనిసి తనియించి చెచుటచి♦తడిని దడిసి

సుడిసిపడి చల్లఁగా వ్రాలు♦సుడతిమేలు

మఱచెద నటన్న నిక నేను ♦ మఱవలేను.

ఉ. కొప్పునఁ బూలు చెక్కి వెడ♦కోపము దీరఁగ మ్రొక్కి తేనియల్

చిప్పిల మోవి నొక్కి నును♦చెక్కిలి ముద్దిడి తక్కి వేడుకల్

చొప్పుడ నొక్కి చక్కి తమిఁ♦బొక్కి కవుంగిలఁ జిక్కి చక్కియా

యొప్పులికుప్పచొ ప్పెఱిగి ♦ యూరటఁ జేరుట లింక నెన్నఁదో.

కం. కాంత చిఱుప్రాయమున నే

నంతిపురిం జేర నరుగు♦నప్పుడు తా నా

యింతులకన్నను ముందుగఁ

బంతులు మెఱయంగ వచ్చి ♦ పైఁబడు వేడ్కఁ.

శ. మొలకమెఱుగుచన్ను లురఁముం గదియించి తొడ ల్లభంబు చే
తులఁ గొని గ్రుచ్చి యెత్తి దయఁతో మరునిల్లు మొగంబు నాభియుఁ
సొలయుచుఁ బ్రేమదొట్టి మయిఁజుమ్మన ఘమ్మన ముద్దుపెట్టి వే
తలిమము నుంచునాసొగసు ♦ తన్ని తలంచుకొన్ తలంచదో.

సీ. మిన్నఁబాటిననాఁడ ♦ మేలుమే లుదయించె

దిన్నె లెత్తిననాఁడ ♦ వన్నె మించె

మొగ్గ గట్టిననాఁడ ♦ మోహంబు పచరించె

మొసలు చూపిననాఁడ ♦ ముద్దు గాంచె

బటుపు మీఱిననాఁడ ♦ దిటముగా గమకించె

నునుపు గాంచిననాఁడ ♦ ననుపు మించె

వ్రేకమై తగునాఁడ ♦ డాక మై సవరించె

బొడైననాఁడ మొచ్చులు ఘటించె

తే. గీ. మగువపాలిండ్లతోడ నామనసు చూడ

నింతయై యతయై మఱి ♦ యెంత యగుచుఁ

గంతుసామ్రాజ్య మేలంగఁ ♦ బంతగించె

నాకలికిపొందు నే నెట్లు ♦ లేక యుందు.

సీ. నుచుఁసరాతిగవాఁడులన వచ్చుజాబిల్లి

యునుకుచేతులకుఁ జే ♦ యొడ్డియొడ్డి

సలిగటాకునఁ గ్రమ్మువలిగాలిమొలకల

యద్దవల్లకు మూల ♦ నొదిగి నొదిగి

ప్రక్కనుంచుకయున్న ♦ బాకుదారిజవాది

కావలిమోముగా ♦ సభికియభికి

చేరీజలో గుమ్మిఁతీమేలుకట్టు పు

పువ్వులకుమ్ముదుమ్ముల ♦ కులికియలికి

తే. గీ. కలికి తలపోసి తలపోసి • కడఁకఁ బాసి
పలికి యభికిరములహఞ్చాహళికి నభికి
మేనిగాసికి వెత లూఁది • దానిమీఁది
దయ యెటుల దాఁతు నెటుల నే • దండు నేతు.

సీ. అలవోక కువిదయం దెలపల్కు వినవచ్చుఁ
దడవుగా విన్న నిల్కడకు రాదు
నిలిచిచూచిన బోటి నెమ్మేనిజగి దోఁతుఁ
గనుఁజెప్ప లల్లార్ప • గానఁబడదు
కోరినప్రాయాలిగుబ్బ లురము సోకుఁ
దాళి చే నంటినఁ • దగుల వేము
యూగుబ్బుగాఁ గొమ్మయంగవాసన వచ్చు
నాఁగి మూర్కొన్న వోనటమటించు

తే. గీ. నేపునను గ్రోల సఖమోవిఁతీపు సోకు
మరలికొన నాల్కఁ జెనకన • మాయ మగును
మోహభారంబూ విరహంబూ • ముమ్మరంబూ
యే మని తలంతు మదిలోన • నింతిరంతు.

ఉ. ఇంతకుఁ దెచ్చెఁ గంతుఁ డిఁకఁ నెంతకుఁ దెచ్చుకొకో వనంతుఁ దా
వంతయుఁ దాళతే నిపుడునంత తనంత దురంత మయ్యె లోఁ
జింత నిరంతరం బటులు • చింతిలిచింతిలి కాంతలీలఁ దా
నంత కృశించెనో మగువ • యెంత తపించెనో యేమి యెంచెనో!

చ. కల గనినట్టు లయ్యె నల • కల్కివిలాసము దాని కల్కియ
చ్చెలిని దలంచ నట్టిదయఁచిల్కినబల్కినఁ మెచ్చుకొందు లోఁ
గలఁగితి బేలపోల్కి నల • కామునిముల్కికి శుల్కియుల్కి యా
చిలుకలకొల్కి యెన్నఁటికి • జిత్తము రంజిలఁజేసి యేలునో.

కం. పడవకయి వచ్చి యిడుమలఁ
బడవశమా తియ్యవిల్లుపడవారే వగచే

జడిసె మది తడసెఁ గోరిక

తడసెన్ చంద్రునికి మాకు * నే మందు నయో.

ఉ. చక్కిలిగింతజోకలకు * సారెకుసారెకు నవ్వఁబోక యే
మొక్కలివీఁకచే నపుడు * ముద్దులు పెట్టిన లోనుగాక తా
మక్కువఁ జూపరాక తొలుఁమాలిమిమేలిమి లేక గోరునన్
పొక్కిలి నొక్కనీక చలఁపోరు నోయారిని జేరు అన్నఁడో.

డి. ప్రాణుల కెల్ల లోకమునఁ * బ్రాణమె హె చ్చుగు నేణనేత్ర యా
ప్రాణముకన్న హె చ్చిటులుఁప్రాణి వహించినవన్నెలాడి నా
ప్రాణము కావఁగోరి కద * భావమున న్నెలకొన్న దైన నా
ప్రాణము ప్రాణనాయికను * బా సిట నిల్పుట పాడి యానొకో.

సీ. చక్కెర యన్నింట * జాణ నిద్దాహంత

కారి కురుజుతేనెఁగరిగె పచ్చి

కస్తూరీపీఠ బంగారుతీగె యెయారి

జీవరత్నము రామఁచిలుక కన్నె

లేడి కలికి వన్నెలాడి చిత్తరుబొమ్మ

కులుకులగని ముద్దుఁగుమ్మ కమ్మ

జాజితేజీకూన * చక్కఁదనమ్ముల

యిక్క తళుక్కునుఁచుక్క మరుని

తే. గీ. ధక్క సురతపునుల్ తాని * చొక్కుమందు

బరణి లేగుజ్జమామిడిఁపండు మెఱసి

నిలుచుక్రొమ్మించుమురువు ప * స్నీటిచెఱువు

దానినెడఁబాసి యీవేళఁ * దాళఁజాల.

కం. అని చింత చేసి వింతగ

దనుజాంతకుఁ డంత నమ్మి * తనమానసమం

దునఁ గొలుఁ వుండెడిచెలిఁ గని

కనికరమునఁ బల్కె నేస్తఁకాంక్షు వినంగనన్.

ఉ. నమ్మితి నీపదమ్ములు మఱనమ్మునఁ గ్రుమ్ముదుఁ గమ్మతమ్మివిల్
రెమ్ముచుఁ గమ్మవిల్తుడు మఱిమరి గ్రుమ్మిన సామ్మసిల్లితిన్
ఘమ్మన వీడియం బొసఁగి ♦ గ్రక్కున నక్కునఁ జేర్పరాదటే
కొమ్మ యదేమి నీకరుణఁ ♦ గోరక యూరక యుండనేర్తునే.

కం. నేరక యీవిధమున నే

నూరక యుండఁగ నయో వియోగంబుననే

కోరక నీ వేటు లుండెడు

వారకమా మనలవలపు ♦ వనజాతముఖి.

చ. కెల సాకమాట దీసి గిలిగింతలు రంతుల నుబ్బజేసి మై
యలఁతలు దీర డాసి బిగియారఁ గవుంగిటఁ దోసితోసి కన్
గొలుకులు దేలవేసి తమిగుబ్బతిలం జెయివేసి యుండుటల్
తలఁచిన గుండె ర్పుల్లుమని ♦ తా నదరీ బెదరీ తలోదరీ.

సీ. ఊడిగంబులు చుట్టు ♦ నున్నారు గాని యో

యతివ నీచలి యొక్క ♦ తైన లేదు

సరిగెక్కుటనకాసుతెర యున్నదే కాని

రమణి నీసరియైనఁ ప్రతిమ లేదు

కలువపూవులమేలుకట్టు లున్నవి కాని

సుదతి నీయరచొక్కుఁచూపు లేదు

రుట్టమైనఁబొంబట్టుబలుపు లున్నవి కాని

వనిత నీచంటిగుంపెనలు లేవు

తే. గీ. ఏమి నేయుదు నే మందు ♦ నచట నుందు

నెవ్వరిని వేడుకొందుఁ బాం ♦ దెందుఁ జెందు

వంత యెవ మెండుకొనునట్టివట్టిదండు

చేయఁగా వ్రాసె దలవ్రాత ♦ చెనటిఘాత.

చ. మరురణమందు నెగ్గి మును ♦ మంచము దిగినఁ జేతివల్వ నే
దురుసున రెమ్మిగుం గినుకతోఁ గని నాతోడ వ్రాలి దుప్పటి

చెఱఁగున మేను గప్పకొని • చింతిలి నావదనంబుఁ జూచి క్ర
మ్మఱ నగి యార్చునీసాగను • మానిని యింకొకనాఁడు గల్గునే.

సీ. పూపచన్నులు కేటఁ • బుణికి పట్టెడువేళ
నదరంటఁ గొనగోట • నదుమ వెఱతుఁ
జక్కెరకమ్మోవి • చవిఁ జూచుతఱి దావి
చొక్కుచు మొనపంట • నొక్క వెఱతుఁ
గులుకు పుట్టఁగఁ గొంత • కొనగోర గిలిగొంత
తనుపుచో మర్మముల్ • చెనక వెఱతు
నలమి పే రెద నుంచి • యాదరింపుచు మించి
బిగియారఁ గవుఁగింటఁ • బెనఁగ వెఱతుఁ

తే. గీ. బరువము లెఱింగి యారీతి • వెఱచివెఱచి
సేవఁ జేసితి నింక నీచిత్త మెఱింగి
కొలుతు దయఁ జూడు రసదాడివిలుతుచేతి
తలిరు జముదాడి క్రొవ్వాడితలిరుఁబోడి.

మ. కుచము లేపుతులు వియ్య మొందఁ బులకల్లుల్కొంద నందంద చే
రుచు మైఁ జీటుచుఁ గన్యరో మనము నేర్పుల్ చెందఁ బూల్చింద నా
స చెలంగఁ మది పొంగఁగా నెదురునుంచా లెక్కి యుయ్యాల లూఁ
గుచుఁ బై నాఁగుచుఁ బల్కొన ల్పడుపునొక్కుల్ తెక్కు లింకెన్నఁడో!

చ. వికచపయోజనేత్ర యొకవేళల నెమ్మొయి జమ్మనంగ నే
రక తమి నందు జీర నడవ్రాలుచు సోలుచుఁ బ్రేమఁ దేలుచుఁ
పకపకనవ్వి కే లొడసిఁపట్టుచుఁ దిట్టుచుఁ జెక్కు గొట్టుచుఁ
చికిలికడానిపై సరము • చేసిన దెం తని చింత చేసెదన్.

కం. అది సాగ సా నది మన సా
నది నయ మా నదియె తాళు • మది నిలుకడ యం
చెదు రెత్తుచుఁ దమి హత్తుచు
ముదితా నీవెపుడు సురతమున మెచ్చెదవో.

సీ. కాపురం బాద్వారఁకాపురవర మయ్యు
 నునికి నీరససంపుఁమనికి యయ్యె
 గీము నీపడకింటిఁమోముమేడల నయ్యు
 గావు నీచనుదోయిఁతావు లయ్యె
 నిమ్ము నీమెయిలతావి ఁ గ్రమ్ముమాళిగ యయ్యుఁ
 బజ్జ నీవు వసించుఁసెజ్జ యయ్యెఁ
 దావలం బెన్న నీ ఁ కేవలాదృతి యయ్యు
 నెళవు నీనునుఁజూపుఁసుగివు లయ్యె

తే. గీ. వెలఁది దై వంబు మాయ గాఁవించి మించి
 పడనగొడవలు దలపెట్టి ఁ కడఁక పుట్టి
 యట్లు నను వీడఁజేసినఁయందువల్లఁ
 గటకట బిడారుగా నయ్యెఁగా గుడారు.

సీ. అయ్య పల్లెము వెట్టి ఁ రని పల్కు నొక్కర్తు
 వనిత కాచుకయున్న ఁ దను నొక్కర్తు
 పాలును రసదాడిఁపం డ్లిడె నను నోర్తు
 నసపాన్పు హవఁగించి ఁ రను నొక్కర్తు
 ముడిపూవులును గందఁవడి యుంచి రను నోర్తు
 విను ననురే యాయె ఁ నను నొక్కర్తు
 విద్యల నెంగాఁక ఁ వినుబాళి యను నోర్తు
 మన సెక్కడను సామి ఁ కను నొక్కర్తు

తే. గీ. పరిజనుల నిండ్ల కనుపఁగాఁ ఁ బలుకు నోర్తు
 తనర వరుసలు దెప్పించు ఁ మను నొక్కర్తు
 నందు హెగ్గడికత్తె లిట్లందు రిందుఁ
 జెలియ మగకాపురం బెంత ఁ చేసెఁ జింత.

సీ. తమలంబుమార్పులఁతమి యుబ్బు గెరలించి
 చూపుమార్పులను గఁచ్చుల నటించి
 తొడుకుచేమార్పుల ఁ దుడుకులు పచరించి
 తొడనందుమార్పులఁ గడిమి నించి

మోవిమార్పులఁ గొన్ని ♦ ముద్దులు హావణించి
ప్రక్కమార్పులఁ గొంత ♦ తెక్కు మించి
కొఁగిటిమార్పుల ♦ గమకముల్ పుట్టించి
పడకమార్పుల నిండుకడఁక గాంచి

తే. గీ. చేరిమఱి కేరజమ్ములఁ ♦ గేరి తూరి
తూరి యొకదారి బకదారిదారి మీఱి
యులికి పల్కుచు మన మపు ♦ మన్నవితము
మదిఁ దలఁచ గుండె యదరీని ♦ మరుపఠాణి.

ఉ. పుత్తడిబొమ్మ నీవు సురఃపొన్నలపొన్నలపూలు గోయఁ జే
యెత్తిన గుబ్బ యుబ్బునపుడే నదుమఁ వడి నుల్కి కుల్కులో
నుత్తర మీక నచ్చెలియఁలున్నెడ కేఁగుతు వారిఁగోన చే
యెత్తఁగ నీదుతేటచట ♦ నేమొకొ యంటి న దిప్పు డెన్నెడఁ.

కం ఎంత నుతియింతుఁ గలలోఁ
గాంతును గమకింతు వేడ్కఁ ♦ గాంతును మఱి మే
ల్కొంతుఁ బలవింతుఁ గాఁగాఁ
గంతునిచే రంతు తాళఁగలనా లలనా.

సీ. గబ్బియన్నసుదోయి ♦ గజనిమ్మపం డ్దొత్తి
తనుగతిశ్రమవారిధార లెత్తి
కమ్మనివీడంపుకవణంబు హత్తించి
యెలనవ్వుచలువపొత్తుల బిగించి
పచ్చగాజులడాలు ♦ వనగారఁ బట్టించి
లలితసంకుమదత్తై ♦ లంజు నించి
రహి మీఱఁ జూపుకప్రపువత్తు లెనయించి
పదము లత్తుకజోకపట్టు పూన్ని

తే. గీ. యెమ్మెతోఁ గ్రమ్మి వలరాచకమ్మతమ్మి
గుమ్మితీగమ్మతోమ్మగాయమ్మ మాన

మానవతి! వెజ్జితన మీపు • పూన కున్న
నిలువరింపదు ప్రాణమ్ము • నిజముసుమ్ము.

తే. గీ. ఇంతి లోజూపు నిల్పి ని • న్నొందియొంది
యునురు మని యాచి వెతఁ దల • యూచియూచి
కాంచి శృంగారదేవతఁగాఁ దలంచి
నోమి నను లూటి చేసెద • వేమి బోటి.

కం. నిను నేఁ గలయం గోరఁగ
నను నీ వెడబాఁసి యుంట • నాయం బగునే
తనువులు వేతై నను మన
మనసులు చెలి యేక మగుట • మఱచితి వేమే.

ఉ. ఏమని హెచ్చరింతు నిఁక • నెంతని కంతునిబాము లెంతు నా
యామనిచేరింతు లహఃహ యెటు లాత్మ గణింతు నీదుపాం
దేమఱివట్టు లయ్యె మదిఁనెంతయు వింతలు సేయుచున్నవే
తామరసాక్షి యత్సులకుఁ • దావకరూపవిలాసనంపదల్.

సీ. వింతవింతగ నాపులింతలు గ్రమ్ముచో
మొలనూలిగంటలు • పలుకరించు
గోర్కులు తెరలెత్తి • కొనసాగి క్రమ్ముచో
గుబ్బలహారముల్ • గులుకరించు
సెక దీర తెక్కలు • ముకుళించి క్రమ్ముచో
తళుకుగాజలనాడు • తొలకరించు
నరగంట నంటి నిద్దురమబ్బు గ్రమ్ముచో
నులుకుపల్కుల మేను • పులకరించు

తే. గీ. నించుతమి మించువెత యగ్గలించురుటము
దిటము చలియించుఁ జెలికోర్కె • పుటమరించు
దేవురించును మది చూపు • జేవురించు
నెలులు వేగింతు నెలులు నీవటలు గాంతు.

కం. వేసరి నీవిశహంబున

వేసవికిం జిక్కుతరువు విధమున నిపు డ

య్యో సోమరినై స్రుక్కితి

నీసారదయారసంబు ♦ నించవె చెలియా.

నీ. ఉవిద నీకెమ్మొవి చవులెంచి చవు తెంచి

కండచక్కెరమీఁదఁ ♦ గనరు పుట్టె

వెలఁది నీమాటలు ♦ వివరించి వివరించి

జుంటితేనియమీఁదఁ ♦ గంటు దోఁచెఁ

బడఁతి నీపాలిండ్లు ♦ పరికించి పరికించి

దాల్చిమ్మిపండ్లపై ♦ బాధి దొరఁగెఁ

దరుణి నీచిఱునవ్వు ♦ తలపోసి తలపోసి

యూరఁగాఁగినపాలు ♦ నరుచి మించె

తే. గీ. జలజలోచన నీమేను ♦ తలఁచి తలఁచి

యవును చిలికినవెన్నపై ♦ హవును మానె

నొక్కదిన మొక్కయుగముగా ♦ నున్న దైన

నేల నామీఁద ననఁబోడి ♦ యింత మోడి.

నీ. మొక్కలిదొరలచే ♦ మ్రొక్కించుకొనువాఁడ

ముగుడరో నీకు నే ♦ మ్రొక్క నెంతు

గడిమన్నెవా రూడిగము సేయఁదగువాఁడ

నువిద నీపాదంబు ♦ లొత్త నెంతుఁ

బరులచే గాఢంజి ♦ పట్టించుకొనువాఁడ

భామ నీతమలంబు ♦ బట్ట నెంతు

నరులచే బావడల్ ♦ హవణించుకొనువాఁడ

వెలఁది చేలను నీకు ♦ వీవ నెంతు

తే. గీ. నొడిసి మరుసంపటలచేత ♦ విడిసిమిడిసి

తడసి దైర్యంబు నిలువఁబో ♦ కెడసియెడసి

యడసి యే నిన్నుఁ జేరమి ♦ జడిసిజడిసి
పడఁతి యీతేవ మది లజ్జ ♦ విడుపుఁ జూప.

సీ. పసిఁడికుండలు గాంచి ♦ పాలిండ్లుగా నెంచి
పదరి చేతులకొద్ది ♦ నదుమఁబోదుఁ
గెంపుబేసరి గాంచి ♦ కెమ్మోవిగా నెంచి
మొక్కంట మునివంట ♦ నొక్కఁబోదుఁ
జీనియద్దము గాంచి ♦ చెక్కిలిగా నెంచి
ప్రేమ మీఱఁగ ముద్దుఁ ♦ బెట్టుబోదుఁ
గమ్మతామరఁ గాంచి ♦ నెమ్మోముగా నెంచి
మనసారఁ దావి మూఁర్ఖానఁగఁబోదు

తే. గీ. నిలిపి పలికెడుస్వరకూకిఁ మెలుపు గాంచి
వలచి మణితంబుగా నెంచి ♦ పలుకఁబోదు
నింతి నీమాయె మరుమాయె ♦ యెఱుంగలేక
యకట యీరీతి బ్రమసి నే ♦ వెకలిన్ నైతి.

మ. పనితా ముత్తైపుపంటివింటిమొగలీఁవజ్రేడు హ యంచుఁ గ్రొ
న్ననలేఁదేవియబేజుమాల్ చిగురుఖండా గుమ్మ యొక్కుమ్మడిఁ
కనుతొప్ప ల్ముకుళింప డెంద మదరఁ ♦ కంపంబు పై నొప్పుఁ బ
ల్క నగఁ మేల్కనఁ జూడఁగూడక రసాఁలం బంటి కేల్ ముట్టితిఁ.

మ. కడకంటఁ ననుఁ జూచి యేచి మదికాఁకల్ దీర్చి మన్నింపవే
గడవే పై నను తాళఁజాలఁ జెయి సోఁకఁ తగ్గు నీసిగ్గు నీ
తొడనిగ్గుల్ నడజగ్గు నావలపు దంతుల్ వెట్టు నీగుట్టు నీ
యొడికట్టుఁ జనుకట్టు నెంచి మిగులానుష్ఠాంగడి నేర్చుకల్.

కం. అటమీఁదటిదుర్దశ నే
నటువలె వివరింతు నీరఁజేక్షణ నీవే
దిట మొనరింపక యుండినఁ
గటకట నా కెవ్వ రింకఁ ♦ గాఁగలవారల్.

సీ. ప్రక్కలోఁ బవళించి ♦ పదము పై హవణించి
 యచ్చోటు గదియించి ♦ హశాసు మించి
 జగిగుబ్బ లానించి ♦ బిగియ సం దోనరించి
 పెదవికెంపులు నించి ♦ బెద రణంచి
 మా విచ్చి తేలించి ♦ ముద్దాడి లాలించి
 ముందుగాఁ గదియించి ♦ మోహరించి
 యలసి నీ వలయించి ♦ చెలగి న న్నెలయించి
 పుంభావ మొనరించి ♦ బుజ్జగించి

తే. గీ. వేగ నభిముఖువై తోన ♦ విముఖ మగుచు
 భ్రమణ మొనరించి రమణఁ బఠా కటంచు
 మురువుతో వ్రాలి నీమేనియొరపు లెల్ల
 నింక నొకసారి దయసేయఁవే యొయారి.

కం. ఉమ్మలిక మయ్యెఁ జామా
 కొమ్మా లతకూన ముద్దుగుమ్మా నారీ
 నమ్మితిఁ బల్కు మొయారీ
 యి మ్మగునామిఁదిప్రేమ ♦ యేమాయె నయో.

సీ. చల్లఁగా మనసు రంజిల్లఁగా నీచేత
 వెలదిరో యెపుడు నే ♦ వీణె విందుఁ
 బొందుగా వీనులవిందుగా నీచేతఁ
 గలికిరో యెపుడు నే ♦ గథలు విందుఁ
 దేటగాఁ దేనచిట్టూటగా నీచేత
 నతివరో యెపుడు పద్యములు విందు
 హరువుగా బకదారిమురువుగా నీచేతఁ
 గొమ్మరో యెపుడు పల్కులను విందు

తే. గీ. ననికి దళకర్త సంపక ♦ యకట నేనె
 యేల వచ్చితి వచ్చివఁయుంతి నిన్నుఁ

దోడితేనట్టిఫలము దోడ్చోన కలిగె
నెలులు నేఁ దాళి భరియింతు ♦ నీవిరాళి.

కం. అన విని చెలికాండ్రందలు
ననునయవచనముల నించి ♦ యలరించి భయం
బు నయంబు దగ్గఁ ఫణిశా
యిని కలవింకుండు వివరగ ♦ నిట్లని రంతకా.

సీ. మెరవడిగా నీతిసరళిఁ దెల్పెడుమంత్రి
జనులతోఁ గార్యయోజనలు లేక
రాయసమ్ములవారు ♦ ప్రాథమై వినుతించు
దినసరివక్కణల్ ♦ వినుటలేక
యెలమిని ముందుగా ♦ దళకర్తలను బిల్చి
యట నిటఁ బంపువెట్టుటలులేక
బలిమిగా నుండునుక్కళమువారికిఁ దెల్పు
టకు వేత్రులను పంపుటలును లేక

తే. గీ. వృష్టిభోజాభిభునిభిరీన మైన
శిబిర మొనగూడఁ జతురంగసేనలోడ
నెంతయును హెచ్చి యసురపై ♦ నెత్తివచ్చి
కటకట మిటారిఁ దలఁతురా ♦ కంనవైరి.

కం. వలచినవారలు లేరో!
వలపించివారు లేరో! ♦ వనితల నిట్లా
తలఁచుకొని సమరముఖమునఁ
బలవించినవారు గలరె ♦ పద్మదళాక్షా?

ఉ. చూడక చూచినట్లు తమిసోలుచు సొక్కుచు మోహ ముంచి మా
టాడక యాడినట్లు కలయక గమకించి మదిక గణించి యా
చేడియతోడిలోక మయి ♦ చింతిలి కార్యము నెంచకుండుటల్
పాడియె లెల్లమా దయితఁపాండవ కార్యమహాళికాండవా.

సీ. అంగనామణి యైన యల్లరుక్మిణి యుండ
 యువతి యైనట్టిజాంబవతి యుండ
 ననమానలక్షణ యల్లలక్షణ యుండ
 గాంత యైనట్టిసుందంత యుండ
 'నువచోభి'నందన సూర్యనందన యుండ
 నందగత్తయ మిత్రవింద యుండ
 ననిశసేవోన్నిద్ర యగుభద్ర యుండంగ
 నాధాశయజ్ఞ యశారాధ యుండ

తే. గీ. మతియు వేవేలగరితలు మానవతులు
 స్వామినగరను గల రైన నారిలోన
 నెవ్వతె దలంచ కయ్యయో గవ్వ యైన
 సత్య దలపోసి చాల వాచార నేల.

క. అప్పుడె సామివెంట నమరారియొనర్చురణంబుఁ జూడఁగాఁ
 గప్పురగంధి వత్తు నన గ్రక్కున ర మృన కింకి నీడ కీ
 విప్పుడు రాదలంచితివి యెంతయుఁ బూవిలుకాఁడు మాయచేఁ
 గప్పుచు గప్పుచి ప్పనుచుఁ గల్పలకోరులు కుప్పళించినన్.

సీ. వెలదివాలెర యానువిలముగా నీమోవి
 నీవె యానుచు గ్రుక్క నించుసాక్కు
 తరుణిఁగొంగిటఁ జేర్చుహరువున నీట్రామ్ము
 నీవె కాంగిటఁ జేర్చునిండుతక్కు
 అతివకాళ్లకు మ్రొక్కునట్లు నీపదముల
 నీవె వ్రాలుచు నంటునీటుమ్రొక్కు
 పడఁతిచెక్కులు చీరువడువున నీచెక్కు
 నీవె చెనక గోర నినుచునెక్కు

తే. గీ. నిందుముఖ సందుచేసినయంద మొంద
 నీతొడలు నీవె కదియించునేర్పుటెక్కు

నిక్కువంబుగఁ గంటి మెంఁదేనిఁ జూడ
మవని నీ కేటిశంక యాదవశశాంక.

సీ. సుదతిగుబ్బలమీఁద • సుఖయింపుచుండఁగాఁ
దెలిరైక తప మెంత • సలిపెనొక్కొ-
తరుణితోడలమీఁద • మెఱయుచునుండఁగాఁ
బావడ యేపూజఁ • బ్రబలెనొక్కొ-
పాలఁతిమే నెల్లఁ గఁప్పక యుండఁ జెంగావి
చీరె యేపుణ్యంబు • చేసెనొక్కొ-
యువిదవాలెర నాని • యుండంగ ముక్కట
నునుముత్య మేనోము • నోమెనొక్కొ-

తే. గీ. రమణఁ దనమీఁదఁ బొరలుకుంకుమపుఁబఱపు
బళిర యెంతటిభాగ్యంబుఁ • బడసెనొక్కొ-
యనుచు నేవేళ నో రెత్తి • యుండఁ దేల
యకట చెలిపొందు గోరి ఘోశకటవైరి.

సీ. బలిమిచేఁ గే ల్తనఁపాలిండ్ల నుంచుక
లేమ కుల్కుచు నెక • లేకయున్న
మాటి పంటఁ దెలనాకుమడు పంచుకొమ్మని
యుత్పలేక్షణతోడ • నుండ కున్నఁ
దెలిచల్లడముమీఁదిఁ మొలకట్టు నిమరఁగా
నరచూపుతో నిలి • మురియ కున్న
జన్నులపైపైఁట • బాఱఁగా నెడ వ్రాలి
హరిశాఖీ యపుడు మై • నొరయ కున్న

తే. గీ. నునుసుభువుదండిసూరెపానుపుఁ బండి
యూరకే మేలుకొని యుండి • యుండలేక
భామ యోరామ యోసత్యభామ యనుచుఁ
గలువరించెద నేమి యోకొఱముసామి.

కం. చెలువం దలంచ బవరము

చెలు వంతయు నిలిచె గోపశేఖర తోడ్తో

వలవంత నీదుమదిలో

బలవంతం బయ్యెఁ గంతుఁబవరములేమి.

క. తిన్ననిమోవి విం దొసఁగి ఁ తీరుగ గుబ్బులకోడు దార్చి యా
యన్నులమిన్నఁ జేర్చి తన ఁ యంగబలంబునఁ గూర్చి యార్చి ని
న్నన్నిట సేదదేర్చి నగి ఁ యందపుజంకెనచూపుకోపులన్
మన్నన సేయకున్న వసఁమా యనమాయుధుబారి గెల్వఁగన్.

వ. వనజదళాత్మ నీమనసుఁవచ్చినయ ట్లవుఁగాక నిన్నుఁ గా
దనియెడువారమా కలికి ఁ యందఱలోఁ దరితీవులాడి లోఁ
జనవరి మాటకారి కనుఁపైగల ని న్నలపించుబాల యా
వనితను బాసి తాళఁగలవా యలవా టటువంటిదే కదా.

ఉ. అజ్ఞత మున్ను నే మెఱుంగఁకాడుట కోడుటగాఁ దలంచు స
ర్వజ్ఞఁడ వీవు లోకమున ఁ స్వామి యెఱుంగనికార్య మేమి నీ
ప్రజ్ఞకు శేషుఁడైన సరిఁరాఁ డటు గావున మార్గమందు నీ
యాజ్ఞలు హెచ్చు నిచ్చటికి ఁ నానతిఁ బిల్వఁగఁబంపు మింపుగన్.

కం. చెలిఁ బిలువఁబంపవలె నను

చెలికాండ్రను చూచి సన్న ఁ సేయుచు వగగా

నలవంకజనయనునితోఁ

గలవింకుం డనియె హాస్యకలనం బెనఁగన్.

కం. నలినాత్మ విరహ మనఁగా

నలుపో తెలుపో యి దేటిఁనటనలు బభిరా

నలుపైనఁ జీక లేదియొ

తెలు పైన న్వన్న లేది ఁ తెలి సిటు చెపుమా.

కం. మామగువ నెపుడు దలంచిన

మామది నొకచింత లేదు ఁ మాకున్ మీకున్

కాముఁడు వే తామెనొకో

భూమిని గంసారి యిన్ని బూమెలు గలవే.

కం. మదిరాక్షి పేరు నుడువకు

మొదట రుక్మిణియు వినిన * మోసం బగుఁగా,

యదె ప్రద్యుమ్నుఁడు వచ్చెను

పదిలము పదిలంబు వికచపంకజనయనా.

సీ. చామ యంటి వ దేమి * సామి చేలను గాక

చామ యీశిబిరంబు చాయఁగలదె

లతకూన యంటి శ్రీపతి తోటలో గాక

లతకూన పటకుటీ విరతి గలదె

కొమ్మ యంటివి హరి * కుజములందునె కాక

కొమ్మ యాయోధన త్రిణి గలదె

నారి యంటి వ దేల * శౌరి వింటను గాక

నారి నానీరకోణమునఁ గలదె

తే. గీ. ముద్దుగు మ్మంటి వది యేమి * ప్రాద్దు పోదె

మొదవుచంటను గాక యిం * దొదవ దరుదు

చెంద మాటాడుదురె యిట్టి మందమేల

మందమా చందమా గొల్ల చందమామ.

సీ. ఏసాధ్వకోసమై * యిలను సత్రాజిత్తు

గుట్టు పోనాడినతిట్టు గలిగె

నేపుణ్యవతి నెంచ * బృధ్వశ్వరులలోన

నెలుఁగురాయల పట్టి * నేల వలసె

నేభాగ్యవతి గోర * నినుఁ డిచ్చుమణికినై

తొలుత నీపై వట్టిదూఱు పుట్టె

నేవతి బెండ్లాడ * నెవయ రుక్మిణిచేత

వడిసుళ్ల నేప్రాద్దు * జడియవలసె

తే. గీ. నెవతె వరుమానసము జాలి ♦ నిడినదానిఁ
దలఁచి యిల వ్రాలి సోలి చింతిలఁగవలసె
నట్టిసాత్రాజితిఁ దలంచ ♦ నడుగుఁ గాంచ
నేల యీనేళఁ జాల గోపాలబాల.

సీ. కేకవేయుచు సారె ♦ కెరలి నన్వఁగవచ్చు
నునుమోవిఁ బలుగెంపు ♦ లునుసవచ్చు
గోటికొద్దని నొక్కి ♦ గుఱుతు లుంచఁగవచ్చు
నానమీజినమాట ♦ లాడవచ్చుఁ
గుంకుమనిగైనఁగోక గట్టఁగవచ్చు
దండుకుఁ దోతెంచి ♦ యుండవచ్చు
బయటను కొల్పండి ♦ పాడించుకోవచ్చుఁ
దిరువాళ్ల జతగూడి ♦ తిరుగవచ్చుఁ

తే. గీ. గాన వెలయాలు గల్గ లోకమున మేలు
గలుగు నెటువంటివాని కాకతలు మాని
పడవకై వచ్చినట్టియా యెడల వట్టి
గొడవ యిల్లాలిపై బాధి ♦ గోపమాధి.

కం. వెలచెలికి సామి వలచినఁ
గలుగున్ చను వెల్లఁ దాపి కాండ్రకుఁ దోడ్తో
ఫలియించు హంతకారుల
తలఁపులు విటజనులశిక్ష ♦ తామరసాక్షా.

ఉ. సామరు లూడిగాల్ నృపతిచంద్రులు రాతులు పెన్వజీర్లు పే
రామున నిచ్చటం బటగృహమ్ముల నిమ్ముల నాగవాసపుఁ
లేమల వేటువేట తగిలించుక ముచ్చటఁ గూడి యుండుటల్
సామి యదేమి డెల్పుదును ♦ సంతతముం గనువండు వయ్యడిన్.

సీ. బాలుఁ డొచుచు నిన్ను ♦ లాలించురాధను
కాపుఁ జేసినయట్టిగాయకంబు

నీరాటకై వచ్చునీరజాక్షులగుట్టు
 అట్టుచేసినయట్టిదిట్టతనము
 నన్నంబు దెచ్చినజన్నంపుగరితలఁ
 గాటు మేపినయట్టినీటుతనము
 గొల్లపల్లెల నున్నకొమిరెల వలపించి
 దూఱు చేసినమాయదారితనము

తే. గీ. మఱచి ప్రాకృతజనులట్లు • వెఱచివెఱచి
 వసుధఁ బరకాంత నొల్లనివానివలెనె
 నిచ్చ నిల్లాల్పై గొలి • యెంచ నేల
 యేల పసిగాపురాజ నీ • కిట్టియోజ.

మత్తకోకిల.

భండనంబున దై త్యుఁ గొట్టఁగఁ • బాశేము ల్విడియింపుచున్
 దండు సేయుచు నుండఁగాఁ బ్రమదామణిన్ సతిఁ దెత్తరా
 నిండుజవ్వన ముబ్బుగుబ్బలు • నీటుచూపులు మీఱు నీ
 యండఁ నుంచుకయుండఁగా వెలయాండ్రు కర్వయినారకో!

ఉ. గామిడిదై త్యునింటఁ జెఱఁగా వసియించుపదాఱువేలకాం
 తామఃఖలన్ గ్రహించుటకుఁ • దన్నిని దీమము చేసి తెచ్చెదో
 కామునివేటలాడఁగ మెకంబుల కెల్లను వేట యిట్టి లే
 దీమపుపుల్లు పుల్లులకుఁ • దే గమకించినబోయకై వడిన్.

సీ. సారంగి కనకాంగి • చక్కనిరత్నాంగి
 బాల యంబుజపాణి • నీలవేణి
 దమయంతి యపరంజి • కమలాక్షి యెలనాగ
 కావేరి యింద్రాణి • పూవుఁబోణి
 భంగారుతీఁగె హాపవతి కళావతి
 చిత్రాంగి శశిరేఖ • చిత్రరేఖ
 మదనమంజరి యిందువదన కోమలవల్లి
 మదహత్తి కల్యాణి • మధురవాణి

తే. గీ. యనఁగఁ బొగఁ డొందు వెలయాండ్రఁజుందు నొకతెఁ
దధుకుగలదానిగాఁ జిన్నఁదానిగాను
పొంకఁముగ నేర్పరించి యలంకరించి
తోడితెచ్చెద నీదండఁ గూడియుండ.

వ. ఆనిన విని కోపంబు నెమ్మనంబునఁ గ్రమ్మఁ గ్రమ్మవిలుకానిఁ
గన్నచక్కనిసామి యేమిరా పాపజాతి నీవు బాపనజాతి నెటువలె బుట్టి
తివో కాక, నీవునుసరికాకఁఘూకరుతమ్ములు నీభాషణమ్ములునుసరి యనేక
లోకుల దూషించి నవ్వునీకు నేలోకమ్ము మీఁదుగట్టియున్నది? కన్నదియు
విన్నదియుంగాదు నీవగ యేవగ నేవగించిన వికృతవదనుండవై యెంత
వారినైన సరకుసేయవు విగతలజ్జుండవై యేపనికిని రోయవు మేలుమేలని
యవగతశంకుని నాకలవింకునిం గని యిట్లనియె.

కం. రాజసభ నుచిత మెఱుంగక
వాఁ జెడి తోచినవి పిట్టవలె బ్రేలెదుగా
యేజాతినరులఁ గానము
నీజన్మం బిటుల నిట్లనే వేగెఁగదా.

కం. ఒకవేళఁ గూనిరాగము
లోకవేళఁ వెకలినవ్వు ♦ లోకవేళను పొం
దిక లేనిచాడిగొణఁగులు
వికటపుమఱుగుజ్జ నీకు ♦ విధి దయచేసెన్.

కం. తర మెఱిఁగి పలుకుటలు నీ
తరతరమున లేని వౌట ♦ ధర నెఱుంగరొకో
దొరగరితలవిరహమ్ములు
వెఱపులు నీ కేటి కింక ♦ విడు కలవింకా.

ఉ. బివ్వలకుప్ప లా సతులఁనొవ్వగఁ జేరుచుఁ బండ్లు మీఱుచున్
ముప్పిరిగొన్న మోహమున ♦ ముచ్చట లాడుచు నిచ్చు గూడుచున్
దెప్పలఁదేలురాజులకుఁ దెల్పిడి ♦ బల్పిడిఁ గూడు నాజ్యమున్
పవ్వను మెక్కువల్లపుఁబాఁపని కేమయినాను తెల్పునా.

చ. ఎఱుక గలట్టివానివలె * నే పని కడ్డము వచ్చి తూటి లో
గరువము హెచ్చి నిచ్చలును * గామిడివై మమువంటివారితోఁ
బడునపుమాట లాడెదవు * బాఁపనికేనుఁగుబుద్ధి చాలదో
గరితల నెన్ను వేళ వెలకన్నెలవన్నెల నెన్ను బాడియే.

కం. జాలము మందులపొందుల
జాలిం బడఁజేసి తాళఁజాల మటంచున్
తేలింతురు 'వెలజంతలు
గాలింతురు చేతిసొమ్ము * గడెవడిలోనన్.

కం. వల పొకచోఁ బిలు పొకచోఁ
బలుకులు వేటొక్కచోట * భావం బొకచో
వెలయించు వెలమిటారుల
వల కగవడి మోసపోవు వారలు గలరే?

కం. మే లెంతురు కులకాంతలు
తేలింతురు రతులఁ గొంకు * దీర్చినకొలఁదిన్
పాలింతురు కులధర్మము
తాలిమి పచరింతు రెంత * తహతహ యైనన్.

చ. అహరహారేధమానశుభ * మన్వయవృద్ధికి సాధుబుద్ధికిన్
విహితము ప్రేమభావనకు * విశ్రుతకీర్తికి నున్నిపట్టునై
యిహవరసాధకం బగు కుశేందుముఖసుఖ మెంతవానికిన్
బహుతరజన్మపుణ్యపరిపాకమునన్ ఫలియించు నెంచగన్.

సీ. దాక్షిణ్యములగీము * లక్షణంబులదీము
వ్రతములయొరగల్గు * రహికి నిల్లు
నెఱతనమ్ములతావు * నిక్కువమ్ములప్రోవు
కలిమికి దావు భాగ్యములకోవు

వినుతికి విడిపట్టు ♦ వినయమ్ములకు గుట్టు
కలఁకకుఁ గెళవు కీర్తులకు నెళవు
పతిభక్తికి బిడారు ♦ సుతరత్నపుఁగొటారు
ధర్మంబులకు మూట ♦ దయకుఁ గోట

తే. గీ. యనుచు నందఱుఁ గొనియాడ ♦ నతిశయించు
కులసతిని జేరి యన్నింటఁ ♦ గొంకు దీరి
యాత్మ సుఖయించు నేధన్యుఁ ♦ డట్టివాని
కడఁక చెలువొందు నందు నీఁపుడమియందు.

కం. చెలివలపును నావలపున్
తెలియక నీ విటులు వదరితే నే మగు నీ
తలఁపులు నీవెడపల్కులు
కల వింకా కొన్ని విడుపుఁగా కలవింకా.

వ. అనిన విని చకితభావుండై యసంగతవచనజనితకళంకుం డగుకల
వింకుండు విచ్చలవిడి పెచ్చు ప్రేలక స్రుక్తి గచ్చులు దక్కి రిచ్చవడి
ముచ్చవలెఁ బులుకుపులుకునం జూచుచుండె నంతఁ గంసాంతకుండు
మఱియు వేడండగామినీవిరహవేదనాదోఁ ధూయమానమానసుండై తనయిం
గితం బెఱింగి వినయంబునఁ బెనంగు ననుంగుచెలికాండ్రఁ గనుకొని
యిట్లనియె :—

చ. కనికర మెంత వింతనుడికారపుమాటలనీటు లెంత నె
మ్మనమునఁ బ్రేమ యెంత జిగిమాయనిమేనివిలాస మెంత నా
మనసున నున్న పంతమును ♦ మర్మ మెఱింగి కరంచు లెంత యే
వనజదళాక్షు లాసమదఁవారణయానకు సాటి వత్తురే.

చ. దుసికిలినట్టిపోకముడితో వసివాడిననెమ్మొగంబుతో
మనలెడిచూపుతో మెఱుంగుమాసినగుబ్బలకుంకుమంబుతో
ముసిముసినప్పుతో రతులఁముచ్చట లాడుచుఁ బైఁటకొంగుచే
వినరుచునున్నయన్నలఁత ♦ వేడుక నేఁ డొకసారి కల్లునే.

చ. అలరులశయ్యమీఁద జలఁజూచన తానుచు నేనుఁ గూటమిఁ
మలయుచు నుండు వోఁ జెఱుగుఁ మాసిన నుల్కుచు లేచి కుల్కుచుఁ
వలువ ధరించి యి ట్టెడలి • వాతీకచూపుల నాచుదుప్పటిఁ
దొలఁకెడుచిన్నిచెయ్యలనుఁ • దోఁచుమిఁ జేసిన దెంచ శక్యమే.

చ. ఎనసినప్పిమ్మట నిల్చిలిచి • యే కయిచేసికొనంగఁ జూచి తా
వెనకరుమాల గట్టుటకు • వెన్నకు వ చ్చరవ్రాల వెన్నుపైఁ
జనుమొన లాని యానినపఁసం దమి రేఁచుమెఱుంగుఁబోడి నె
మ్మనమున నెచ్చు వో మరుఁడు • మాటికిమాటికి లూటి సేయఁజే.

చ. మురుపుగ నిల్చి యవ్వెలఁది • ము న్నొకనాఁడు తలంటుచున్నచోఁ
గరములు నూనెగా నడపఁకత్తియ యిచ్చువిడెంబు గైకొనఁ
దొరయక దానిఁ బొ మ్మనుచుఁ • దోడనె పుక్కిటిపిడె మాని బి
త్తరము తలంటుతాళగతిఁ • దప్పనితత్తర మెన్న శక్యమే.

చ. సొగసుగ నేఁ దలంటి మెయిఁజ మ్మన నూనె నలుంగువెట్టి నా
వగలను గుల్కుబోటినలుఁపం జనుదోయి మఱుంగు సేయుచుఁ
సగము తలంటు దోయి యని • చానలు దెల్పిన నియ్యకొంచు నా
మగువలఁ బొ మ్మటన్నకనుఁమైనరి నేనరిఁ బోల నేర్తునే.

మ. జడిగొన్నోర్కుల నింతి తాను మగవేఁపం బూని నున్పింపిణి
జడలఁ పాపిట రావిరేక జిగి హెచ్చు గొప్ప పొంకించి య
య్యెడ నాయాటతనంబు చూచి నగి హఁయి స్తున్న లాలించి యె
క్కుడువీకఁ మగపంతముల్ నలుపుటెక్కుల్లల్లు టిం కెన్నడో.

సీ. చనుమొనల్ కనుజెప్పఁలనె యప్పఱించినఁ

దెర సేయుకన్నులు • తేలవేయు

గళముపల్కొనలచే • గిలిగింత గొనఁజేయ

గరుచెక్కుమురియకాడుఁగఱచి చొక్కు

నునువొడ లదరంటఁ • గొనగోరులను జీరఁ

బొజ్జలొచు నందిట • గుఱుకు లుంచు

మునివ్రేళ్ల నునుపోతముడి నమ్మి రెమ్మినఁ
జలపట్టు నెంతయు ♦ సెలయఁ గొట్టు

తే. గీ. నువిదతమి యెంతొ క్రియల నొనుచిత మెంతొ
మనసువగ యెంతొ నామదిమమత యెంతొ
యే మని నుతింతు నెంతని ♦ ప్రేమ గాంతు
విధికి నేమందుఁ జెలి నెట్లు ♦ విడిచి యుందు.

సీ. మణితంబు నేయుచో ♦ మరుఢక్కఁ దలఁపించుఁ
బలికిన మాగ్ధ్యంబు ♦ నలవరించుఁ
గేక వేసినఁ గంచు ♦ గీచినవగ నించుఁ
బడము పాడిన సిగ్గునఁ దల వంచుఁ
బైకొనుచో దొరపాడిజ గనుపించుఁ
• బవ్వళించిన లంకెపాటు నించు
రాకొట్టుచో వింతరక్తి నొ ననిపించు
ర మృన్న వినయంబు ♦ గ్రుమ్మరించుఁ

తే. గీ. బ్రౌఢియును గోలతనమును ♦ బరఁగ నిట్లు
నన్నుఁ జెలి మోహమున డాయు ♦ నయముఁ జేయు
నట్టిప్రాణేశ్వరిని బాసి ♦ యలఁత నిట్లు
లలవరింతు నయో యెట్లు ♦ నిలువరింతు.

సీ. అతివచ క్కరమోవి ♦ యాన జిహ్వ దలంచు
సుదతిమోమున నుండఁ ♦ జూపు లెంచు
నారిపొక్కిట వ్రేలు ♦ నడయాడఁగా నెంచు
గోరు లింతిపిఱుందుఁ ♦ జేర నెంచు
మించుబోడిని కౌగిలించ బాహువు లెంచుఁ
జానపల్కులు విన ♦ వీను లెంచు
వనజాక్షిమోము మూర్ఖునఁగ నాసిక యెంచు
వనితచన్మృద లాన ♦ వక్ష మెంచుఁ

తే. గీ. గాన ని ట్లంగములు పరాధీనవృత్తి
నానినటు లై న మరునై న ♦ ననురనై న
సతనునంగరమున నుల్ల ♦ మతిశయిల్ల
నెటులు గెలిచెదనో కాక ♦ యింతిలేక.

మ. ప్రమదారత్నముఁ జూడకున్న నవలాపాదాబ్జపానుచ్ఛటా
క్షమ లేఁజెమ్మటజాలునా సలిలము ♦ చారుస్మితజ్యోత్స్నఁ దే
జము నిట్టూర్చున గాలి కొనున బయల్ ♦ సంధిల్ల జీవంబు జీ
వము నేకంబు ఘటింతుఁగాని సమరవ్యాపార మింకెంతునే.

కం. నావుడుఁ జెలికాం ద్రావసు
దేవాత్మజుఁ జూచి యతనితీరును నవలా
రావలె నటన్నతలఁపును
భావంబున నెంచి మగుడఁ ♦ బల్కిరి వేడ్కఁ.

కం. దేవరయానతి మదిలో
భావించిన యుక్త మగుచు ♦ పద్మదళాక్షా
తావి నెడఁబాసియుండెడి
పూ వెందుకు నట్ల కాదె ♦ భువి నీనడకల్.

కం. చంద్రు నెడఁబాసి యుండునె
చంద్రిక చంద్రికను బాసి ♦ చరియించునొకో
చంద్రుం డిపు డాకై వడిఁ
జంద్రముఖయు నీవు నెనసి ♦ చరియించుగతుల్.

కం. నీ మమత తెలిసెనేకద
భామామణి యచట నెంత ♦ పలవించునొకో
మీమనసులు మీవలపులు
కాముఁ డెఱుఁగుఁగాక యెరులు ♦ కానంగలరే.

కం. నావుడుఁ జిఱున వొల్లయఁగ
భావజననకుండు వికచపద్మదళాక్షిఁ

రావింపఁగోరి యుండఁగ

నావేళను జనుల కెల్ల • నద్భుత మెసఁగఁ.

సీ. బంగారుచెంగావిఁపావడలమెఱుంగు

బయ లానునట్టి నెఁమ్రొయిబెడంగు

పచ్చరావలకడాల్ • రచ్చఁ బెట్టెడిచిన్నె

పొనఁగెడితెక్కలఁపనరువన్నె

కప్పునొందునిండ్రనీలపుపొగరు లెసంగు

శీరసునఁ దగుకరఁజిగిహారంగు

నలుదెసలందు సంఁదపుముత్తియపుముగ్గు

చల్లెడియుదరంబుఁతెల్లనిగ్గు

తే. గీ. నెఱపసపునీటిచాయలు • నిక్కుముక్కు

బెరయ నున్నట్టుమాటికి • తిరుపు గట్టి

చేరి యటమీఁద శౌరిముంజేతిమీఁద

వ్రాలె రహిఁ జిల్క నొకపచ్చఁవన్నెచిల్క.

చ. అటువలె వ్రాలి యంతఁ జిగుఁరాకుకటారివజీరుతేజి యు

త్కట మగుసత్యభామచెయిఁతావి నునుంబస పంటి ఘమ్మనన్

చిటిపొటితెక్కతెమ్మెరలఁచే వడి దేరినదానవారితో

నిటు లనె నీశమాళిగళఁదిందుసుధామధురోక్తి నై ఖరిన్.

కి. సామి జోహారు నీ కసురఁశాసన నీపదరర్చనంబుచే

నీమెయి నామది నిగ్గులఁహెచ్చిపథస్యత గల్గె నయ్య నే

నామున సత్యభామకరఁమందు వసింతు మృగాక్షి నన్ను నెం

తే మదిఁ బ్రోది సేయుటలు • దేవరచిత్త మెఱుంగునేకదా.

కం. అకలంకచరిత సీకున్

శుకనచనం బింపు గనుక • సుదతీమణి యా

త్మకథలు దెలుపు మనన్ నే

వకజనమందార చేర • వచ్చితి నెలమిన్.

తే. గీ. నిన్ను వరియించఁగా నెంచి * మున్ను సత్య
భామ యుద్ధానమున గారి, నోము నోమ
సంబ ప్రత్యక్షమై కోర్కు * లతివ కొనఁగి
కృప వెలయ నన్ను నొనఁగి తా * నిట్లు లనియె.

మ. చెలి యప్రాకృత మీశుకంబు వినుమా * చేదోడువాదోడునై
తలఁపుల్ నీకు ఘటించు నౌ సకలవిధ్యాశాలి యస్మద్వయా
కలనం బేర్పడుమేటి యీపులుఁగు నింక న్నీవు చేపట్టిన
కలుగు న్నీకును నిన్ను నేలుదొరకుం * గల్యాణసాఫల్యముల్.

కం. అని గౌరి తనుఁ గటాక్షిం
చినది మొదలు సత్యభామ * చేకొని నన్ను
తననై దోడువలెం బ్రో
చును మఱి ప్రాణంబుకన్న * సొంపుగఁ జూచుక.

సీ. అమృతమధ్యమునఁ జెన్నార నుండెడుమాకు
నీచాటికడలివీ * డేమి యరుదు
తనదురత్న ద్వీపమునను ద్రిమ్మరెడుమా
కెన్న జంబూద్వీప * మేమి యరుదు
పైఁడికడిమితోఁటనిడఁ జేరినమాకు
నెలమావిక్రీనీడ * లేమి యరుదు
కనకపద్మంపువాసనలు గనెడుమాకు
నితరవర్ణమగంధ * మేమి యరుదు

తే. గీ. పరమశివసభఁ బార్వతీపాణిముఖర
వేణువీణానినాదంబు * విన్నమాకు
నిచటిమనుజులసంగీత * మేమి యరుదు
గావ సాధారణశుకంబఁ * గాను నేను.

చ. గడియ కనేకపద్యములు * గ్రక్కున నే రచియించఁ జూచి యా
వడి నుడువం దలంచి గొరవంక కడు బాహు నిక్కజేసి వా

దడిపిన నవ్వి నీదుకవిఁతల్ రచించిన నట్లు లుండునే
బుడిబుడి బట్టికాఁడు కునుఁబుద్ధులు గైకొను నంబవెంబడిక.

5. హరునకు నద్రకన్యకకు • నప్పడు మేలపుటల్కు గల్గినన్
నెఱవక చెంతఁ జేరి కడుఁవేడుక నిద్దట నూరడించి క్ర
మ్మట నలకొడు గూడి నెఱఁపుక్కువ నుండ ఘటింతుఁ గాన న
బ్బరములె లోకమందు ననుఁబోఁటికిఁ దక్కినరాయబారముల్.

తే. గీ. అవని నీసత్యభామయు • నంబుజాక్ష
నీవు మాపాల గిరిసుతా • నీలకంఠ
లగుట మిముఁ గొల్పవలె ననుఁనాన వొడమ
సామి చేరితి నీమీఁద • శరణ మనుచు.

5. ఇది యిటు తాఁగదా యదుకుఁలేశ్వర తావకపాదసేవ న
భ్యుదయము గల్గె మాకు నసిఁతోల్పలనేత్రకుఁ గార్యసిద్ధియున్
మొదలనె కల్గె గావునను • ముచ్చట పొచ్చుగ నింతికోసమై
వదలనివీక నేఁ దెలుపఁవచ్చినకార్య మొక్కింత దెల్పెదన్.

5. శకునముఁ జూచి నీ వవలఁసాగినపిమ్మట మేడ డిగ్గి యా
చకితకురంగనేత్ర మదిఁచాపలమున్ భ్రమయున్ శ్రమంబు లోఁ
దుకతుకపై సెకల్ చెమటఁతుంపురులుం గెరలంగ నూర్పు లూ
రక నిగుడంగ గుండె యదఁరంగఁ దరంగదపాంగబాష్పయై.

కం. తడఁబడునడలున్ గడగడ
వడఁకెడియొడలుం గడంకఁవడుచూపులు ని
ల్కుడలుం గడలుకొనం జెలు
లొడికమ్మునఁ దోడితేఁగ • నుపవనసీమన్.

తే. గీ. కాఁక సోకినపైఁడిశఁలాకవలెను
కలఁకఁబాటిన వెన్నెలఁమొలకవలెను
జగురుకండెను దగిలినఁచిలుకవలెను
కోమలి విరాళికిని జిక్కి • గుట్టు దక్కి.

కం. దెగడుచుఁ దనమదిఁ దెగడుచు
 నగణితమోహమున నుపవనాంతరసీమన్
 చిగురుతివాసున జిగి దగి
 సాగ సగువిరిసెజ్జఁ బొఱులుఁచుం బలుమాఱున్.

కం. నీరూపు నీవిలాసము
 నీరేకయు నీదురతులఁనేర్పును మదిలో
 నూరక తలపోయుచు మది
 దీరక చెలు లెల్ల నేద ఁ దేర్చుచునుండన్.

శా. ఇంకా మేలిమితోడ నుండదునుమి యేగాక్షి యేగాంకమి
 నాంకాతంకవిశంకటప్రసవపర్వంకస్థలిన్ గంధవా
 హంకూరాహతి సోలి వ్రాలి భవదీయధ్యానసంధానని
 శృంకప్రక్రిమఁ దేలితేలి విరహఃస్వాలాకరాశాంగియై.

కం. నగుచు న్యాటికి విధికిం
 దగుచుం జెలి యుండియుండి ఁ జెఱవల కెల్లన్
 మొగుచుం జేతులు మనమునఁ
 దగుచుమ్మలుచుట్టు విరహఃతాపముకలన్.

సీ. వనమాలి యిదె వచ్చెన్ ఁ దనమాలిమి నటంచు
 ఘనమాలికను జూచి ఁ కలువరించుఁ
 గనఁజాలునిలఁదళు ఁ కృన్ఁ జాలుజిగిమించుఁ
 గని జాళువాచేల ఁ యని తలంచుఁ
 గరవీరములఁదేటిఁమొఱి వీరగలిపించు
 మురభీరవం బని ఁ మోహ ముంచు
 ముద మాని తెలియ కంఁగద మాని చలమించు
 నెదమానికం బని ఁ యిచ్చగించుఁ

తే. గీ. దెలిసి వెఱఁగంది యెదఁ గుంది ఁ పలువరించుఁ
 దలఁపునను డాసి కను మూసి ఁ కలువరించు

మరునిచే నున్నపొన్నపూఁదురునుకీరును
చెనకులకు నోడి ధృతి వీడి • చిగురుఁబోడి.

చ. వనజదళాక్షి గోల యదుఁవల్లభ దుర్లభతావకాంఘ్రినే
'వనజనితానురాగభరఁవల్లదనంగదశాకృశాంగియై
వనరుచునున్న దింతులను • వంతలఁ బెట్టుట పాడి యకాన యే
పని యెడఁ గల్గినా చెలులఁ • బాయనివైపున నుండఁగాఁ దగున్.

తే. గీ. ఏమి తెల్పితి నో యని • యెంచవలదు
బాల యింక నొక్కక్షణ మైనఁ • దాశలేదు
ద్వారకకు నంపఁదగునట్టివారి ననిపి
చంచలాక్షిని వడిగ రఁప్పించవలయు.

చ. మన విటు లేను దెల్పి తనుఁచూనము సేయక చిత్తగించు నా
ఘనతయు నాప్రసిద్ధియు జఁగంబున నంద తెలుంగఁగా మదిం
దనియక చెందుచు న్నవనుఁధారస మొల్కెడునాదుపల్కులన్
విని తల యూఁచపట్టిపృథివీవరు లెవ్వరు కంసశాసనా.

వ. అని యివ్వధంబున విన్నవించిన పంచవర్ణకీరంబునకు సంతసించి
మఱియును వినుతించి మగుడ ననిచి యంతకుమున్ను తనకు సమయోచితా
లాపంబులఁ బ్రొద్దుగడపిన సమీర మమూర సారంగ కలహంస కలరవ
సురభి శశాంక మకరాంకముఖినిఖిలపరిజనంబులంగాంచి వీరు తమపేరు
వాసికి వేటు వాసి యుండక తమ యింగితం బెఱింగి పలికి రని విజయ
మాద్రేయసై నేయులం జూచి నుండలించి కందళించినయానందంబు గ్రందు
కొనఁ దమచిత్తంబులు చల్లఁజేయువాడు వీఁడెయని చిత్తజావతారమహా
చారు డగు రుక్మిణీకుమారుం గాంచి సకలకళాభిరామయగు సత్యభామం
దోడితె మృని నియోగించి యంభోధితరణంబు సతిత్వరితాభిగమనంబు
నుద్దేశించి యుచితచిరత్నం బగునొక్క శిరోరత్నంబు నిచ్చి యచ్యుతం
దనిపె ననిపిన యప్పు డారత్నం బద్భుతంబుగా సన్ద్యమణిఘృణిభోరణిదేదీ
ప్యమానం బగునొక్కదివ్యవిమానంబైపొల్చె. పొల్చిన నందు నిలిచి

ప్రద్యుమ్నః డాకీరంబుబడి వాగెగా ముందఱ రాఁగ వేవేగ నంభోనిధానంబు
తరించి ద్వారకాపురంబు ప్రవేశించి యరదంబు హజారంబుచెంగట నుంచి
నిరంతరసమేధమానకల్యాణంబగు దివాణంబునం దగుకర్ణాంతరంబులు
గడచి యలవడవడచి కంసశాసనానురాగసాగరంబు గట్టుపొటలినవగఁ
దగుచూనికంపుజగిచెందిరంబుచేఁ దిరంబగు సత్యభామాచుందిరంబు దరిసి
యచట నేమి యలబలంబు లేమి యరసి యనుకలశిశిరవస్త్రనికరాదాన
సమున్నిద్రగజగామినీజనయాతాయాతగమన సూచితసరణిఁ దదీయోపవ
నాతంబు చేరం జని యచ్చటవేచి యంతటఁ గలయంజూచి వాడినకువల
యంబులును, వీడినమృణాలవలయంబులును, చిటిలినరత్న హారమ్ములును,
పెటిలినగంధసారమ్ములును, కగ్గినకర్పూరమ్ములును, తగ్గినయుశీరమ్ములును,
ఉడిగినసమరసపూరమ్ములును, నుడుకెత్తినతుషారమ్ములును, దొరఁగిన
వకుళమ్ములును, సొరగిన కమలముకుళమ్ములును, జడిసిన యాభీజనమ్ము
లును, కెడసిన కుసుమవీజనమ్ములును, రిత్తలై నచలువకలువపూసింఁగా
లును, గుత్తులువీడి పొడిపొడిగ రాలినసువాణులును పరికించి యచ్చెరువుగా
నెంచి యందు చవిజాతిరాతిచందపొందికల నందగించియున్న కడవన్నెలిన్నె
కడల నెల్లడలఁబెల్లుగ మల్లడిగొని యుల్లలిల్లుపుష్పార్ణఁజల్లనగు మల్లెపూ
సెజ్జఁ బవ్వళించి దిటమ్ము ఝూళించి తనవజ్జ బుజ్జవమ్ముగ నుజ్జగించిన
నజ్జగపుగొజ్జంగినీటితుంపరలు పెంపరలుగాఁ జిలుకునలుకుడుగులుకునిగనిగని
పొగరుతొగరు తొగచిగురువగచిమ్మనఁగ్రోవులదీవుల నింపుజలసూత్రపు
ప్రతిమలనుండి దండిగ నిండియుండి జాళువాడాలు జాలువాట నిచ్చలపు
వచ్చలరవలనిగనిగలు గీలుకొనుకీలునెమ్మిపించంబులఁ గ్రమ్ముతెమ్మెరలనిక
టమ్మున నాడాడ నాడునేడాకులయనంటికపురపుదుమారమ్ములు ఘమ్మనఁ
దనపయిం గెరలం బొటలుచు వియోగభరోష్ల వంబునఁ దెరలుచు నంబు
జాక్షుదిదృక్షాతరంగితాంతరంగయు ననవరతగళదవిరళబాష్పధారాశధారా
విరచితాపాంగయు ననుక్షణజాయమానసంతాపయు నాయల్లకడకళాతిదీన
విలాసయు నాభీజనకృతోపచారయు సలసభారవిలుప్త సంచారయు సంతత
వియోగఁజనితసంభ్రమసముద్దామయు నగుసత్యభామను గాంచి నమస్క-
రించి కృష్ణాభిహేతనందేశంబును దదీయవిరహవేషంబు సంతయు నెఱింగించి

యంగనాజననమేతంబుగా నాయువమాత నాదివ్యవిమానారూఢం గావించి
 తోడితెచ్చె నవ్వు డాయనమానవిమానవిలసమానకాంతిసంతతి దిగంతం
 బుల వింతవంతగా నకాలసంధ్యారాగంబుడంబున విడంబింప సొంపునం
 జూచి యవ్వధంబు కంచుకిజనంబు వచ్చి హెచ్చరించిన నచ్చెరువున నగ్గరి
 ధరుండు దిగ్గన లేచివచ్చి మచ్చెకంటి యున్నవిమానంబు చూచి యచ్చట
 నఖిలజనంబులు తొలంగ బరాబరి సేయించి పరిజనంబుల నవల ననిచి
 యెదురుకొని మదిరలోచనకేలుకేలునం దాటించి యానావరోహంబు
 సేయించి వదనారవిందమ్మున మందహాసమ్ము గ్రమ్ము వశావశంవద విలాస
 బంధురం బగుగంధసింధురంబుచందంబున మందమందగమనంబున వచ్చి
 యనంగసంగరతరంగితాంతరంగంబులు హెచ్చి శశాంకముఖయుం దానును
 పర్యంకంబున వసియించె నంత.

తే. గీ. తల్లిదండ్రులమనసులు ♦ చల్లఁజేసి
 తన యునికికేఁగె రుక్మిణీతనయుఁడటులు
 మణియు హరివేడ్కఁ చెల్లించి ♦ మమత మించి
 యతనిసిగబొందుపైఁ జెంది ♦ యంద మొందె.

ఉ. అంగనవెంట వచ్చినమ్మఁగాయతలోచన లందుఁ బొందుగా
 నంగజుతంద్రకిరీ జలరుహాక్షికి నూడిగముల్ ఘటించుచున్
 చెంగట నిల్చి తత్కరుణఁచేకొని పై గలు దెల్చి సొంపు మీ
 అంగఁ గ్రమాన వేఱొకసఁరాతిమఱుంగున కేఁగి రర్మిల్కి.

కం. ఆనాటిఁ గలసి పలుమఱు
 నానావిధరతులఁ బ్రియము ♦ నయ మెనయంగా
 నానందనందనాగ్రణి
 యానందాంభోధి నోల ♦ లాడుచు నుండెన్.

వ. తదనంతరకథావిధానం బెట్టి దనిన.

మ. ప్రథితప్రాభవ ప్రాభవస్మృదుగుణప్రాగ్భార ప్రాగ్భారతీ
 ప్రథితాచారణ చారణస్తుతయశోభారా సభారానహో

త్వథసేనారవ నారవర్యపటలీపార్థక్య పార్థక్యయో
ధధరాయావక యావకన్నిజమహాహారాంకదారాంకగా.

కం. అంగజనదృశాకారా
సంగరతలనిరుపమానశౌర్యవిహారా
లింగాంబికాకుమారా
శృంగారరసప్రధానశీలోదారా.

కం. హాటితస్మరగుణవద
పీటంశృతిగీతివిజయవేంకటదేవా
పీటీరససారభపరి
పాటీరమృగుణచంద్ర ధ బలినిస్తలద్రా.

మాలినీవృత్తము.

అధరితవరరాజా ధ హరిచక్రపయోజా
ప్రథితభుజమహాజా ధ భవ్యసాహిత్యభోజా
బుధజనసురభూజా ధ భోగలీలాభిషేకా
విధుతరిపునమాజా ధ వీరసామ్రాట్టనూజా.

పంచచామరవృత్తము.

చరాచరాధిరాజవీరజాలనానకేళికా
దరా ధరాధగారిభోగ ధ ధైర్యఘాతమేరుమం
దరా ధరాధరాచక్రీ ధ దారదమృమీనదీ
వరావరావరాత్మగంధవారణాంచితాంగణా.

గద్యము.

ఇది శ్రీకాశహస్తీశ్వరచరిత్రావందమిళిందాయ మానాంతరంగ జ్ఞానప్రసూ
నాంబికా కృపావలంబవిజృంభమాణసారసారస్వతిసుధాతరంగ లింగనమః
మెంగనామాత్యవంశపావస విరచితవిద్యాధిదేవతాసంభావన దక్షిణసింహ

సనాధ్యక్షతిరుమలక్షమాకాంతకరుణాకటాక్షలక్ష్మీతస్వచ్ఛముక్తాగుళుచ్ఛ
 సితచ్ఛత్ర చామరకళాచికాకనకాంధోళికాదిరాజోపచార ధీరజనహృద
 యరంజకవచోవిహారవల్లకీవాదనధురీణవర్ణగీతాదిగాం
 ధర్వస్వరకల్పనాప్రవీణ కామాక్ష్యంబికానాగనకవి
 రాజనందన కలితనకలబాంధవహృదయానందన
 శ్రీకర కవితాకర సుకవిజనవిధేయ శ్రీ రామే
 శ్వరనామధేయప్రణీతం బై నసత్యభామా
 సాంత్వనం బనుమహాప్రబంధంబు
 నందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

సత్యభామాసాంత్యనము.

చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ జృంభితాంబురుహారే
భాజనకకటాక్ష యాదిఃగర్భేశ్వర నా
నాజననుతవితరణ వి
ద్యాజితరాధేయ ముద్దుఃస్ఫురిరాయా.

తే. గీ. అవధరింపుము జనమేజయక్షీతీశ్వ
రునకు నావ్యాసమునిశిష్యుఁ • డనియె నిట్లు
శౌరి సాత్రాజితిని జేరి • చనువుమీఱి
యుబ్బరంబునఁ దనియకయుండువేళ.

ఉ. అయ్య పరాకు సామి నరఃకాసురుఁ డంపఁగ వచ్చినట్టి పెన్
దయ్యపువేగరిం బెనఁచిత్రాటను గట్టి గుడారువాకిట
గుయ్యకు మంచు నో రదిమిగుప్పుచు మీనగరింటిచారు లొ
య్యెయ్యన వచ్చినా రని మృదుత్తులఁ బెంపుడుచిల్క పల్కినన్.

చ. తనిసినవేళఁ జూచి మఱి ♦ దప్తులనే పొడకట్టి నిల్చి మీ
కనుఁగొనసన్నమన్ననలు ♦ గన్గొని చిత్త మెఱింగి తొక్కలన్
నినుచుక చిన్నికొంబసిఁడి ♦ నిద్రపుటందెలు గిల్కుగి ల్కనన్
చనవునఁ జిల్క- వచ్చుటలు ♦ సారసనాథ విచిత్ర మయ్యెడిన్.

చ. బడికముగాఁగ మై యణఁచి ♦ యోరగఁ జేరఁగ వచ్చివచ్చి యొ
క్కెడ నెడ గల్గ నిల్చి క్రియఁయేర్పడఁ గార్యము ముక్త కంబుగా
జడియక మేలు గల్గఁగను ♦ సంగతి తప్పక చొల కింపుగాఁ
గడఁక వహించి పల్కుచిలుకన్ జిలు కంచు గణింప శక్యమే.

తే. గీ. పలుకుపలు కెల్లఁ జల్లనై ♦ ప్రౌఢి మీఱ
మీకు విజయంబు గోరెడిఁ మేలువలన
నవని నీచిల్క హరి యాట ♦ యరుదె నీదు
పేరువా సెందు లేదొకో ♦ చినరుహఁక్ష.

చ. మిము నెడఁబాసి యున్నతటి ♦ మే లొనగూడఁగ డాసి నాదుహృ
త్కమలము చల్లఁజేసి నయఁగారపుమాటలఁ దేర్చి నన్ను నీ
సముఖముఁ జేర్చి నీమదికి ♦ సంతనము ల్లరిగించివట్టి కీ
రముఁ జెయివట్ట కేటికీ బఁరా కొనరించెదు కంసశాసనా.

మ. అని సాత్రాజితి పల్కినన్ సగి పయోజాక్షుండు మై దువ్వి చి
ల్కను చేపట్టి నవాతు మేపుచును బాఁలారత్నముం దానుఁ గొ
ల్లునకున్ వచ్చి కడానిరేకుపనిబెఁఱ్ఱుల్ గుల్కుప్రాఁగెంపు త
ఱ్ఱున్ కాసీపనివీటపైఁ జెలుపుతోఁ ♦ గూర్చుండి పిల్పించగన్.

ఉ. వేగ సరాతి దాఁటి మఱి ♦ వింతశ్రమంబు తగన్ దివాణపు
స్వేగరులుం జమూవతులు ♦ వీరులు గుంపులు గూడి దయ్యపు
స్వేగరి ముందట న్నిలిపి ♦ వేమఱు మ్రొక్కుచు వీడు బాళెపున్
బాగులు మాయఁ గన్గొనఁగఁ ♦ బట్టుక వచ్చితిమయ్య నావుడున్.

తే. గీ. శౌరి విస్మయమునఁ జూచె ♦ సారె కతని
చూపు సోఁకిన దయ్యంపుఁరూపు మాని

చొప్పు మార్చినగతి వింతఃసాబగు మీఱఁ
దాల్చె నెప్పటిబాఁపనఃతనువు వాఁడు.

కం. అప్పుడు హరి వెఱఁగందుచుఁ
గప్పురగంధియును దానుఁ ♦ గడు మోదముతో
నప్పాటుబ్రహ్మవర్షన
మొప్పారుట యొర్చి మదిని ♦ నూహింపంగఁ.

ఉ. చిత్త మెరింగి యి ట్టనియె ♦ శ్రీసతితో వెడవింటిపాదుషా
తత్తడి, సామి వీఁడు మునుఃదమ్యపురూపున వచ్చి యిప్పు డీ
యుత్తమవర్ణలీలఁ దగఁనుంటకు హేతువు గాఁగఁ దత్పురా
వృత్త మొకం డిలం గలదు ♦ వింతగ నే నది విన్నవించెదఁ.

కం. అతులకుతూహలఖని యై
యతులకు గృహమేధిజనుల ♦ కావాసం బై
తతసాధుతపోరణి యై
శ్రుతసారణి యనెడియూరు ♦ శోభిలు జగతిఁ.

కం. ఆయూర నొక్కవిప్రుఁడు
మాయూరగరున్ని భాంశుఁనుంతుఁడు దాంతుం
దాయతమతి యతిశాంతుఁడు
హాయిగ మను నుచితవృత్తి ♦ నచలుం డనఁగఁ.

ఉ. ఆయచలాహ్వయుం డెపుడు ♦ సంబురుఁడోదరపాదపూజనో
పాయము సంఘటిల్ల ముదిఃప్రాయమునందు స్వకీయజాయ యా
మాయయెడ న్రహి నిష్కటఃసూరుని శ్రీసలు నీలునిం గజ్జ
గాయజతుల్యమూర్తుల విఃకల్మషకీర్తులఁ గాంచె నల్పవరఁ.

కం. రయమున వా రందఱు న
ధ్యయనాధ్యాపనవిధమ్ము ♦ లన్నియు నే ర్చ
స్వయమునకు వన్నె దెచ్చిరి
నయనానందం బెసఁగునలుపు చెలంగఁ.

తే. గీ. అటుల పటుతరపాండిత్య ♦ మమరునుతులఁ
గాంచి మాయాసమేతుడై ♦ ఘనతఁ దండ్రీ
పరువము లెఱింగి తగినట్టి బంధుజనుల
యిండ్లబాలామణులఁ దెచ్చి ♦ పెండ్లి చేసె.

మ. కృతపాణిగ్రహలై కుమారకులు కూర్మిం దల్లియుం దండ్రీయున్
సతతంబున్ దముఁ బ్రోది సేయఁ బ్రజ మెచ్చున్ సర్వకార్యస్వతం
త్రత నిట్లన్ వహియించి కేశవసహస్రస్నానదానమ్ములన్
శ్రుతిఘోషం బతిథిప్రమోదమును నెంచున్వీక వర్తింపఁగన్.

తే. గీ. తరువు లన్నియు ననఁబారుమురువు దెచ్చు
గచ్చు హెచ్చంగ నామని ♦ వచ్చినటులు
ధరణిసుతనందనులకు నందఱికి బాగు
మెయిసాగను దేరునూనూఁగువయసు వచ్చె.

కం. జవ్వన మిటువలఁ దమ్మమై
నివ్వటిలం గొన్నినాళ్లు ♦ నెలఁతలుఁ దాముం
బువ్విలుతుకేళి నందఱు
మవ్వంబునఁ దేలి రంత ♦ మరు విధివశతన్.

కం. గార్హస్థ్య ముడిగి పురిలో
సర్వాచారంబు మాని ♦ యంబాజనకుల్
గర్హింప నన్వయోచిత
బర్హిర్విధు లెల్ల మాని ♦ పాపాత్మకు లై.

మ. చరియింపంగఁదొడంగి రందుఁ బరిహాసక్రేష్టుడై జ్యేష్ఠుఁ డా
పెరిమెం బట్టి కథ ల్వచింపుచుఁ దనుం ♦ బిల్పించుఁ బిల్వంగ ని
ద్ధరఁ బెంపొందెఁ దృతీయుఁ డోహటపువింతల్ చూపుచుం గుక్కలన్
మరఁగెం జేరెఁ జతుర్థుఁ డంత్యకులభామన్ పేరు సార్థంబుగన్.

కం. అందు ద్వితీయుఁడు తా నతి
సౌందర్యము కుశలబుద్ధి ♦ చతురత్వంబున్

గ్రందుకొనువాడ నని సం
క్రందనసుతు'నట్లు నవతు ♦ గానక జగతిన్.

మ. తిరుగం గోరి భయంబు దీరి తటినీ, తీరంబునందున్ జలా
హరణార్థంబుగ వచ్చియున్నయెడ సయ్యాటంబు గాటంబుగా
బెరయం దా నెలయించె మన్మథశరోద్విగ్నాత్ముడై యొక్కతెన్
గరియానం గలవాణిఁ గాంచననిభం ♦ గల్వాణిఁ గంజేక్షణన్.

కం. శ్రీనలుఁ డటు వలయించ
న్మానవతీమణి యడంకు ♦ మాని స్మరభను
ర్యానాదమేదురిత చే
తోనాదితమోహ యగుచుఁ ఁ దొడరె న్వానిన్.

వ. తొడరినఁ జూచి పైమడమఁద్రొక్కఁగ నవ్వుచు గువ్వ చిక్కెరా
విడువ నటంచు నొచుకొని ♦ వేమఱు దానికి మేను జ మ్మనం
దడవుచు వెన్నఁ జూచు చొకఁదారిని నారిని శీతమారుతం
బెడనెడ వీవఁ బూవుపొదఁగిరింటికిఁ దెచ్చెఁ గరంబు వట్టుచున్.

కం. శుభనాముఁ డై నతాపనుఁ
డిభగామినిచెయ్యి వట్టి ♦ యీడ్చిన జటివ
ల్లభుగాఁ దలంచి నవసా
రభవదీప్తిక గ్రహించె ♦ రసికత మీఱన్.

కం. వీడెము గొను జడముడిదొర
చేడియయధరామృతంబు ♦ చేకొని సురత
క్రీడాపరవశుఁ డయ్యెన్
వేడుక విధుముఖయు నెదురుఁవంతలు చూపన్.

సీ. నునుగుబ్బచనుమొనల్ ♦ మునిపంట మొరముచో
నుల్కు నెమ్మొయితల్కు ♦ కుల్కు లీవఁ

గొమరు మీఱఁగఁ గపోలము గ్రమ్మి కల్లుచుహో
 'ననుపొందుకనుమోడ్చు * తనువు లీన
 నుక్కుగోరను కొంత * పొక్కిలినొక్కుహో
 మ్రొక్కుచేతులఁబుక్కు * చొక్కు లీన
 నింపుగా విడియంపుఁగుంపెనల్ నింపుహో
 గల్లులేఁజిలుమూల్లు * లెల్లు లీన

తే. గీ. వికచపద్మాక్షి నంతరాళికము గాఁగ
 జతురగతి నాని చేయాని * చంద్రకాంత
 మణిమయశలాక నలచందఃమామకరణి
 వెడవిలుతుకేళిఁ గరఁగించె * విప్రహృది.

తే. గీ. అటులు గరఁగించికరఁగించి * యగుకు దీర్చి
 హత్తి తొల్లింటిమగనిపై * బత్తి జార్చి
 చేర్చి కౌగింటఁ గడిదేర్చి * చెలిమి గూర్చి
 యతివ తమిఁ దిట్ట నోర్చితా * నిత వొనర్చి.

చ. సకీనలబిల్గరీతిఁ బలుఁచందపుటందపుపారువాలపో
 లిక వగ నిక్కు డక్కి జవఃలీల జతుల్ హవణించినట్టు కొం
 కు కొనరు మీఱఁగా ములుకుఁగ్రుక్కుల మిక్కిలిఁ జిక్కువాఱఁ జ
 మ్ముకనరు గుట్టు నెమ్మెవిడుపుల్ మెఱయించె ద్విజుండు తద్రతి.

కం. ఇటువలె గలిబిలికళ హె
 చ్చుట నట నిర్వారికి మేను * ఝుమ్మన విటుని
 కుటిలాలక పై కొనియెం
 బుట మెగయకడానికీలుఁబొమ్మయుఁబోలె.

సీ. గుదులతోఁ దొడ లాన * నెదురు నాతనితొమ్ము
 దురుసుగుబ్బలఁ గ్రమ్మి * త్రోసిత్రోసి
 కాను గొప్పను గేలఁ * గమిచి వాఁ డద రంటఁ
 గెళకి సందిలి నొక్క * నులికియులికి

తివిరి చెల్వఁడు లోఁబెడవి కాటు తవిలింపఁ

గ్రుక్క యు స్సని చెక్కు * గొట్టికొట్టి
యుబికి మో వాని వాఁ * డూకొన కరఁచొక్కుఁ
గెరలి తిట్టుచు నొడుగఁజికిఱచి

తే. గీ. మేను వసియాడఁ దమిఁ గూడ * మెలుపుతోడఁ
గొను జవ్వాడ నవహారకలిక లాడ
మరుఁడు జరిపించుగేడఁగి * కిరుసుకరణి
మురిపెమునఁ బొంగి నటియించె * మోహనాంగి.

కం. చెవిచెంత నోరసిగ్నఁ

దవలినకడవన్నె మెఱుంగు * తాయెతు లొరయన్
జవరాళిపాదముల కా
యవనీసురుఁ డెఱుగె మన్మథావేశమునన్.

వ. ఇవ్విధంబునఁ గృతప్రణాముండై భూదేవుండు కిలికించితవతి
నొడంబఱిచి యిల్లు మఱిపించి యెలమినారజపువగలు గఱిపించి యిల్లాలి
పద్మల కెడఁబాపి చల్లని చిగురుమెట్టసాక్కించి తనవగకుఁ జిక్కించి వేశ
వాటంబున జాయించి వెలిపాకెంబు వేయించి వింతగా నొక విడిది సంత
రించి విడియైదువులచుట్టరికంబు పొంకించి వెలిదేరవల దని జంకించి యేమి
యు నెఱుంగనియతనింబలె నిజగృహంబునకు వచ్చి వినీతుండునుంబలె నిత్య
కృత్యంబులు హెచ్చి పితృసన్నిధానంబునకు వచ్చి సుగుణనిధానంబునుం
బోలె నుండె సంత.

సీ. శ్రీమనోహరునభిషేకంబు సేయుచో

మగువ మజ్జనమార్పువగలు దలఁచుఁ
బూతాత్ముడై దేవపూజ యొనర్చుచోఁ
బూఁబోడి గై సేయుపొలుపు దలఁచు
వేడ్కతో హరికి నై వేద్య మర్పించుచోఁ
'జెలి కపోసన మిచ్చుచెలుపు దలఁచుఁ

దేటయా హరిపాదః తీర్థంబు గ్రోలుచోఁ
దెరవవా తెర నానుఁ వెరపు దలఁచు

తే. గీ. దైత్యభేదిపదానుసంఘానవేళ
నంగనారతిపారవశ్యంబు దలఁచు
ద్విజుఁ డటులు పాడి మీఱి క్రొవ్విరి లకోరి
చెనఁటిభూతంబు సోఁకఁ దా ♦ సిగ్గులేక.

సీ. పారువాపలుకులఁ తీరు వాటిల దంచుఁ
దోలుపల్కులు గణించుఁ తలఁపు మానెఁ
దాళిగోణము గట్టు ♦ బాళి యేర్పడ దంచుఁ
గావిదోవతి గట్టుఁ కడఁక మానె
నేవళంబులు దాల్చు ♦ రేవ లలర వంచుఁ
'దులసిపూసలు 'దాల్చుఁ తొడుసు మానె
గందంబుఁ బూసినఁ యందంబు లే దంచు
బూది మేనునఁ బూయుఁ పొల్చు మానెఁ

తే. గీ. గుంటనలు నేయువారితోఁ ♦ గూడి యుండు
కులుకు చన దంచు నజ్జనఁ గోష్ఠి దక్కి
చెనఁటియె పాఱుఁ డీరీతిఁ ♦ దనువు మఱచి
తరళలోచనపై మించుఁ తలఁపు లెంచు.

సీ. మారుబీరముచేత ♦ బారుబీరము చిక్కు
లెడలించుపెట్టెలో ♦ ముడుపు లాగుఁ
బూఁతసాములు కొన్ని ♦ పొసఁగించి పూసబా
ట్టును నింటఁ గలయంతిఁ యును హరించు
భరతంబు వీణె తంఁబుర నేర్వవలె నంచు
సానికూఁతులయిండ్లఁ చాయఁ బోవుఁ
బొన్నురికిఁ జదువఁ బోదు నను నెపానఁ
దా నున్నపురవీధి ♦ దాఁటి పోవు

తే. గీ. వెడలి వెలయుంతికడ కేగువేళ మేనఁ
జెలువుగాఁ బూచుపికిలివఁన్నెలు సడల్చి
యేమి యెఱుంగనియట్లు తా ధ నింటఁ జేరుఁ
గొన్నినా నిట్లు నెమ్మదిఁ ధ గొంకికొంకి.

కం. చక్కెరవిల్లునిచిక్కులఁ
గక్కసిలం దనదుమనసుఁకాఁకలు దీర్చు
చక్కనిగుబ్బలమక్కువ
యుక్కలపుణ్ మనసుతపసి ధ యువిద కలిగియున్.

శా. ప్రాతస్సాన్నినముఁ జేతు నన్నెపము మీఁజు వేగుజ్జమైనచో
స్వాతంత్ర్యముగ నిద్రలేచి వెలిత్రోవల్లాచి యహోట సం
కేతంబు లెవలయంగ జారిణుల స్రుక్కించు తమిం గూడి యెం
త్రేతృస్తం డయి యంత యేటి కరుగున్ ధ నిఘాగరిష్టాకృతిన్.

సీ. కలశభవశ్రీలఁ ధ దలఁచి ప్రసంగించు
గునలయాక్షులచన్నఁగవలు చూచి
సదనదీయాభ్యాసనటనము ల్మెఱయించు
బడఁతులనెఱికివృజడలు చూచి
శంఖస్మృతిమహాత్మశంసలు గావించు
రమణులమేలికంఠములు చూచి
శుకవాక్యనుహిమవిస్ఫురణంబు మెఱయించు
దరుణులరహివల్కు ధ లెఱుగు చూచి

తే. గీ. తలిరుజోడులు నీరాట ధ సలుపునెడల
మందులను జేసి యచటిబ్రాహ్మణుల నెల్ల
స్నానములు చేయుకై వడిఁ ధ దాను సచటి
విప్రులనుబోలె నాధూర్తవిప్రమాళి.

కం. గాయత్రి నొడివి ద్విజవరు
లాయెడ చూనంబునన్ సహస్రావర్తుల్

సేయునెడఁ దాను మన్మథ

గాయత్రీజపము సేయుఁ ♦ గలుపాత్మకుడై .

చ. అల జవరాలిపెందొడల ♦ నంటినక్రొంబనపుంబిసాలిని
గ్గులు తెలిచల్లడంబుతుదఁ ♦ గుట్టినబంగరునీలికండ్లతీ
వెల కెనయై చెలంగుపది, వేలవిధమ్ములకోడెగాండ్రతోఁ
గలిసి చరించె వాఁడు నడఁకాకి యనన్ నడువీధిలోపలన్.

మ. బురుసాకుచ్చులతాలిగోళము కళల్ ♦ పొల్పొందనెత్తావిక
వ్వరవీడెంబును మోవికెంపుఁగిపెంపున్ జెంపగోరొత్తులున్
మెఱుంగుంగస్తురిగీరునామములయెఁమ్మెల్ మీఱఁగా మించె న
వ్వరి లేఁబ్రాయపుఁగోడెకాండ్రు తను గుంపుల్లాడి వెన్నాడగన్.

చ. చెకుముకిరాయి దూదియును ♦ చిన్నపుపోగర కోవిచెంబు ల
త్తుకజిగిపోకపాఠె యొరఁదోపినగంటము సూరకత్తి మ
ల్కుకొలికి వట్టువంబుపొరఁలోపలిసంబెళ సున్నమాకు లి
చ్చకముగఁ బూని బోడిగలు ♦ సారెకు మచ్చులు చుట్టి యియ్యగన్.

సీ. రదనాగ్రమున మించునుదిరిబంగరుమొలల్

కసిగాటుమోవిపైఁ ♦ బసిమి నించ

నునుజిగిమించునూఁనూఁగుమీసపురేఖ

మోముపై నొకవింతఁగోము నెఱవ

సికమీఁదఁ జుట్టినఁచెంగల్వవిరిదండ

జల్గురుమాలపై ♦ జీరువారఁ

దోడెంపునవ్వలఁతులకించువెన్నెలల్

ముత్యపునరులపై ♦ ముద్దుగురియ

తే. గీ. మించుమించులమించుగ్రొమ్మించునెఱయఁ

బడములను గుల్కుబిరడలఁపావ లమరఁ

బంత మెద హెచ్చ సేమంతిఁబంతి పూని

ప్రోడయై క్రుమ్మరుచునుండు ♦ భూసురుండు.

సీ. వీధిలోఁ దిరుగాడుఁ వేమకకాండ్రకు

స్త్రీలకుఁ గలహముల్ • తీర్చి తీర్చి
యేకాంతమున నున్న యిండుబోడుల కెల్లఁ
దీరుగా నామముల్ • దిద్దిదిద్ది
సూత్రేగీరులచాయ • వాలాయముఁ జరించు
చెలులకుఁ బ్రియములు • చెప్పిచెప్పి
తరితీపుచేసి యెంతయు రూకఁ జెల్లించు
దూతికుటీరంబు • దూతితూతి

తే. గీ. చదువు లెగనాడె నీతులు • పదటఁ బుచ్చె
గురుజనముమాట నిరసించెఁ • గులము ముంచెఁ
బురజనము చూచి నవ్విస • సరకుగొనక
యెగు విడనాడు బాపన యెక్కువీడు.

సీ. పూబోడెకోలచేఁ • బాదలబయల్ చిమ్ముఁ
జిమ్మి యంతనిలాకఁచేయి మార్పు
మార్చి యెదుట వచ్చుఁమగువలపైఁ • కూటు
తూతి వెన్నకు వచ్చి • సారె నవ్వు
నవ్వి రుమా లీడ్డ • నవ్వలివ్వలఁ జూచుఁ
జూచి చొక్కునఁ దానె • సొంపు మెఱయు
మెఱసి చెంగట వచ్చుఁ నరదికాండ్రను రేచు
రేచి వారిని కూకఁరించి పోవుఁ

తే. గీ. బోయి తమి హెచ్చి వస్తివుఁపొందుఁ గోరి
యపుడె యడపంబు బుడుతచే • నడగ నంపు
నంపి యది యొప్పకుండిన • నదరువెట్టు
మరలి యానీచుఁ డెప్పటిఁతెరువు గాంచు.

ఉ. గాయకుఁ డమ్మహీసురుఁడు • గ్రాంధికుఁడో యని లోకు లెంచ వా
లాయము శాస్త్రముల్ చదువుఁలాగున నొక్కయెడఁ గొణంగుచున్

నాయికరీతియు కళలు • నాయకజాతియు నిర్ణయించ వా
తస్యాయనసూత్రముల్ రతిరహస్యముఁ జూచు నవేతశంకుడై .

ఉ. నీటునఁ దాను వచ్చునెడ • నిక్కముచుట్టటికంబు దెల్పి య
ప్పాటలగంధితో నదరుపాటున నూరక యెవ్వఁడేనియున్
మాటున మాటలాడఁ గని • మాటికి మీసము దువ్వి యెంటిపో
ట్లాటకుఁ బిల్చు వాఁడు ద్విజులందఱు నచ్చెరువంద నచ్చటన్.

కం. ఆహిరియును మాహరియు బి
లాహిరియును పాడికొని కిలార్చుచు గురుదా
నోహరిసాహరి చిమ్ముచు
లాహరి తగఁ దిరుగు నతఁడు • లంజయుఁ దానున్.

తే. గీ. అటులు విడివడి తిరుగాడునవనరమున
ధరణి శుభనాముఁ డగుజడదారిరాయఁ
డాత్మగృహిణి గ్రహించియందువలనఁ
గనలి శపియించె రక్కసి • గాఁగ నతని.

కం. కడు శాస మొంది వేఁడుచు
గడగడవడఁకంగ నతనిఁ • గరుణను మగుడన్
జడదారి పల్కె రక్కసి
వెడఁగ చనుము కృష్ణుఁ నాడు • వెఱవకు మనుచున్.

తే. గీ. వెఱపు దీర్చినఁ దాపసివిభునియడుగుఁ
దమ్ములకు మొక్కిరి రక్కసితనముఁ దాల్చి
ద్విజుడు నరకాసురుని జేరి • తిరుగు, నివ్వ
డందె శాపవిమోక్షణం • బతఁడె యితఁడు.

కం. అని ముద్దుచిలుక వివరిం
చినపుడు జోహారు చేసి • శ్రీనలుఁ డంతన్
మనమున సమ్ముద మొనరఁగ
వినయమ్మున విన్నవించె • విభుఁడు వినంగన్.

కం. నీపాదదర్శనంబునఁ

దాపముఁ బాపంబు నడలె ♦ ధన్యుడ నైతిన్

శాపవిమోక్షణ మయ్యెను

గోపాలవతంస దైత్యకులవిధ్వంసా.

కం. నెరసంజుడొట్టి యెంటరి

ధరణి దమిఁ గూడుకలన ♦ దైత్యుండై యా

నరకాసురుండు పుట్టిన

యెరపరికపుగాథ యెఱుక ♦ నెఱుగుదువెకదా.

కం. స్థల జల వన గిరిదుర్గం

బులఁ జనుప్రాశ్నోతిషాఖ్యైపురమున సురకాం

తల నరకాంతలఁ జెఱఁగొని

వెలయున్ నరకాసురుండు విభవోన్నతుండై.

మ. జగముల్ బెగ్గడిలన్ భంబు వగులన్ ♦ శైలంబు లూటాడ మెం

డుగ బ్రహ్మాండము నిండ నుద్భటభటాటోపంబు మీఱన్ సురో

రగ విద్యాధర సిద్ధ సాధ్యబలమ౯ రావరప్రతాపోన్నతిన్

తగు నెంతే నరకాసురుండు రణవిద్యాచండపాడిత్యుండై.

సీ. పరిచారకులు గానిఁ సురనాయకులు లేరు

చెఱఁ బడకున్నయఁచ్చరలు లేరు

హుజురుపాటకు రాకఁ యున్న జక్కులు లేరు

మణుల నియ్యనియేటిఁ మగలు లేరు

వేళఁ గావకయున్న విద్యాధరులు లేరు

వరుసలు గొననికీఁ న్నరులు లేరు

యద్దాలు చే నెత్తఁ కుండుసాధ్యులు లేరు

మోపులు మోయనిఁ మునులు లేరు

తే. గీ. అక్షయపరీక్షితాఘూర్ణితాక్షియుగళ

గండమండలుఁ డగు నరకాసురుండు

హాలహాలీలఁ జెందుబెండాడువేళఁ
దరళగతిఁ జెందు నీచరాఁచరమునందు.

కం. అకృతకరగ్రహాలు తటి

త్రృకరోపమవిగ్రహాలు చెఱుబడి యున్నా
తకలంకచరిత రాజ

న్యకసుతలు వదాఱువేపు • రసురపురమునఁ.

ఉ. ఆరమణీలలామము లహర్నిశమున్ నినుఁ గోరుకోర్కు లీ
డేరఁగ దానవేశ్వరు వడిన్ బవరమ్మునఁ గొట్టి వారలన్
ద్వారకయందుఁ జేర్చుకొని • వైభవ మెచ్చఁగ నిచ్చ గెల్పురా
బీరము తోరమై పానఁగఁ జెండ్లి యొనఁగఁ దలంచు శ్రీవతి.

తే. గీ. నిశిచరుఁడు గాన తద్భటఁనివహ మెల్లఁ
గొలువ రే యెల్లఁ గొలుపుండి • కొంకు దీర
నసుర వేగిన నిదురించు • నందువలనఁ
గలుగుఁ బగలింటిపోయన • గెలుపు నీకు.

తే. గీ. అనిన శ్రీనలుఁ గరుణించి • యాదరించి
నవ్యకాంచనపటభూషణము లొనంగి
ముందుగా వాని నుక్కళంబున వసింప
ననిచె విజయంబు గోరి యయ్యసురవైరి.

శా. భాసిల్లెన్ నిజసోదరేందుసుభగంభావక్రియావీక్షణో
ల్లాసోదారముకుండదారకృతలీలానృసారస్యభృం
గీనంగీతతరంగితాబ్జరుచిభంగీజాతరంగోల్లస
త్కాసారాబ్ధితరంగజాలము శరత్కాలం బవేలంబుగఁ.

నీ. జలదయాతాయాతఃసరణు లన్ని యడంగెఁ
గలహంసకులమందఁగతు లెనంగెఁ
గెరలి జోడునెమిల్లు • కేకలు చాలించె
రాచిల్కపల్కులఁరాణ మించె

బడబడ మను గొప్పవడగండ్ల బడి నిల్చె
 రసదాడిముత్యపుముసురు పొల్చె
 గూడకొంగలబారుకూతరాయిడి విచ్చె
 క్షీతి శాలిపాలికాగీతి పొచ్చె
 తే. గీ. కడగి నడలుచు మొగిలిపుప్పడులు వీగె
 గమ్మనైత్తమ్మికలువపూదుమ్మ రేగె
 వింత యిది యెంచ ననెడిని వ్వెర నటించ
 మొనసి నానాట వెలుతురు • మొగులుపూట.

కం. మీసరములు సమలలితాం
 గీసరములు సురభికుండ కేసరములు స
 త్కాసరములు తతజలదని
 రాసరములు భాసిల్లె శరద్వాసరముల్.

కం. మొగులపేరిటిప్రాయపు
 దరుణుల నెడబాసి విరహాధవళిమ గొని త
 త్తరమున నడరెడివచువున
 బెరయుచు నీరదకులంబు • వెల్వెలబాజె.

సీ. హృద్యతరోద్యాసపద్యల జెలు వొందు
 కుండబృందంబుల • గొంతసేపు
 హరువుగా నొండొంటి • వంటి ఘుమ్మన జంట
 గోరంటగుత్తుల • గొంతసేపు
 నవనీయకాసారనవసారభోదార
 కువలయవనసీమ • గొంతసేపు
 పొంగారుమస్తుటేనుంగుకస్తురిగబ్బు
 గుబ్బతిల్లడిచెంత • గొంతసేపు

తే. గీ. కొలుపు సేయుచు విహరించుకోడతేటి
 గుమురు కొమెరలతో వేడ్క • గూడి యాడె

సమ్మదమ్మునఁ గమ్మనెత్తమ్మితేనె
గ్రోలి యవ్వేళఁ జొక్కునఁ వ్రాలివ్రాలి.

ఉ. కన్నులడాలు కుంతములకై వడి వింతలు చూపుకాపులే
యన్నులమోవి బింబఫలమంచును చేరఁ దలంచి మించి పై
రెన్నుల ముక్కులం గమించియింపుగఁ బెంటుల నంటి చూడికక
గ్రన్నన నేఁగురామచిలుకల్ రహి నట్టులు సాఁచుఁ జెంగటక.

ఉ. ఆతటి మందయందుఁ బడునట్టుగఁ గొమ్ముల గట్లఁ గ్రమ్మి లోఁ
బోతర మొప్పఁగా మరునిపోరునకై గమకించి పైపయిక
మ్రోతకు పఁచుకరించి మెయిఁమూర్కొని మూతుల నెత్తిహత్తియాఁ
బోతులు అంకె వేయుచును బోరనఁ జేరె సమాంసమీనలక.

కం. కమలములు పాకవినతం

బులు నగుకల్పారచయము బ మూర్కొని క్రిందక
వలపునకుఁ జొక్కుకై వడిఁ
దల లూఁచుక పైడి నుక్కు బ తళతళ మీఱక.

సీ. కలువలసంగాతి బ చెలువులమజ్జాతి

యివముపుట్టువిభాతీ బ యింపుజోతి

తొలిజోగిముడిపూవు బ బలుజక్కవలగావు

నెలరేవలపుప్రోవు బ నింగితావు

బజ్జనెచ్చెలిమేలు బ యెరవువెన్నెలచాలు

కడలిరాయలచూలు బ కళలప్రోలు

మరునివజ్రపుతాళి బ మలయురిక్కలబాళి

యెడయుజోడువిరాళి బ యిరులజాలి

తే. గీ. చురుకుడాలజంట తపసిరా బ చూపువంట

సోయగపులేవ కనుచాటు బ చోటియావ

తామరలబంది కటిమేనుఁరామఱంది

తేటఁ బాటిల్లె కాచిల్లి బ తేజరిల్లి.

ఉ. నీరధరాళిపేరఁ దగు * నీలపుబిందెల వ్యోమలక్ష్మి య
వ్వారిజనేత్రునెయ్యమున * వంచినముతైపుతేటనీటఁ బ
ల్కాఁబును రాజరాకకయి * మజ్జనమాడి దిగంగనామఃపల్
వారకతాల్పుచల్వవలు*వల్వలె నిండెను పండువెన్నెలల్.

కం. కేవలమై నుదిఁ బొగ రట

తావలమై నిలువఁ జలువ * దనువుననువురా

క్రేవలమై పాలయుచెలుల్

కేవలమై రేయపానకృతనిశ్చయలై .

రగడ. అటువలె వెన్నెల * లంతట నిండఁగ

విటులును దామును * వేసుక నుండఁగ

వితనురులై యా*వెన్నెలలోపల

రతులకు నితవగు * రహనపుఁదావుల

కొమరుగఁ బండిన*కుంకుమబైళ్లను

ప్రమర మెనఁగ మ*ర్యపుఁబందిళ్లను

పలకలఁ దగునడ*బంగరుసజ్జల

దళచుగుఁ కవలయ*దళములసజ్జల

నెఱసరిగెంపుల * నెలవుందాపల

చిఱుపనిమిసమిస*జీనపుఁజూపల

నలరులఁ గను ఘ*మ్మనునెలఁదోటల

తళతళమనియెడి * దంతపువీటల

నొండొరు లుండఁగ * నొరపులు మీఱుచు

నండజమానల*హాళహాళిఁ గేరుచుఁ

బలికినసురవలు*వలు ధరియింపుచుఁ

బులుపులు తగఁ దొడ*వులు మెఱయింపుచుఁ

గలకలఘమ్మను*కలపముఁ బూయుచు

మలఁగక మఱిమఱి * మై గై సేయుచు

దళసంచునుతవ*తంబుర ఘమ్మన

దళవుగ ధక్కలు * దగ ధిధి మ్మన

సాగసుగఁ గామునిఁజోలలఁ బొడుచు
 మొగమోటపురతఁముల నోలాడుచు
 నిగరపుజిగిచిఱుఁనగవులఁ దక్కుచు
 నగము గొఱికి ఫలఁచయముల మెక్కుచు
 మెఱుఁగులు దేరఁగఁ ధి మిరియపుగాలికి
 బురబురమని నిలఁ ధి బొగచినయాలికి
 పాలుపులఁ దగ మెకఁములమూలుగులును
 తలకొని జగదొంతులవాలుగలును
 కొలఁది యెఱుంగనిఁకోర్కుల నంజుచు
 నలువగు రుచులకు ధి నాలుక గుంజుచు
 రహి మీఱిన నునుఁరజతపుదొన్నెల
 మిహిపైఁడిజగాఁమేలిమిగిన్నెల
 జిగిదగుముత్తైపుఁజిప్పలచెంబుల
 పొగరు నింపుకెంపులకలశంబుల
 పలువగపగడపుఁపాణిద్రోణుల
 నెలరాతెలివెన్నెలసింగాణుల
 నెఱకఱిజిగి దగుఁనీలపుజారుల
 పరిగొనువిడిజిగిఁవచ్చులకోరల
 వినుత మైనతాఁవిని దగి యుత్తమ
 యనఁ దగుకెంజాఁయలగంఢోత్తమ
 తగియనివెడజిగిఁధిగధిగ నిండుగ
 పొగరున నగుజగఁభుగభుగపండుగ
 నిందినింది నెఱనీటులఁ దేలుచు
 ముందిముంది కడు ధి ముదమునఁ గ్రోలుచు
 మానమతంగజఁమదపూరమె యిది
 సూనాశుగన్మృతఁసుఖసారమె యిది
 గానాంభోనిధిఁకల్లోలమె యిది
 తానామృతకంఠదళబాలమె యిది

యనుచు ననుచుతమి ♦ నతిశయిలంగను
 కొనుచుఁగొనుచు మదిఁకొరిక పొంగను
 తనిసితనిసి మదిఁతహతహా మించను
 కినిసికినిసి ప్రియుఁకిలకిలపెంచను
 గునిసిగునిసి నుదిఁగుజగుజ హెచ్చంగ
 నెనసియెనసి మరుఁహిజగులు విచ్చంగ
 పదరిపదరి విటుఁవైపులు నవ్వుచు
 పదరిపదరి విరిఁబంతులు రువ్వుచు
 నదరియదరి భువి ♦ నలయక వ్రాలుచు
 నుదరియుదరి తమఁమూరట దేలుచు
 కొదిగికొదిగి పలుఁకులు వచియింపుచు
 పొదలిపొదలి వెఱఁబూమె నటింపుచు
 పెదవికెంపు చనఁ ♦ బ్రియులను దిట్టుచు
 నొదిఁగినవారల ♦ నుదుటనఁ గొట్టుచు
 నిందింపుచు మఱి ♦ నేరము లెన్నుచు
 నందెలు ఘల్లున ♦ నడుగులఁ దన్నుచు
 మోహపువగలో ♦ మునుఁగుచుఁ దేలుచు
 నూహ లెఱుంగనియువిదలఁ బోలుచు
 మీటగుముదమున ♦ మేలిమిఁ జెందిరి
 నీటుగ వెంబడి ♦ నిదురను బొందిరి
 తేఁకువ నందఱు ♦ తెల్వి యెసంగను
 వేఁకువ మేల్కని ♦ విలసిల్లంగను
 కుక్కుటకులములఁకూఁతలు మీఱెను
 దిక్కు లన్నియును ♦ దెలతెలవాఱెను
 కొలకొలమని పులుఁగులు నెలుఁగించెను
 వలపులఁ దగి కలువలు ముకుళించెను
 సారసములు నిచ్చలు వికసించెను
 వారిజినీపతి ♦ వడి నుదయించెను.

మ. అపు డావేగరి వేళఁ దెల్ప నెలగోఁలంటంగ గీర్వాణరా
 డ్రీపుసేనావిసరమ్ము గ్రమ్ముకొని వేఁర్పి ప్తల్లసిల్లంగ గో
 రపువేరమ్మునఁ దూలి తా మని యొనఁబచ్చం బేర్చి రాశానట
 ద్వ్యవదేశుల్ యదువృష్టిభోజకుకురాఁవంతీశ్వరుల్ వింతగఁ.

కం. వారలనేనలపై దుము

దారుగను మురాసురుండు * తనయులుఁ దానుక
 బోరన పో రొనరించెను
 ఘోరనరాశనకులంబు * కో యని యార్చె.

కం. పురు డింత లేక యురువడి

మురుఁ డంభోసరణమధ్యఁముననుండి యనిం
 జిరజిరలు నెఱయ దరిసిన
 వెఱపున నలరాచనేన * విఱిగెఁవిఱుగె.

కం. భూదేవమంగళాశీ

ర్వాదంబులు నిండఁ బైఁడిఁపావడలరుచుల్
 సౌదామినులవలెను నా
 నాదిశల నౌఱయఁ దా ఘనస్థితి బెరయె.

సీ. కోదండటంకృతుల్ * వేదండస్థీకృతుల్

హేషితంబులు నాటఁభాషితములు
 న్యందనారసములు * వందినంస్తవములు
 కుంతఘంటలయులి * గొరకరవలి
 పటహనినాదముల్ * భటసింహనాదము
 లొంటరినుడిపద్దు * లొంటెనద్దు
 విజిగీషుహుంకృతుల్ * వేత్రులహుంకృతుల్
 దళములకూఁత వాఁద్యములమ్రోత

తే. గీ. యేకమయి లోక మగలించుఁధాక మించ
 మేచకాసాంగతోఁ బాపమేతపక్కి

జక్కిపై నెక్కి గోపాలచక్రవర్తి

వెడలె నరిపెని నెడలేని కడక పూని.

వ. ఇవ్విధంబున గుడారు వెడలి కడలిపొంగినవగ నడచు నిజబలం
బులఁ బురికొల్పి పరబలంబుల నరికట్ట నిల్పి శైలశ్రుజలజ్వలనపరిధిసం
నర్గంబున దుర్గమంబై నిసర్గకూరతాధారదనుజవీరపరివారవేష్టితా శావ
కాశంబగుమురపాశంబు గదాకుంతసారవారణనాగాస్త్రంబుల విదధించి
గరుడని కడలించి మించినతత్పక్షవిత్తేవణక్షమాంతరిక్షానుఁ ఓణలక్షిత రూక్ష
రూక్షాశుశుక్షణిసఖరయవ్యతికరజనితనినదాభిఘాతంబుల విశీర్యమాణనిశిత
విశిఖసంఘాతంబులమెరమెర బెరయ బిరబిర దొరయ నరిమురి గెరలి బిర
బిర దరలి కఠినతరగదావిదారితఘణివతగసురధరాసురుండగు మురాసురుండు
వచ్చి హెచ్చినకినుక నవు డవుడు గజీచి నిద్దురమబ్బున మెయి మఱచి
భుజమ్ములఁ జఱచి కరచిరత్నరత్నరుచులు నెఱయ నఱచి యెఱచిదిండితం
డంబులనెచ్చరించి మిగుల మచ్చరించి యిరుగడల నెక్కిరింతలు నెలయఁ
జిడిముడిగొంతలు-యిడుముల నడరునావులింతలు సూప నలంత యొకిం
తయు లేక యయ్యసురాంతకుండు సూ డెనయ వేడిదశనవేటుపాటిల్ల
నిరాఘాటపాటవమ్మున శిఖరిశిఖర పంచకంబగు తదీయశీర్షపంచకంబు
ద్రుంచె త్రుంచిన నుదంచితసోత్సేకాయత్తచిత్తులై తత్తనూజాతు లేస్తురు
రుద్గరిమ హెచ్చి విచ్చలనిడి పెచ్చుపెరిగి పంతంబులు మెఱయఁ గుంతంబు
లొరయఁ గంఠాణమ్ముల నడలించి బాణమ్మురొదాలించి శరాసనంబులు
మెఱయఁ బ్రాసమ్ములు ధళధళ దొరయ శూలమ్ము లెనయ భిండి
వాలమ్ములు మొనయ వాలంబు లొండ్రింటి నగ్నులంటి మండ శైలశిలా
జాలమ్ములు నిండ సంస్ఫృటచటలభటవటలవిస్ఫృటితంబులు విలయసమయ
విజృంభమాణకుంభీనసపలజంభరిపు పడకటకసముత్తంభితకరతటరటితవటు
తరడమరుఢిమఢిమ ద్రఢిమవిడంబంబునఁ గృతాడంబరంబులు చూపఁ గినిసి
వినిశితవిశిఖవరంపరలాడు విజయపై నేయమాద్రేయులం బొగడి బీరమ్మున
నెగడి యరికుమారవీరపరివారమ్ము సమరప్రకారమ్ము డెగడితెగడి కబ్బిత
గడబ్బికవగల గెబ్బునల్లనల్లత్రావుడుచెలులపెడబొబ్బలు గుబ్బతిల్ల నబ్బు

రంబున పై నొరంగి పోరుచు బిబ్బోకవతిగబ్బిగుబ్బ మొనలసోకులతబ్బిబ్బు
 లేనితమి యుబ్బరంబున మబ్బుదేరి యని నిబ్బరంబున తొలిగిబ్బరాతుగబ్బి
 తనముమీటి యబ్బలిబంధనుండు చిందనశిఖిఖానహాసంబులు నహర్మధ్య
 నయనదురారాద్యతమందితమందేహరపునహాసంబు లనునొందుచండంబున
 దళితామిత్రతనుత్రశిరస్త్రంబులగు నస్త్రంబు లేసి రేసి డొక్కలుచించి
 ముక్కులు భంజించి కాళ్లు గోరించి వ్రేళ్లు గారించి తొడలు తుండించి
 మెడలు ఖండించి శిరంబులు డించి కరంబులు ద్రుంచి యురమ్ములు వ్రక్క
 లించి యుదులన నగ్గలించి కుమ్ములు పరంగ నెమ్ములు విఱుగ నాయమ్ములు
 సొరంగ రక్తధారానికాయమ్ములు దొరంగ కన్నులు దిరుగఁ గబంధంబు
 లవనిం దొరుగ నొక్కమొగి నక్కుటిలారిమురకుమారుల నుక్కుమిగులం
 జక్కాడి ప్రశాంతపరరాజన్యంబును ప్రక్షిప్తనిఖిలరక్షోదనుజ ద్వాన్జన్యం
 బును ప్రశమితదైతేయజన్యంబును ప్రపంచితవందారుబృందారక సౌజన్యం
 బును నగుసాంచజన్యంబు నొత్తి న యుగైత్తుగ సత్తమిల్లుతత్తరంబునఁ గులా
 చలంబులు కూలె. కుంజరంబులు వీలె-ధరణి చీలె-తరణి తూలె-వభంబు
 వ్రాలె-నక్షత్రంబులు రాలె-సాగరంబులు శోషిల్లె-సకలదిక్కుంజరంబులు
 ఘోషిల్లె-భువనంబు అన్నియు నోహటిల్లె-బోరునను రోదసి నిశ్చటిల్లె నంత
 నావృత్తాంతం బంతయు నాకర్ణించి ముగావదానము లభివర్ణించి కల్పాంత
 దుర్దాంతచండిమ మొడుకొనం దగుదండధరుండునుంబోలె మండిపడి మచ్చ
 రంబున నుండియుండి నానావయవనటితనవమణిభూషణకీటవరకుండలుం
 డైన నరకుండు కోదండంబుకేలఁ గొని వేదండంబుపై నెక్కి తనయిదు
 చక్కిఁగ్రక్కిఁజిసి యనేకవేదండంబులపై నుండి చెండివేసెలవరితండంబులు
 నిండి రా నెదుట నడంబునందుండి తనతనయుండైన భగదత్తుండు ముందు
 నడువఁ బడవకై వచ్చె నంత.

కం. అయ్యసురేంద్రతనూజుడు

దయ్యపుమూఁకలను గూడి * దళములఁ గవియె

కయ్యంబునకు న్వడముడి

యయ్యెడ నదిర్పించె బంకజాక్షుండు చూడె.

కం. ఎదిరించిన భీమునికై

బెద రించుక లే కెదిర్చి • పెళపెళ నార్చున్

ముదమున నలభగదత్తుడు

గుడిగొనునుగన్నై రాకుంకోలల నేసెన్.

ఉ. ఏసినబాణపాతముల • కెంతయు లేసి రణంబుఁ జేసి హా

వాసికి వచ్చినాహా యదుఃపల్లభు డాసి తలంపు మాసి రా

కాసేపినాచిగా యనితిఁగాశిరుధాత్తి హిడింబికారతా

భ్యాసి నకానిచాయలకఁరాసిని దూసి కిలార్చి వేర్చినన్.

కం. గద చేకొని యరదము డిగి

మదమున భగవత్తుఁ డపుడు • మార్గొనె దాచున్

గుడియ గొని రథము డిగ్గుచు

నదలించె బకారి భృత్యుఁ • డసి నొర వేయన్.

కం. అప్పు డని దెప్పరమ్మన

ముప్పిరిగొనుకినుక నిగుడ • మొనసి గుడియపెం

జప్పల్ల గుప్పగుప్పన

నిప్పక లొగి నుప్పతిల్ల • నిలిచెం బెలుచన్.

ఉ. బాహువు లవ్వలించి బహుభంగుల మించి గ్రహంబు వెన్కగా

నూహ లొనర్చి నిల్చి విజయోన్నతిఁ గోరుచుఁ బొల్చి జన్మన

న్నాహము దేహచేష్టలఁ గఁనంబడఁగాఁ బరవల్లు చుట్టుచున్

శ్రీహరిసేనలున్ దనుజసేనలు చూడఁ గడంక వీడఁగన్.

మ. మొనసోకుల్ మెరయింపుగుండ్లు మొరయింపురేక దోకింపుచు

ట్టునపుట్టున్ బెడఁగొట్టుగుట్టుపరివట్టుం గొట్టి నవ్వేటిగా

ట్టును ముక్కాకయు గొక్కెసాపెణకపోటున్ మీటు పాటిల్ల ను

క్కున నొక్కుమ్మడి పోరసాగి రిరువుర్గొట్టాని బిట్టార్చుచున్.

సీ. పూససోకులఁబెట్టుపుట్టుమిల్లురులందుఁ

బారిపారి భూసభోంతరము నిండ

ఘనదండమున మ్రోయుఁకంచుటందియ లెంచ
 స్థిరదిక్కురిశ్రుతుల్ ♦ చెవుడు నింపఁ
 గరిదిగుండునఁ జుట్టుఁగజ్జనాదు దెమల్పు
 గల్పాంతనిర్ఘాతఁగరిమ దెల్పు
 లగుడవిభ్రమణంబు ♦ జగతిఁ దేవకుఁదేవ
 స్ఫుటకాలదండవిఁస్ఫూర్తిఁ జూప

తే. గీ. నదను దావల వలవల ♦ నెదుట వెనుకఁ
 గదిసి యిదె యిదె పొడు పొడు ♦ విడె యదంచుఁ
 బవనజపలాశసంభవుల్ ♦ బలిమిమీఱు
 వెనుకఁ దియ్యక పెనఁగి రాఁకినుక దొనుక.

సీ. కాలసర్పమ్ములఁగతి మింట వ్రేయుచో
 స్వర్గాదిలోకముల్ ♦ జలదరించు
 నురువడి చేకొద్ది ♦ దిరబిరఁ ద్రిష్పవో
 మొగి నవాంతరలోకఁములు చలించు
 చే దట్టి బెట్టుగా ♦ క్షీతిచేతఁ బెట్టుచోఁ
 బాతాళలోకంబు ♦ బబ్బరించు
 ధాక మీఱంగ నఁడ్డము చేసి చిమ్ముచో
 ధరణిలోకం బెల్ల ♦ దల్లడించు

తే. గీ. ననుచు నందఱు వెఱుగంద ♦ వణఁగి యడఁగి
 నిలవరంబుగ వెగటాని ♦ నిగిడి నిగిడి
 బెట్టు గుదియల నొండ్రింటఁ ♦ జుట్టుముట్టి
 భీమభగదత్తులు తమంతఁ ♦ బెనఁగి రంత.

సీ. పాండవేయవతంసఁపదనిపారణమేలు
 యమరారితనయభాఁరముభభీర
 సరిబిత్తరము చూపుఁచంద్రవంశలలామ
 క్షణదాచరసైబాసుఁకళహళంబు

భీమసేన కడింది పెట్టాడు మర్కూరె
మమ్మారె దనుజేంద్రకుమ్మరింపు
ఉత్తరుం ఊక్కరుం • ఊహోహూ బకవైరి
వింతదైత్యాధీశ • కొంతమాటు

తే. గీ. లనుచు నిరుగడఁ దమవార • లభినుతింప
పెచ్చరిచ్చంగఁబడి లేచి • వచ్చి పెచ్చి
పోరి రిరువురు గద లనిభూమి కదల
సనిలతనయుండు నరకదైత్యాత్మజుండు.

చ. అటువలె గంభసింధురము • లట్లు గదారణ మిరువర్ణ సము
త్కటగతి సల్ప దానవుండు • తగ్గి ధరాస్థలి మ్రొగ్గి లేచి సం
కటమున నాచి చేగుదియ • గ్రక్కున నొక్కెడఁ బాటవైచి మ్రొ
గటమున రక్తధార దొరుగఁ నరుగఁ పరుగెత్తె వీటికిఁ.

శా. ఆలా గాత్రజుఁ డేగ జిత్తమున గోపావేశ మేపార ను
దేవదేవము మీఱఁగా నరకదైతేయుండు మత్తేభముం
గా లాడింపుచు నొత్తిమిత్తి బలుఢాఁకఁ హత్తి చేయెత్తి యా
భీలస్ఫూర్తిని దైత్యసేనఁ బురికొల్పెం గృష్ణు నీక్షింపుచుఁ.

వ. అంత.

శా. శాణోత్తేజితనీలజాలముల రచ్చుం బెట్టునేత్రద్యుతుల్
రాణించఁ దరహాసచంద్రికలు మీఱఁకఁ గండభాగంబులఁ
మాణికోజ్యవలకుండలప్రభలు గ్రమ్ముం బైట సారించి ను
శ్రోణీరత్నము లేచి నిల్చె నమరఁక్షోణి బ్రియాగ్రమ్మునఁ.

కం. హరిణాయతాక్షి లేచిన

దరహాసము చిగురుమోవి • దళతళ మనఁగా
హరి వలికె విస్మయంబున
స్మరపుండ్రధనుర్విముక్తఁ మాక్తికరీలఁ.

కం. ఆలంబునకై యిటువలె
మేలంబున లేవఁ దగవె ♦ మెలఁతలు చేసే
జాలమ్ము లేమి చెప్పదు
వాలమ్ములయేట్లు విరులె ♦ వనజదళాక్షీ.

సీ. కేళీగృహకపోతఃకివకివారవములా
యమరారిఘోరకాహళరవంబు
సహచరీసాకూతఃనల్లాపనరణులా
నానీరదరిసింహఃనాదనరణి
బాలికాపరిచితఃఘోలికావిహృతులా
సమరయాతాయాతఃగమనవిహృతి
భర్మసాంచాలికాపరిణయరీతులా
నిపుసారకాంతాపరిణయరీతి

తే. గీ. యకట యే మందు నిందీవఃరాక్షి వికట
సురవిమలసేనలను దేఖి ♦ చూడవశమె
తెలిసినను కన్న కార్యంబు ♦ తెలియ కున్నఁ
జానలకు నెందు సహజంబు ♦ సాహసంబు.

కం. ¹రామా మే మానిక కిట
²రామా రా మాటవాసి ♦ రా మానవుఁడా
³రా మానునె రణమున గా
రామా యని చెలికి రామఃరామా తగునే.

కం. అనిన విని మత్త కాశిని
తననాయకుచేతిధనువు ♦ దాఁ జేకొనఁ గా
మునియంపఁ బూసురతిరే
కను మృదుచే నొడియునల్లఁగొరియుఁబోలెకా.

పా. 1. రామా వేమరక కిట. పా. 2. రామా నా మాటవాసి.
పా. 3. రా మానునె రణ మన గా.

కం. విల్లందుక శరధారలు

మల్లడిగొనఁ బల్లవోష్ఠి ♦ మార్తురసేనల్

చెల్లాచెదరుగఁ జేసెను

భల్లా ¹బడెసాయ బనుచుఁ ♦ బతి నుతియింపఁ.

సీ. కంకణక్రేంక్రియల్ ♦ కటుచాపటంక్రియల్

చిటునవ్వుమెఱియింపు ♦ జేవురింపు

కలవాగ్విరావముల్ ♦ కహకహారావముల్

గొల్లన సగుముద్దు ♦ గొరకసద్దు

సరససల్లాపంబు ♦ సంగ్రామకోపంబు

వింతసాగసుధాక ♦ వెగటుకేక

సాంపుమీఱినవైపు ♦ చుఱచుఱ మనుచూపు

బులుపులు తగునంగు ♦ పొగరుపొంగు

తే. గీ. సరసశృంగారవీరర♦సంబు లమరు

కొమరు తగి యుండ మెయిఁ జిటుఁచెమట నిండఁ

బోరు గావించె రిపుసేన ♦ బో రనంగఁ

గల్గవగగొల్లదేవేరి ♦ కడఁక మీఱి.

వ. అపుడు.

కం. గొనయమ్ము దివిచి కోమలి

గనయముఁ జిమ్మఁగ నురోజు♦కలశమ్ములత

గ్గును హెచ్చుఁ జూచి కుతుక

మ్మున హరిహృదయమ్ము వెనుక♦ముందై యుండెఁ.

సీ. సంపర్తకీలియై ♦ చంద్రికాపాళియై

కనుగెంపు నగువెఱుపు ♦ గ్రక్కతిల్లఁ

బటుకాలదూతియై ♦ పంచాస్త్రిహేతియై

చాపంబు రూపంబు ♦ సంఘటిల్ల

నశనిదురర మై ♦ యతిసుధావర మై
 విడినద్దు నుడిముద్దు ♦ విస్తరిల్ల
 మల్లాననాభియై ♦ యురుమోహశోభియై
 శరవృష్టి కచఘృష్టి ♦ పరిధవిల్ల

తే. గీ. దితిజదితిజాంతకులకు నుఁద్యేగరాగ
 సంగతులు పొంగ నంగనాఁజనమతల్లి
 కినిసి యనిఁ జేసె ధీచమఁతృతి వినిద్ర
 రాద్రశృంగారరసము తాఁరా యనంగ.

మ. స్ఫురితాంగద్యుతి చంచలాలతికగా ♦ భ్రూవల్లరీవేల్లనల్
 పరుషేంద్రాయుధలీలఁ జూపఁ గచశోభ ల్కండబృందంబుగాఁ
 గరజశ్రీల్ కరకాళిగా దితిజసంఘాతాబద్ధుల మా
 శరవర్షంబులు నించెఁ జంద్రముఖ వర్షాల్కృష్ణచందంబునన్.

కం. ఎడనెడ వెన్నుం డొనఁగెడు
 మడుపులు గొని యనికి మగుడ ♦ మదవతి ముఖము
 య్యెడఁ దగెఁ గచఘనకలనల
 బెడసిబెడసి తిరుగుచంద్రఁబింబమువోలెన్.

సీ. ప్రియునిపై బొమముడి ♦ పెట్టనేరనిగోల
 గడుసుసింగిణి నెట్లు ♦ గుడుసుచేసె?
 చెలులతో ముద్దుగాఁ ♦ బలుక నేరనిబాల
 గద్దించి రిపు నెట్లు ♦ ఘాతచేసె?
 స్వీయసైరంధ్ర కై నేయ నొడుగుతన్వ
 శితబాణతతి కెట్లు ♦ చెంగలించె?
 అలరుపొద బ్దాఱఁ ♦ దలఁకెడితరళాక్షి
 దశములపై నెట్లు ♦ తారసిల్లె?

తే. గీ. కుంకుమవసంతముల నాడఁ ♦ గొంకుకాంత
 యరులమెయి రక్తధార లేకరణి నించె?

ననుచుఁ జెలు లండఱును చూచి ♦ హర్ష మొంది
పొదల దైత్యులఁ జెండాడె ♦ బువ్వబోడి.

సీ. వెన్నెలమూఁకయో ♦ విడియెండకాఁకయో
యన నయ్యెఁ జంద్రాస్యమినుకుచూపు
మరుకీర్తిలెక్కయో ♦ నెఱిఁగోకచుక్కయో
యన నయ్యెఁ దెరవముఁత్యపుఁదురాయి
పూఁదేనెసోనయో ♦ పొడిరాతివానయో
యన నయ్యె మగువఁగాఁయకపుమాట
జంఠ్రవిశేషమో ♦ శతధారఘోషమో
యన నయ్యెఁ జెలివింటిఁగొనముసద్ద

తే. గీ. మొనయుశౌరికి వైరికి ♦ మోదఘట
ములను శృంగారరసము నఁదృఢతరసంబుఁ
దోచ నారాచముల నేసి ♦ దురముఁ జేసెఁ
గుతుకకోపంబుల నెసంగి ♦ కోమలాంగి.

కం. తెలిచూపుమెఱుఁగుపాత్తుల
వలెఁ దగస్తనకలశహారఁవల్లరి స్తన్యా
కలనఁ దగఁ దల్లి గావున
నలచెలి తాఁ బెంచ నెంచె ♦ నసురకులేంద్రుఁ.

కం. ఆవగ యెఱింగి కృష్ణుఁడు
భావము రంజిల్ల నిట్లు ♦ వలికెం జెలియా
నీ వెంతయు బడలితివి గ
దా విను నేఁ బోరు చేసెఁదం జలమేలే?

తే. గీ. కినుక దగ వీరపత్నివి ♦ గనుక నీకు
నని యొనర్చుట యుచితంబె ♦ యైన నేమి
యేను నీదాసుఁడను గాన ♦ యిపుడు లలన
కలన నాచేత గెలిపించఁదలఁచవలయు.

కం. అని నగి నగించి తా గ్ర

క్కున హరి యని యుక్కు మిగులఁ ♦ గొమచేబాణా
సనము గొని యెక్కు దీర్చెన్

గొనకొనుగుణరవభరంబు ♦ ఘుమఘుమ మనఁగన్.

మ. ధను వక్త్రైవడి నెక్కు దీర్చి గుణసంధానంబు గావించి రో
షనటద్రుక్కుటయై ఛటచ్చటలు హెచ్చున్ గుంపు విచ్చంగ దై
త్యనికాయంబులపై రమాపతి స్ఫులింగాటోప ముప్పొంగ ని
గి నెనంగన్ శరధార నించె సమరక్రీడామహాదారుడై.

కం. జగదీశుఁ డవ్వధంబున

మగఁటిమిఁ జూపంగ మాటుమలయుచుఁ గిన్నన్
దిగదిగ మనుచూపులతో

నిగు రెత్తెడివగను దైత్యుఁ ♦ డిట్లని పలికెన్.

కం. ఉవిదలమఱుఁగున నుండియు

బవరం బొనరించునట్టి ♦ పౌఢుఁడ వీవే

భువిలోన నిట్టిశౌర్యం

బవురా నే నెందుఁ గాన ♦ నాభీరమణి.

సీ. నావీట బందిఖానాఁ బడి యున్నట్టి

యఖలభూపాలకన్యకలకన్న

నాదివాణంబులోనను బత్తిఁ బని సేయు

గంధర్వరాట్కులాంగనలకన్న

నెక్కు డౌప్రేముడి ♦ నింపుటారతు లెత్తు

జగపాఞ్చరాణివాసములకన్న

నాచెంతఁ జేరి మఁన్నన నూడిగము సేయు

తెఱగంటికోడెబిత్తరులకన్న

తే. గీ. మిన్నగా నున్న దేమి యీయన్న మిగుల

నిటుల నియ్యటదానిఁ దెచ్చుట గొఱంత

మగువశౌర్యంబు నమ్ముట • మగతనంబె
వర్తమానవృథాటోప • ధూర్తగోప.

చ. అని సరకాసురుండు నముద్దగ్రదురాగ్రహుడై యవగ్రహం
బున మఱి చేకొలంది మునుమున్నగుఁ గుంభము లప్పళింది హ
స్తిని గదియించి శౌరికడఁజేరి శరాసనచిగ్గళన్నిన
ర్గనిశితఘోరమార్గణపఠంపఠఁ బెంపరలాడె నయ్యెడఁ.

సీ. కరి ఘ్రింకృతులు చేసి • కవిసి కొమ్ములఁ గ్రుమ్మఁ
గో యని శితనఖికోటిఁ గొట్టి
గజము కర్ణములచే • గజబిజ సేయంగఁ
గక్కతిలంగ ఞ్చక్కలను గొట్టి
కినుక మత్తేభంబు • పెనుబారి వేయంగఁ
జిల్వితావళమునఁ • జెడరఁగొట్టి
వారణః బతిఘోరఁవమధుప్రల్ చిమ్మిన
నగుఁజూపుమంటచే • నిగురఁగొట్టి

తే. గీ. తాను నాగారి గావునఁ • దాద్యుఁ డధిక
రోషభీషణతరమహావేష మమర
వెనుకఁ గదియించె ననుపమవిజయ మెసఁగ
వైరినాగంబు నవ్వేళ • శౌరిమోల.

చ. గరుడనిధాకకుఁ వదనఁకంజ మొకించుక చెంగలించఁగా
శరముల నించుదై త్యబలఁశాసనువీకకుఁ గిన్న హెచ్చఁగా
సరసత వెన్ననుండి కొమఁచన్మోనగుబ్బుల నెచ్చరించఁగా
దుర మొనరించె బిరమునఁ • దోయడహాక్షుండు యోశతాస్త్రిఁడై.

తే. గీ. అటులు సత్యాధిపతి యేయుఁనశ్రుములకు
నసుర ప్రత్యశ్రుముల నేసి • యఱచి శక్తి
వై నతేయునిపై వైచె • వైవ సతఁడు
దానిఁ దాల్చెను కలువలఁదండరీతి.

చ. అమరవిరోధి శక్తి యటు * లై న విరించినదీక్ష గుఱించి మిం
చి మఱియు నాగ్రహించి యనోనేయుచు దాయుచుఁ దోమరంబు కుం
తము ఘనలంబు పాశ మసిఁదండ మఖండపరశ్వధంబు టం
కము గద ముద్గరంబు పరిఘంబు నగెత్తుగఁ జేర్చి యేసినాఁ.

ఉ. ఏసిన నశ్రుశ్రుముల * నెంతవడిగా బరిగోల వ్రేసి పోఁ
ద్రోసి మహద్భుతం బపుడుతోఁపఁగ జెట్టుగఁ గేకవేసి యు
ల్లాసము మీఱ నంగరవిఘ్నలాసము నెయ్యరు మేలుమే లనగా
వాసిగఁ బైఁడిచేల వలఁవాటులు మీఱఁగ నేపు మీఱఁగఁ.

కం. చక్రి సమరక్రమంబును

• విక్రమమును బాహుబలము * విజయం బెనఁగఁ
శక్రాదిసురలు పొగడఁగఁ
జక్రంబున ససురశీరము * చక్కఁగఁ ద్రుంచెఁ.

కం. ఒకయరిఁ జేపట్టుక యరిఁ

దెకటార్చెను శౌరి యనుచు * దితిజనితల త
ల్లికిఁ జెప్ప యెచ్చటికిఁ బో
వక పుడమిని కడుపుచొచ్చువగ ధరఁ గ్రుంగెఁ.

లయ. అమ్మరహరుండు బవఁరమ్మన నయారె విజ

య మ్మటులు కై కొనఁగఁ * గొమ్మ కడు సంతో
షమ్మునను కౌఁగిటను * బమ్మి వారిమేనఁ జిఱు
చెమ్మటల నొత్తె జిలుఁగుమ్మెఱుఁగుపై టఁగ
గ్రమ్ముమ్మదుమందవఁనమ్ములను గంధమున
నిమ్ముకొనె నెంతయును * కమ్మవిరిసోసల్
ధి మ్మనియె సారె పటఁహమ్ము లమరీసునట
నమ్ములవిధమ్ములను * ముమ్మడిలె నంతఁ.

వ. అటువలె విజయమ్ము గై కొని యుమ్మదనజనకుండును సురనిచ
యమ్ములం జూచి యచ్చెరువునం దల యూచి యుపసేవలి వచ్చి మ్రొక్కి

కన్నుల నీరు గ్రుక్క వై జయంతియు వనమాలికయు వరుణచ్చత్రంబును
వాసవజననీకుండలంబులు నొసంగివం గైకొని యామెమనవిచేకొని జనక
వియోగజనితభేదాయత్తుం డై నభగదత్తునిం బట్టాభిషిక్తునిం జేసి యేటి
యెలనాగల నెదుర్కొనుమేటిమున్నీటిసీటునఁ బదాఱువేలరాచకన్నియల
నెదుర్కొని వేఱువేఱ పేర్కొని యన్యోన్య వీక్షాతరంగితహావభావుండును
ననువమవిభావుండునగుచు సవ్యధూమణులం దోడ్కొని యవ్వరంబు
వీడ్కొని యఖిలబలంబులుఁ దాను నండజకులాఖండల స్కంధారోహణంబు
చేసి యక్కనకమహాశైలంబు నెడఁబాసి యతిరయంబున ద్వారకానగరంబుఁ
బ్రవేశించి గరుడావరోహణమ్ము గావించి యాత్మవిజయంబు సభివర్ణింప
వచ్చినయమరేంద్రునకు నదితికుండలంబులును సవరత్నకనకధారావిచిత్రం
బగువరుణచ్చత్రంబును సమర్పించి యతని నమరావతికిం బంచి వై నతేయుని
నగ్గించి విజయస్సై నేయమాద్రేయుల విడిదలకుఁ బోవ నియోగించి సత్య
భామయుఁ దానును సరసనల్లాపంబు లాడుచు నగరు సొత్తెంచి యలసిన
యలంత దీర్ఘక రమ్మని యమ్మగువను నిజగృహంబునకుఁ బుత్తెంచి తమ్ము
నెదుర్కొనుభోజకన్యాముఖాంభోజముఖుల నాదరించి యయ్యిరుదచ్చివేయి
మచ్చెక్కలయందుఁ దమి పుట్టినయందఱిని శుభముహూర్తంబునఁ జేపట్టి
వారలకు వేఱువేఱ లీలాగృహంబులు హావణించి శృంగారవనంబున రంగారు
చిన్నిలతకూనలం బొదవుసోమరిగాలిచందంబునఁ జక్కదనంబున కిక్క
లగుచుక్కవెలదులఁ జొక్కించుచక్కెరవిల్లుమామయందంబున నిఖిలతరు
శాఖ లిగురిత్తహత్తి సంతసిల్లువసంతునిభాతిఁ బ్రకృతుల నన్నింటి నలంచు
పరమాత్మరీతి నానందసంధానితహృదయారవిందుండై యిందుముఖుల
నందఱిం గందర్పసామ్రాజ్య మేలింపుచుండె నయ్యుదంత మంతయు నెయ్యిం
పుటెంతులవలన వినంబడ నయ్యవసరంబున.

చ. కొఱకొఱ మించె రుక్మిణికిఁ * ఘూర్ణితె లక్షణ యెంతయేని చు

క్కురమనె భద్ర జాంబవతిఁకుండఁ గళిందజ గండఁ జాల వే

నరుకొనె మిత్రవింద సగైఁజాలఁ దపించె సుదంత వారిలో

సరయఁగ సత్య తా సరసురా లగుటక మదికిన్ మాటుచున్.

౩. వారల నూరడించి యదుఃపల్లభుని నిస్సనులించి ముందుగా
నేరికి డెందముం దెలియఁనియ్యక కయ్యవుగల్గుసుద్దులున్
సారెకు నుగ్గడించి యల • చానల వీక్షాని పాదకఠిజమం
జీరఁగుభంధుభం బెనఁగఁ • జిత్రము కగ్గఁగ వచ్చె నింటికిన్.

కం. వచ్చినరాక గనుంగొని
యచ్చెలినచ్చెలులు కోప • మగ్గల మనితా
మిచ్చట నచ్చట నొదుఁగుచు
నచ్చికముగ నడుగరాఁగ • సంతఁ దనంతన్.

౪. కన్దుగలవింటిదంట కడఁకంట నునుంజిగిమంట లంట నె
మ్మనమున నిచ్చరచ్చ గొను • మచ్చర మెచ్చఁ బటానిచిల్కితే
జని వడి నూకి కేక లిడి • చేకొలఁది నొల నున్ననున్నక్రొ
న్ననపిడియమ్మ రెమ్మి జతఁనమ్ముగఁ గొమ్మయరమ్ము గ్రుమ్మినన్.

కం. మోహము భయనన్నాహము
నోహరిసాహరిఁ బెనంగ • నులికి యులికి లో
నూహించి నెచ్చెలులతో
నాహిమకరవదన కోప • మాఁచక పలికెన్.

౫. మోమోటమ్మునఁ జేరఁగా నరిగి మిమ్ముం జేక గావించునా
యేమీ గొంకెద రమ్మలార దయతో • నిన్నాళ్లు మన్నించునా
సామి రచ్చలఁ బెట్టఁగావలసె నాఁచందంబు మీతో నయో
యే మంచున్ వచియింతు నూరక వితాఁయివేళ సి గ్గయ్యెడిన్.

కం. మగఁడే దైవ మటంచును
మగువలు మతి నమ్మి యుండుఁమమత కలదుగా
మగఁ డెడసి చొక చేసిన
మగువకుఁ గా దనఁ దరంబె • మదవతులారా.

కం. సురవై రివీట నొక్కడఁ
జెట్టఁబడి విడఁబడిన మిఁగుకుఁచెలువలతో నా

హరివంటిరసికుఁ డెనయుట

మరునిప్రతాపంబొ కాక ♦ మాభాగ్యంబో.

కం. దిటమునఁ బదాఱువేపురు

కుటిలాక్షులమాయఁ దగిలె ♦ గోపాలుఁడు నే

నటువలె సైరింతు నయో

కటకట యెడ లేనిసవతికాపుర మయ్యెన్.

సీ. తేరకుఁదేరగాఁ ♦ జేరినరాధతోఁ

గూడి యూడి సుఖించుఁ ♦ గొన్నినాళ్లు

నేటుగాఁ దనచేతిఁతాటికి లోనై న

కోమలులకుఁ దక్కుఁ ♦ గొన్నినాళ్లు

చెల్లఁగా మును గొల్లఁవలెల నగపడు

కొమెరలనుడిఁ జిక్కుఁ ♦ గొన్నినాళ్లు

యోగంబు దెచ్చుమేఁయాగంబు పచరించు

గుబ్బెతలకు నబ్బుఁ ♦ గొన్నినాళ్లు

తే. గీ. వాని నొకనోట మగఁ డన ♦ వశమె యట్టి

బ్రదుకునకు నెల్లఁ జాలనికొదవ యేడ

వానికేఁ బదాఱువేలపై ♦ వలపు పాటి

మున్మురం బయ్యె నీవేళ ♦ నమ్మలార.

కం. మును దనకు మేను దాఁచక

పెనఁగినపొరుషము జనులు ♦ వృథవి నెఱుఁగరా

వనజాక్షులార యెవ్వరి

సెన రెవ్వరికి నతంబు ♦ నిజ మిటు లయ్యెన్.

కం. వగ దప్పి నలంగిననా

దగదప్పలఁ దీర్చి నన్నుఁ ♦ దనియించక యా

మగువల హరి సేరె గదా

తగ వేడది పతికి గుబ్బెతలు తఱి చైనన్.

కం. మొదల నొకరాధ చాలును
 విదపఁ జతచేలులె చాలుఁ ♦ బ్రయునాసను నేఁ
 గదిసి సుఖించఁగ సవతులు
 పదియారేవ్వలె న న్నెల్లు ♦ బ్రదుకఁగవచ్చుఁ.

కం. ఎల్లరు లోకంబున మగఁ
 డొల్లనిప్రోయాలి జముఁడు ♦ నొల్లఁ డనంగా
 నుల్లాస మేది యిటువలెఁ
 డెల్లముగాఁ బరువు దప్పిఁతిం జెలులారా.

కం. అని యీకై వడి నారీ
 జనములతోఁ బలికి కోపఁ యుర్ధ్వరితమన
 స్సున నసమాయుధబాణా
 సనర్పంకృతు లనఁగ నూర్చి ♦ చపలాశయ యై.

నీ. మోవితావికి డాయ ♦ మొనయఁగా నెదురందు
 మొకరితేటలనాదు ♦ మోహరింప
 వెడఁదచన్నులయందు ♦ వెలయుకెంజిగిలీల
 నంగజశరకీల ♦ లంకురింప
 జంత్రంబుల రితంబు ♦ సలుపుకూకిరుతంబు
 దిటము నైనవిధంబు ♦ ధిక్కరింప
 ప్రేమ గూడుగయాళిఁరామతమ్ములయాళి
 యదరుగుండియజాలి ♦ యాదరింపఁ

తే. గీ. జెలులచేమంతి సవలరేఁకులబవంతిఁ
 బరఁగుమెఱుఁగారుచిగురాకుఁపాన్పుమీఁదఁ
 బదనుకత్తులబోనుపైఁ ♦ బడినరీతి
 వ్రాలె నెలనాగ యలరుచుఁవలపు రేఁగ.

కం. అటువలె బాన్పునఁ బడి తా
 నటు నిటుఁ బొరలుచును గుండె ♦ యదరిపడంగాఁ

జటచిట యంతట నెఱయఁగఁ

గుటిలాక్షి ముహుర్దు రాచకోపాకుల యై.

చ. వికవిక నవ్వు నున్ను రను * ప్రీతిపడుకొ విధి దూఱుఁ జింత నూ
రక తలపోయు బొంట్ల నడఁరక * గమకంచుఁ దపించుఁ దాళఁజా
లక విలపించు నొనవు బఱఱా యను హా యను దూఱి పోరి యి
చ్చకములు సేతునా యనును * జంకును గొంకుఁ దలంకు నెంతయుకొ.

కం. ఈరీతి వగలఁ బొగిలెడి

నారీతిలకంబులుబురు * నర్మసఖు లేవ్

లేవ్వి వివరించ విని శృం

గారభయాద్భుతదయావఃగాఢహృదయుఁడై.

ఆ. వె. కట్టుకొన్న చెలులఁ * గా దనవచ్చునో

మహిని గా దటన్న * మాట రాదొ

యిట్టిపట్ల సత్య * కేల కోపము వచ్చె

సేమి సేతు నంచు * నెంచియెంచి.

సీ. మెలిగొన్న హారముల్ * మెల్ల మెల్ల నఁ జేరి

యింతి యొక్కతె దిద్ద * నియ్యకొనక

సరగున వచ్చుచో * జాఱినవలెవాటు

చాన యొక్కతె యాన * సరకుగొనక

యెడఁబాయలేనురా * యే వత్తునా యని

మగువ యొక్కతె దెల్పుఁచునవి వినక

సైగగా నొకకడ * సవతుసూతపరాక

బాల యొక్కతె నిల్వ * నేల యనక

తే. గీ. పచ్చవిల్లునిబవరంబురచ్చ నిచ్చ

వేలుకల హెచ్చుదుగదచ్చి * వేలసతుల

విడిదలబవంతి దగ కేరి * వెడలి వచ్చె

గామినీపాంత్యనము గోరి * కంపవైరి.

ఉ. వచ్చి మురారి రచ్చఁ బడి * వారిజలోచన యుండుచందమున్
 నెచ్చెలు లుండునందమును * నమ్మి గనుంగొని సారె పై పయ్య
 వెచ్చఁగ నూర్చియూర్చి యిది * విం తవు నంచుఁ దలంచు నెమ్మదిన్
 హెచ్చినమోహసాగరము * నెంచుచు జెక్కిటఁ జెయ్యి చేర్చుచున్.

సీ. అంతటింతటఁ జేరి * యారతిపల్లెంబు
 లెత్తరార్తెరిగా * యిందుముఖులు
 అయ్యవారా సత్య * యదీగొ యున్న దటంచు
 రాకొట్టదాయెఁగా * రామచిలుక
 మెచ్చుగా నిటకు నే * దెచ్చినచేకాన్క
 లందుకోర్తెరిగా * యనుఁగుఁజెలులు
 కంకణా లందెలు * ఘనల్లనఁగా వచ్చి
 చెయ్యియ్యదాయెఁగా * చిగురుబోడి

తే. గీ. యిటువలెనె మేర దప్పి యీఁయింతి నేయు
 చలము దెలిసియు నాపాపజాతిమనను
 దీనిసదములఁ జాట్టుక * రా నటన్నఁ
 దాళఁగూడునె యని యెంచి * తల్లడించి.

సీ. పంచదారయు నించి * పండ్లు మేపితిఁ గాని
 చిలుకకు నే నేమి * చేసినానొ
 యాటలు దిద్దించి * హవనించితిని గాని
 శిఖడింభముల కేమి * చేసినానొ
 పేర్వేర మన్నించి * ప్రియము చేసితిఁ గాని
 చెలులకు నే నేమి * చేసినానొ
 కని పెంచి ఘనునిగా * గారవించితిఁ గాని
 చెఱకువిల్తుని కేమి * చేసినానొ

తే. గీ. కటకటా ప్రాణనాయకీకరణ లేమి
 నెవరికంటికి దెసనుండ * కిట్టు లైతి

ననరు కన రైన నిం కెట్లు ♦ కనరువాడ
ననుచు వివరించి వివరించి ♦ యాత్మ నెంచి.

సీ. గరితయే యిట్టులు ♦ కలహించ నొడికట్టఁ
గా దనఁ జూచునే ♦ కలువకంటి
సతియె యీకై వడిఁ ♦ జలవదంబున నుండఁ
గినిసి వాదించునే ♦ కీరవాణి
దేవేరియే యిట్లు ♦ భావంబు దాచిన
నటు పోవ నెంచునే ♦ హంసగమన
యిల్లాలె యీరీతి ♦ నెనసి కోపించినఁ
జల్లార్చి తేర్చునే ♦ చంద్రవదన

తే. గీ. వనిత తనుఁ దానె తెలిసికోవలెను గాని
పరులు నా కౌదురా యయో ♦ మరులు కేరలి
యిరులుకొన్నట్టు లున్నది ♦ యీజగంబు
పాపు విధి యంచుఁ జింతించి ♦ బాధి మించి.

మ. ఎదుటఁ లేఁజగురాకుపానుపుపయి ♦ హేరాళ మహావంతచేఁ
గుది నంతంతకు వింత లీనుఘోయలుం ♦ గోపంబు తాపంబు లోఁ
బొదలం గన్నులు మోడ్చి మై మఱచి పూబోం ధ్వారడించంగ ను
నృదయై పొద్దుచు నుండునత్యుఁ గనె శుంభద్రాస్యసంరంభుడై.

కం. కని తాఁ జేరంబోయిన
వనితలు తొలఁగంగ, వలదు ♦ వల దను యాక్రొ
న్ననబోఁడులమఱుగున నొక
ననసురటిని వివరె శౌరి ♦ నారీమణికిఁ.

చ. వినరఁగఁ గమ్మఁదెమ్మెరలు ♦ వీచుదువాళికిఁ బైట బాఱఁ గ
క్కనపుమొలుంగుగట్టువగఁగబ్బిచనుంగవ పైలుదేఱఁగా
దుసుకిలి నీవి పోవ నల ♦ తోయరుహానన యల్కి యల్కి లో
మనలి చెఱుంగు గవ్వకొని ♦ మంపును కోవముఁ బెంపుమీఱఁగఁ.

కం. ఉదరివడి చూచి యధరం
 బదరంగఁ గన్గొనలఁ గ్రమ్మునశ్రుకణంబుల్
 పొదలంగ నేడ్చుచును గ
 ద్దదవాగైవ్విరిని హరిని ♦ కసరుచుఁ బల్కెన్.

ఉ. ముచ్చుతనమ్ము లేల కనుఁమూసుక నేను కలంగియుండఁగా
 నెచ్చెలిమాటునన్ నిలిచి ♦ నిక్కముగా దయగల్గినట్లుగా
 నిచ్చట వీవన నివసర ♦ నేటికి నేటికిఁ జాలుఁజాలు నీ
 గచ్చు లదే మురారి కలఁకాలము నీవగ లే నెఱుంగనా.

కం. వగవగగ నీవు విసరే
 వగ చేతోజప్రతాపఁవహ్నిజ్వాలల్
 తగిలించుటా యటునిటు నను
 నొగిలించుటా తెల్పు నీదుఁనుడి విసవలరా.

కం. నీ వేమి సేతు వింతులు
 కావరమునఁ బిల్చిరేమొకా నాప్రాణం
 బీవగ నుండఁగ సామీ
 రావలెనా నీతి గాదుఁరా నళినాత్మా.

కం. హంసీగమనలు చాలా
 శంసింపఁగ మారవంబు ♦ చాలించి కడున్
 సంసారి నైతి విష్పడు
 కంసారీ మేలు మంచికాపుర మయ్యెన్.

కం. కలకాల మిట్టిచెలువల
 కలహములకె కాలుద్రవ్వఁఘనుడవు గావా
 తెలియకను మోసపోయిన
 నలఁతలతో గొడవ యింక ♦ నీ కేటికిరా.

ఉ. గుట్టన మన్నకోమలుల ♦ కోవము రేచి యెఱుంగనట్టుగాఁ
 జుట్టుక కల్లచూపులను ♦ జూచుచు వారలు సేవసేయుచో

నిట్టటు గుక్కుమిక్కు మనఃనియ్యక తక్కుచు మొక్కుళంబుగా
దిట్టతనంబు చూపునిను ♦ దేవరగాఁ దలపోయఁగావలెన్.

కం. మన నీవు పరుల; కందఱి

మనసులు నీ వైతె తెలిసి ♦ మాట్లాడెద వా
వనిత లిటువంటిసీతో

ఘనతలు పచరించెదగునె ♦ కంజదళాక్షా.

ఉ. పూవును తావి యింపెనఁగు ♦ పొంకముగాఁగ సతీపతుల్ మనో
భావన నిద్ద ట్రేక మయి ♦ పంతును రంతును మీఱ నుండుచో
నేవగ నైన ముచ్చటలు ♦ హెచ్చునుగాని మగండు చూడఁగా
నీవగఁ బూన నేని తనువేటికి సిగ్గరి యైనబోటికిన్.

సీ. పోరు చేసినదాని, పోరామి నాయమా

చెఱ నున్న చెలులమఁచి కలకన్న
నీచేతఁ బడుబోంట్ల ♦ నెన రెన్న మంచిదా
వై రిచేఁ బడుబోంట్ల, వలపుకన్న
నెనమండ్రలో నున్న, యిలిమేలు ఘనంబె
వేవేలు గలబోంట్ల, వింతకన్న
వేర్వేఱ పెండ్లాడు, వెలదిచిన్న సతంబె
గుంపు పెండ్లి నతుల, కులుకున్న

తే. గీ. రసికుండపు నీవు నీవంటి, ప్రాఘఁ డిందుఁ

జేర నుచితంబె యిటువంటి, చెలిమి గలుగఁ
దెలిసి విహరించునీకు నేఁ ♦ దెలుపఁగలనె
వల్లవీదాన యింక నేల ♦ వట్టియాన.

వ. అని పలికిననత్యభామకుఁ జెలికత్తియ లిట్లనిరి.

కం. ఎఱిఁ గెఱుంగనివగ నీనరి

గరితలు నీవలెనె పతిని ♦ గరిసింతురఁట

వెఱవక జగదీశ్వరుతోఁ

బరుసపుమా టాడఁదగవె ♦ పద్మదళాక్షి.

కం. సాగ సౌతావికిఁ దుమ్మెద
జగతిని వేవేల లతలఁ ♦ జరియించదొక్కో
మగవాఁడు నటులె కాదా
మగువలయెడ నీకు నకట ♦ మచ్చర మేలే.

కం. ఒకనతి యైనను నరునకు
వెకటన్ గరగరిక పుట్టు ♦ వింత గలిగినన్
శుకవాణు లెంద టైనను
ప్రకటంబుగ నేలుదొరకు ♦ భయ మేలె చెలీ.

ఉ. వట్టివభావభుల్ నలుపువారలె కాని ముకుందునిన్ మిటా
రిట్టటు నీవలెన్ బెళుకఁనియ్యనివారలు లేరు వాఁడు తా
నెట్టివెలంది నైన మదిఁనెంచఁడు నీదయవాఁడు గావునన్
రట్టన కిట్టివట్టనను ♦ రామ యయో మన సెట్టు లొగ్గెనో.

సీ. వగలచేఁ బొగులుచు ♦ బిగిసి యుంటివిగాని
హరిని నెదుర్కొనఁవైతి వేల
కుములుచు వట్టినేరము లెంచితివి గాని
యబ్బాక్షు నలరించఁవైతి వేల
కాఁక దెచ్చుకొని హా ♦ గద్దించితివి గాని
ప్రాణేశు ర మ్మనఁవైతి వేల
చీద రెత్తినయట్లు ♦ సెలసి కొట్టితి గాని
యసురారి మన్నించఁవైతి వేల

తే. గీ. అన్నియును కిన్న దీక్షిన ♦ వైనఁగాని
యలఁడు దెచ్చినరత్నభూఁపాంబరాదు
లందుకొన హెగ్గడీలతో ♦ నానతిమ్ము
వలదు వల దమ్ము యీజోలి ♦ వట్టిజాలి.

కం. అనిన విని కనరి యురగాం
గనవలె దల యెత్తి బెట్టుఁగానూర్చి రయం

బుస నో రగపడఁ జెట్టుచుఁ
గనకాంగుల నులికి చూచి * కామిని యనియెన్.

కం. ఎంచక మాటాడెద రీ
మంచితనమ్ములకు నేమి * మంచిది చాలా
వంచకుడు మీ కొనంగెడు
లంచంబులు కొంచెగత్తెలా చెలులారా.

కం. అనువుగఁ గనుగీటుచు నే
విస మీ మ్రొసరేచి తాను * వెఱచినయట్లు
ఘనుఁ డితఁ డావలిమొగమై
వినివినమిగ నుండు నిట్టివితము లెఱుంగన్.

ఉ. వీనియుపేక్షయు నృతియు * వీనిపరాజ్యభివముఁ బభా
మానినులార మీఁద నిట * మ మ్మిక నేమి యొనర్చు వీనికి
వీనియనుంగుఁగొమ్మలకు * వీనివితామొగమాటమాటకుఁ
వీనిపిసాళిచేతలకు * విస్మయ మయ్యెడు నేఁ జలింతునే.

శా. సాముల్ చేలలు క్రొవ్విరుల్ మఱులు కాసు ల్కాకు నిం కేల వే
కొమ్మ లేరే పదాఱువేపు రవి చేఁకోఁ గావున న్నానికి
సా మ్మా నెన్న నితండు వీనికి నిలఁ * సా మ్మాదు రాజాటు లీ
నెమ్మి నీరలు దెల్ప నేమిటికి నేఁగినేత్రలారా యనన్.

కం. స త్యటువలె ననఁ జెలువలు
ప్రత్యుత్తర మిచ్చి రపుడు * పఠికి సఠికి
నిత్యంబు నలుక గలుగుచో
వ్యత్యాసము పుట్టకున్న * యదియు నెఱుగవా.

కం. ఎఱుగక నీ వొల్లనియీ
వరవస్తువు లొడుల కొనఁగ * వారికి నభుకో
హరికృప గలవా రందఱు
దొరసానులు గారొ కొనిన * దోసం బగునో.

కం. ఎపు డెపు డని మోహంబున

విపులాక్షులు వానిపొందు • వేళలు గాచే

కపు రంత నీ వెఱుంగవో

యిపు డెఱిగియు నీదుబుద్ధి • యిటు లాయెఁగదా.

మ. నెన రావారల వీడనాడి తతివా • నీతోడ నేస్తంబు చే

సినపాపంబున కేము తెల్పితిమి నీ • చిత్తంబునం దోచిన

ట్లు నతాంగీ నడిపించుకొమ్ము మముబోఁటుల్ నీకు నీ కేల వాఁ

డును నీవుఁ చలపోరఁగా నవల నెట్లొ కార్య మట్లయ్యెడిఁ.

మ. చిగురాకుంజముదాడిపైని బడవేఁచెంగల్వఘాదేన గ్రా

లఁగ నిద్దా తెలివెన్నెల లొచ్చరఁగఁ జాఁలా యోర్చియు న్నీవెకా

తెగువ తేసిన నీక తప్పిదము తెఁదెప్ప లైలుల్ వానికిం

జగురుఁవిల్తునికేళిఁ దేలి సాగసుల్ • చెల్లించుకో నిమ్మహిఁ.

మ. ఆనినం గాంతలచేత వీడు గడ యిట్లాడించె నంచు న్మనం

బునఁ గోపం బుబుకంగ నీదువినయఁమ్ముం గంటిఁగా నంచుఁ బైఁ

టను లేఁగానునఁ జేర్చిచుట్టి చెలి యొడ్డారమ్మునఁ లేచి చ

క్కనిశౌరిఁ జడఁ గొట్టెఁ గంకణర్పుణఁ త్కారంబు తోరంబుగఁ.

చ. అటులు కృతప్రహారఁ డయి • యవ్వసుదేవకుమారుఁ డోరుపుఁ

దిటమును నేరుపు న్మౌళయఁ • దీక్షియఁ దీక్షించితతోడ నం

తటఁ జిఱునవ్వుఁబువ్వుజడిఁదార్కొనఁ బేర్కొన వచ్చి గ్రుచ్చి య

క్కటికము నాసయుఁ దొరయఁగా నయగారితనాన ని ట్లనుఁ.

కం. జడఁ గొట్టి తీసితివిగా

జడయల్లిక నైన మెఱుంగు • చనదో తోడ్తోఁ

బడఁతీ చే నొవ్వదొణో

యిడుమల కే నుండ నీకు • నీఁగా నొనే.

కం. ఏమే బంగరుబొమ్మా

నామీఁదను కరుణలేమి • నాయం బగునే

నీమాటవాసి యెంతయుఁ

గామాకారంబు దెల్పెఁ ♦ గడపట మాకుఁ.

నీ. గొల్లచానలగుట్టు ♦ కొల్లలాడెడివేఁ

నూరక యుండినఁ యోర్పునేర్పు

ఇల్లాండ్రఁ బెల్లుగా ♦ మల్లాడునప్పుడు

దారిగా నుండినఁ తాల్మివేర్చి

రాధ స్వాధీనగా ♦ సాధించునప్పుడు

గెలుపుగా నున్నట్టి యశువునులువు

తక్కినచెలు లొక్కఁ చక్కి నెక్కినతటి

నిచ్చగా నగుచున్న ♦ యింపుసొంపు

తే. గీ. మఱచి పదియాఱువేలక్రొమ్మగువ లనఁగ

నెంత మఱి వారివద్ద నే ♦ నెంత వింత

వింతగా నింత కనరుట ♦ కొంత తగునె

మఱియు ననుఁ బాసిపోవు టేమాటవాసి.

ఉ. కంటికి తెప్ప గాచినవఁగఁ నను బాములఁ బొందనీక యె
ప్పంటికి నీవు ప్రోవఁ దగుఁ భావము లన్నియు మాని నేను నీ
యింటికి వచ్చినా యెదుట ♦ నీవగ నిల్చిన సేవఁ జేసినా
బంటుగ నెంచ వేమి పగఁ పంతములా కమలాయతేక్షణా.

శా. ఏలా కోపము లేల తాపము వితాఁ యేలా విలాపంబు నా
పాలా జాలము లేల లోకమున నీ ♦ పాదంబుల న్నమ్మితిఁ
చాలా చిన్నెలు వన్నె లందఱుఁ గనన్ ♦ జాలా కటాక్షించి యో
బాలా చక్కెర లొల్కుపల్కుల ననుఁ ♦ బాలించి లాలించవే.

నీ. తరుణి ని న్నిన్నాళ్లు ♦ మరునిచేచిగురాకు

గడిబాకుగా నెంచి ♦ నడచుకొననో

కలికి నీమెయిదాలు ♦ కామునిపడవాలు.

మేగోలుగా నెంచి ♦ మెచ్చుకొననో

భామ నీనుడికోపు ♦ భావజననివైపు
 దరిదాపుగా నెంచి ♦ దాచుకొననొ
 మగువ నీనెమ్మొము ♦ 'మదనునిసముగోము
 సాలయక దీముగాఁ.♦ జూచుకొననొ

తే. గీ. కాక యొకసారి యైన నే ♦ గడుసుపాటి
 బిగిసినది లేదు కలనైనఁ ♦ దెగువరాదు
 విన్నవించితి నేఁ డింక ♦ వినుట పాడి
 వలదు నామీఁద నీమోడి ♦ వన్నెలాఁడి.

ఆ. వె. ఇమ్ము గ్రమ్ము గోఁగి ♦ లిమ్ము నెమ్మది వింత
 చాలు వీలు మేలు ♦ మేలు మేలు
 నమ్మికొమ్ము బాస ♦ నమ్మి కొమ్మిక నన్ను
 బాల తాళఁజాల ♦ మేల మేల.

కం. అని కొంతకొంత కోమలి
 మనమునఁ గల్గకము దోచి ♦ మగుడ నిగుడున
 ల్క నగుచుఁ జూపుంజుట
 పెనగొన హృజ్జతభీతిఁ భీతాశయయై.

సీ. తళు కెత్తుచిటునవ్వు ♦ మొలకలు జడిగొను
 పన్నీటివలెను పై ♦ పైని నిండఁ
 దడి యొత్తుచెంగావినిడుద పావడవలెఁ
 గెంపుపోగులచాయ ♦ గుంపుకొనఁగ
 నొనటికస్తరిబొట్టుమిసమిస ల్చెమరిన
 గోవజవ్వాది చెక్కుల నటింప
 మెఱుంగారువలెవాటు సరిగకుచ్చులగచ్చు
 బంగారుపూవులఁరంగు నెఱవ

తే. గీ. మరునివిరిగోలయేటున ♦ నొరగినట్లు
 నెలకుఁ దామరలకుఁ జెల్లి ♦ నెఱపునట్లు

మోము ప్రోయాలిపదయుగమునను జేర్చి
సాగిలెను శౌరి వలపులబాగు మీఱి.

కం. చిటుమీనఁపుఁదుమ్మెదకవ
తరుణీపదశౌరివదనతామరసము ల
త్రుతి సంధించుట గనుఁగొని
హరువున నిరుగడలఁ జేరె ధ ననఁ జెలు వొందెన్.

కం. అప్పుడు హరిజాటుసికం
దెప్పనఁ జెలి మనసుకినుక ధ దీరఁగఁ దన్నెన్
నెప్పెఱిగి గిల్లు తాయెత
యవ్వలరవ లాని యందియలు ఘ ల్లనఁగన్.

కం. ఘల్లని యందెలు మొరసిన
కొల్లో కొల్లనుచుఁ జనిరి ధ కోమలు లవుడే
యల్లలనబాటనవ్రేలును
మెల్లన హరి పంట నంటి ధ మెఱుముచు నొక్కెన్.

కం. కాముకుఁ డటువలెఁ బంటన్
వేమాఱున్ వ్రేలు నొక్క ధ వెలసినకళచే
మై మిగుల రుమ్ము రుమ్మునఁ
గామిని కోపంబు మఱచి ధ కలకల నవ్వెన్.

కం. నవ్వులకుఁ బువ్వుబోడిని
చివ్వున లాగించి గోపశ్శేఖరుఁ డంతన్
మవ్వమున మోవితేనియ
బువ్వంబునఁ దనిసె మొదటఁ ధ బొలఁతుక తనియన్.

కం. తనిసిన దాని న్మగుడం
దనియించఁగ శౌరి మబ్బు ధ దట్టుచుఁ గవగాఁ
బెనఁగి తమి నూరడింపుచు
నవవిల్తునియనికిఁ దార్చె ధ నయ మెనయంగన్.

తే. గీ. రాజబింబాస్య మగఁ డట్లు ♦ రతికిఁ దార్ప
మదిని నెలకొన్న మరుచివ్వ ♦ మరులు కెరల
వరపువలె నాని తప్పించు ♦ నెరపు మాని
తీగవలె నంటె వాఁ డెందుఁ ♦ దిరిగె నందు.

కం. చెందలిరు సెజ్జ నిటువలె
ముందుగ నమసురతమునకు ♦ మొనయించి రహిన్
కందర్పజనకుఁ డనువున
నిందీవరనయన నానె ♦ నెంతయు నంతన్.

సీ. మగఁ డౌడు కఱచిన ♦ వగపుచిన్న నటించు
నూరట్టిల్లగ లేచి ♦ హుంకరించుఁ
జెలువుఁ డగ్గలికతో ♦ నిల వేరము నటించు
నాయన యదలించ ♦ నాదరించు
హరి తాఁ గిలార్చిన ♦ నడరి చిన్న నటించు
నులికినఁ బ్రేమించి ♦ యోహటించుఁ
బతి కేక వేసిన ♦ బవిళిచిన్న నటించు
నుబుసాన నుడి మించి ♦ యుగ్గడించు

తే. గీ. వలపుపొలుపుచు కలకలఁవలపుపొలుపు
సలుపుమెలపును కళలచే ♦ గెలుపుతలఁపు
వెలయఁ గలయిక కలకల ♦ మొలయఁ గొంత
నమరతంబున నగువంత ♦ నమరె నంత.

కం. ముందఱు దోచియుఁ దోచని
తందరమీటులును మఱియుఁ ♦ దహతహసీటుల్
కుందరదన గన హరి కులు
కుం దరహానంబు మీఱు ♦ గొమ నెలయించెన్.

కం. అంతర మెఱుంగనివళుకులు
దొంతరచీడములు కులుకు ♦ దొంతరపలుకుల్

వింతరహిఁ బూను మఱిమఱి

కొంతరవళి నానెఁ గొమిరె ♦ కొమరుతిమురునన్.

కం. వగలాఁడి యిట్లు వగవగ

తగువాటమ్ముల నెసంగి ♦ తక్కుల్ సొక్కుల్

సొగయఁ జెలివడుము నందిటఁ

దగ నొగిఁ గూర్చుండెఁ దొడలఁ ♦ దరుణియు నుండెన్.

చ. ఒఱపులు నిండఁ గాఁదొడలఁనుండెడుగుబ్బెతగుబ్బదోయి పే

రురమున నప్పళించుకొని ♦ యూఁకొనుబాగులు పల్కులాగునన్

మొరయికజోగులుం గదియుఁముద్దులపోగులుఁ గుల్కు నుల్కుచున్

హరి తమిబల్మిఁ బల్మొనలఁనంచులు మోవఁగ మోవి యానఁగన్.

కం. మానిని మఱుఖించినకను

గోసల నరచొక్కునిక్కుఁకొసరులు కనరుల్

పూనుకొనె మత్స్యపుటముగఁ

బైనఁ బడి విలాసిఁ దోసి ♦ పైకొని వేడ్కన్.

వ. అంత.

సీ. అనువమరతికూజిఁతానుమేయకపోత

మలఘరయోదయఁత్పలకజాత

మమితబంధోద్యమఁశ్రమజలనంపాత

మతినృత్రకుచనాట్యఁగతినమేత

మకలంకరుచికిణఁచికురయాతాయాత

మాభుగ్నపటునితంబౌభిఘాత

మత్యపాయరసాశఁయత్యంతకాకూత

మనమసౌరభలనఁత్కునుమపాత

తే. గీ. మలకజాతాన్వితాంగచాఁవలవిభాత

మోదనసూత్ర మధికస్రఁసాదచేత

ముగ నపుడు శౌరి మదికిని ♦ సొగసు నించె

మగువమరుసాదనఘనంబు ♦ మగతనంబు.

కం. అప్పుడు వగలాడిమెయిన్
 గుప్పున విరిదమ్మితావి ♦ గుబులుకొనంగా
 నప్పురుపోత్తముఁ డంతన్
 ముప్పిరిగొనుమోహవార్ధి ♦ మునుఁగుచు నుండెన్.

నీ. కవసరిపిణియుగ్గు ♦ కౌనుదీవియద్రుగ్గు
 తెగచినిల్వలు దిగ్గుదిగ్గుకొనరు
 పలుకులలగ్గుకు ♦ పఱచునూకులజగ్గు
 నుబికినపతిసేత ♦ కొగ్గుసిగ్గు
 తెగఁ గ్రుక్కుచో డగ్గు ♦ తెగఁబడునుడిసగ్గు
 స్తనభారమున వగ్గు ♦ తగ్గుమొగ్గు
 నడయాడుచో నగ్గు ♦ వడిహారములమ్రగ్గు
 గళరవములనగ్గుగగ్గుగగ్గు

తే. గీ. నలఁతనగు కగ్గు వడియుగ్గు ♦ లాటయెగ్గు
 బడలుమైనెగ్గు తఱు కెత్తుతొడలనిగ్గు
 కేళితమిఁ జిల్కి పుంభావఁకేళి నుల్కి
 మెఱుసె రహి గుల్కి కల్కి తా ♦ మెఱుఁగుపోల్కి.

కం. పురుషాయితమున నటువలె
 మెఱయుచు సరిగెలుపు లెనయ ♦ మెలఁతుక తనియన్
 హరి చెలి నణఁచుక తనిసెన్
 విరిగొరకలపాదుశాయివిజయము మీఱన్.

తే. గీ. ధరణి నందఱు నుతియించ ♦ సరసు లెంచ
 నెనరునన్ సత్యభామసాంత్యనముఁ జేసి
 యాయురారోగ్యపుత్రపాత్రాభివృద్ధి
 నలరె నలశౌరి యెనలేనిహవణు మీఱి.

కం. ఈకథ వినినం జదివినఁ
 జేకొని వ్రాయంగఁ బ్రోది ♦ చేసిన మిగులన్

లోకంబున ననవరతము

శ్రీకాంతునికరుణవలనఁ జేకులు శుభముల్.

కం. అని భక్తిని వై శంపా

యనముని వినిపింప వినుచు ధర్మ మెసంగె

జనమేజయధరణీంధ్రుడు

ఘన మొప్పగ వెలసె నిత్యశ్రీల్యాణములన్.

మ. వసుధాఖండల ఖండలగ్నమధురఃస్వత్రాణపారీణసూ

క్తిసుధాకందళ కండలక్షనయభాగ్యిత్రాణసంవిద్విమా

నసభాసద్బుధ సద్బుధప్రవరగంధర్వస్వరోదారమా

నసమంజూత్పలసత్వరస్థగితమాద్యద్రాజచూడామణి.

కం. చందయవనాళికాక్షర

కుండలనోద్భవ్యదండకోదండభుజా

దండధృతమండలాగ్రవి

ఖండితరిపుగళవిఖండ గండరగండా.

కం. దాక్షాయణీదయారస

వీక్షాంతరాజలోకవిశ్రుతశీలా

పక్షాంతచంద్రవదనా

లాక్షాంకితఫలభాగ లక్ష్మీశీలా.

*కవి. వినుతకృపావన రమ్యకృపావన

విభ్రమపావనదృక్కమలా

తనురుచిమానససంభవ మానస

దాసామానసమగ్రయశా

వననిధిసారసనాథిపసారస

వక్రమసారసఘనవిభవా

వనజభవాననపారిజగద్యుతి

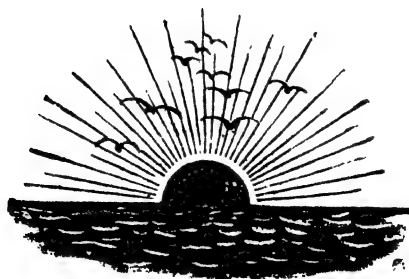
వారిజనారజయాభ్యుదయా.

*ఈ కవిరాజవిరజితము లక్షణ విరుద్ధముగానున్న జా ప్రత్యంతరములేమి యాధా మాతృక గాఁ బ్రకటించితిమి.

గద్యము.

ఇడి శ్రీకాళహస్తీ శ్వరచరణారవిందమిళిందాయ మానాంతరంగ జ్ఞానప్రసూ
 నాంబికా కృపావలంబవిజృంభమాణసారసారస్వతసుధాతరంగ లింగనమః
 వెంగనామాత్యవంశపావన విరచితవిద్యాధిదేవతాసంభావన దక్షిణసింహ
 సనాధ్యక్షతీరుమలక్షమాకాంతకరుణాకటాక్షలక్ష్మీతస్వచ్ఛముక్తాగుళుచ్ఛ
 సితచ్ఛత్ర చామరకళాచికాకనకాంబోళికాదిరాజోపచార ధీరజనహృద
 యరంజకవచోవిహారవల్లకీవాదనధురీణవర్ణగీతాదిగాం
 ధర్వస్వరకల్పనాప్రవీణ కామాక్ష్యంబికానాగనకవి
 రాజనందన కలితసకలబాంధవహృదయానందన
 శ్రీకర కవితాకర సుకవిజనవిధేయ శ్రీ కామే
 శ్వరనామధేయప్రణీతం బైనసత్యభామా
 సాంత్వనం బనుమహాప్రబంధంబు
 నందు సర్వంబును
 జతుర్థాశ్వాసము.

సంపూర్ణము.

రాజోపు 3 వ ప్రబంధము.

హంసవింశతి.

అయ్యలరాజు నారాయణామాత్య విరచితము.

—♦ శైలికి ఉదాహరణములు. ♦—

ఉ. కేరఁగరాదు నవ్వి గిలిఁగింతలు వెట్టఁగరాదు చెక్కులం
జీరఁగరాదు గుబ్బలు ఖఁచిక్కునఁగ్రుమ్మఁగరాదు కూటమిన్
మీఱి యథేష్టలీల రఁమింపఁగరాదు వెలందిమిన్న లే
పారఁగ నాఘలం గలయుఁనవ్వుడు గావున సాహసింతుగా
బారులఁగూడఁ దత్సరతఁసౌఖ్యమె సౌఖ్య మటంచుఁ గామిని. ఆ. 1.

సీ. చిటిలెడుగందంబుఁ ♦ జెటిలెడుకస్తూరి

చలియించురత్న కుంఁడలయుగంబుఁ

గదలెడునెఱివేణి ♦ వడలెడుపువ్వులుఁ

జెమటఁ గరంగు కుంఁకుమపు బొట్టు

వికసించుకన్నులుఁ ♦ బ్రకటించుమణితముల్

గంకణర్పణర్పణ ♦ త్కారరవముఁ

బొడలెడుచనుదోయి ♦ కదలెడుహరముల్

ఘననిలంబౌఘాతఁనినద మడర

తే. గీ. నిటలసంచలదలక ముత్కటనఖాంక

మమితనిశ్వాసమారుతం ♦ బరనుగేహ

దర్శనోత్సాహిపతిచవేటప్రదాయి

యైనపుంభావసురత మయ్యతివ సలిపె.

ఆ. 2.

శ్లో. సీవీబంధము చక్కదిద్దు నెఱివేణిన్ లెస్సఁ గై సేయుఁ గె

మౌఖింజిల్కుదరస్మితంబు జిగిచూపుల్ లావణిగాఁజూచుఁ జ

స్త్రేవ ల్లన్నడఁ జేయు నెచ్చెలియతోఁ ♦ గే తేల్కలఁ దట్టించి వా

చానై చిత్రిని ముచ్చటాడు సకి తన్ ♦ బారు ల్వితోకింపఁగన్. ఆ. 2.

చ. కుడువ సమస్తభాగ్యములు ♦ కోరికమీఱఁగఁ గట్ట వస్తుముల్

దొడుగ విశేషభూషణములుం దనరార నలంద గంధమున్

ముడువను మంచిపుష్పముల * మొత్తముగల్గిన భోగహీనలై
పడఁతుక లుండనేర్తు రట * ప్రాయమునం బెఱుఁగ్రోవ దాయకన్.

చ. ఒకనికి మోముచుంబనము * లొక్కనికిన్ మొనగుబ్బపోటు వే
ఱొకనికి జెంపపెట్టు మఱి * యొక్కనికిన్ బిగిక్కఁగిలింపు లొం
డొకనికి గాఢసంగమము * లొక్కనికిన్ రతిబంధనై పుణుల్
కకవిక చూపు మన్నఘఁడు * గట్టినదట్టి నడల్ప నియ్యకన్
ఉ. వాకిలిఁదీసి చొక్కటపువ్వువాలుగకన్నులఁ దేలఁ జూచి నా
భీకదళాక్షి కుండనపులిబ్బుల నేలెడు గుబ్బచన్మోనల్
సోఁకఁగఁ గఁగిలించి నెఱసాంపునఁ గేళిగృహంబులోనికిన్
దోకొనిపోయి వాని రతి * నూతనసంభవపారవశ్యయై.

కం. కళలంటి ముద్దు వెట్టుక

వెలసినతమి మోవి నొక్కి * వీపుచు జనుము

క్కులువ్రేల్లఁగఁగిలింపుచుఁ

బలురీతుల రతులఁ గలసి * భ్రమనొందించెన్.

సీ. తరితీపువగలు బిత్తరపుఁజూపులు మోవి

విఱుపులు సొలపులు * వింతమాట

లుదుటుచొక్కాటంపుటాయ్యారిచేష్టలు

సోబాసపాటలు * సొగసుగుల్కు

పొగరువికావికనగపులు బెళకించు

కనుసన్న నేర్పులు * కలికితలు

సామిలెల్ చిన్నలు * జాణతనంబులు

తెచ్చికోల్మరుపులు * తేటపడని

తే. గీ. జంకెనలు టొమ్ముతాటింపు * సాహసములు

పచ్చి తేరఁగఁ బల్కెడిముచ్చటలును

విటులఁ గనుగొన్నవేళల * విస్తరించు

రూఢి మించినతమితోడ * రూపసేన.

